

UNIVERZITA KARLOVA
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra fundamentální a dogmatické teologie

Tomáš Plavnický

**Teologie a antropologie v osobním
poslání Matky Terezy z Kalkaty**

Diplomová práce

Vedoucí práce: prof. PhLic. Vojtěch Novotný, Th.D.

Praha 2017

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jsem jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 14.07.2017

Tomáš Plavnický

Bibliografická citace

Teologie a antropologie v osobním posláním Matky Terezy z Kalkaty [rukopis] : diplomová práce / Tomáš Plavnický ; vedoucí práce: prof. PhLic. Vojtěch Novotný, Th.D. -- Praha, 2017. -- 86 s.

Anotace

Diplomová práce se zabývá životem a posláním Matky Terezy. Její přístup k lidem, a zvláště chudým byl motivován láskou ke Kristu. Krista viděla v trpících a umírajících. Toužila, aby lidé neumírali osamocení, a také proto založila řád Misionářek lásky, který se v krátkém čase rozšířil po celém světě. Díky tomu se její idea postupně stala známou v církvi a ve světě. Matka Tereza byla oceňována a hoštěna mocnými tohoto světa, ale vždy se vracela s láskou ke svým chudým. Kromě charitativní činnosti byla také horlivou obhájkyňou života a míru. Její poselství je i dnes živé a její život, i když byl velmi prostý, natrvalo zanechal své stopy v křesťanství. Tato práce si klade za cíl na základě dostupných textů představit hlavní teologické a antropologické přístupy Matky Terezy a naznačit vliv této světice na současné křesťanství.

Klíčová slova

Matka Tereza, lidská důstojnost, utrpení, chudoba, služba

Abstract

This thesis deals with the life and mission of Mother Teresa. Her approach to people and especially the poor was motivated by love for Christ. She saw Christ in the suffering and dying people. She wanted people to not die alone and therefore founded the Missionaries of Charity order, which in a short time spread throughout the world. Thus, the idea gradually became known in the Church and in the world. Mother Teresa was rewarded and hosted by the powerful of this world, but always returned with love to her poor ones. Besides charity work she was also an ardent advocate of life and peace. Her message is still alive today, and her life, even though it was very plain, permanently left its mark on Christianity. The aim of this work is to present the main theological and anthropological approaches of Mother Teresa based on available texts, and to indicate the impact of this saint on contemporary Christianity.

Keywords

Mother Teresa, human dignity, suffering, poverty, service

Počet znaků (včetně mezer): 159 473

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu práce prof. PhLic. Vojtěchovi Novotnému, Th.D. za cenné rady a připomínky nejen při psaní práce, ale i během celého studia.

Dále bych rád poděkoval Veronice Pečené a Mgr. et Mgr. Tereze Krauzové za pomoc při jazykové a stylistické úpravě. Chtěl bych také poděkovat všem, kteří mi jakýmkoliv způsobem s touto prací pomohli.

Obsah

Úvod.....	6
1. Život Matky Terezy	9
1.1 Původ a dětství.....	9
1.2 Povolání a vstup do kongregace Loretánských sester	12
1.3 Tereza, loretánská sestra v Indii.....	16
1.4 Povolání v povolání	20
1.5 Misionářka lásky a šíření řádu	24
1.6 Matka Tereza v Československu.....	28
1.7 Bližící se konec života, smrt a pohřeb Matky Terezy.....	31
1.8 Blahořeční a svatořečení Matky Terezy.....	32
2. Teologie u Matky Terezy	35
2.1 Bůh.....	35
2.2 Ježíš Kristus	37
2.3 Duch Svatý.....	45
2.4 Eucharistie	47
2.5 Církev	49
2.6 Misie	50
2.7 Panna Maria	52
3. Antropologie u Matky Terezy	55
3.1 Lidská důstojnost.....	55
3.2 Svatost	56
3.3 Nejchudší z chudých.....	58
3.4 Nemocní a umírající	60
3.5 Rodina a sexualita.....	62
3.6 Postavení dětí.....	63
3.7 Postavení žen	64
Závěr	65
Seznam použitých zkratk	68
Seznam literatury	69
1. Prameny	69
2. Sekundární literatura.....	69
3. Internetové zdroje	70
Přílohy.....	72
Příloha 1:.....	72
Příloha 2:.....	80

Úvod

Matka Tereza z Kalkaty, katolická řeholnice a světice, patří mezi významné osobnosti katolické církve dvacátého století. Její celoživotní dílo je zdrojem inspirace nejen pro křesťany, ale i pro lidi odlišných náboženství či zcela bez vyznání. Generální tajemník OSN Javier Pérez de Cuéllar ji dokonce označil za nejmocnější ženu světa.

Matka Tereza prožila nejaktivnější část svého života v Indii. Evropanka se rozhodla pro řeholní život ve zcela odlišné kultuře. Indie byla v tom čase silně zasažena koncem koloniální nadvlády Britů, zkušeností druhé světové války a následným rozdělením Britské Indie na samostatnou Indii a Pákistán. Všechny tyto státoprávní a ekonomické změny měly dopad rovněž na indickou společnost a tím i na Matku Terezu, která společenskou nestabilitu vnímala a uvědomovala si její důsledky na životy prostých lidí.

Matka Tereza založila řád, který je známý po celém světě. Sestry Misionářky lásky jsou díky bílému sáří s modrými pruhy rychle rozpoznávány a spojovány s touto světicí z Kalkaty. Běžnému člověku evokuje její jméno zpravidla charitativní činnost, pokoru a pomoc chudým.

Matka Tereza je osobností, o jejíž charitativní činnosti a o jejímž vlivu na novodobou Indii již byla napsána řada knih. Tato práce si v žádném případě neklade za cíl konkurovat podrobným biografickým dílům, která již existují, ale spíše si klade za cíl zodpovědět následující otázky: Jaké jsou základní teologické a antropologické hodnoty, které Matka Tereza vyznávala a kterými se ve svém díle řídila? Co patřilo mezi hlavní vlivy na její víru a její poslání ve světě? Jaké teologické aspekty můžeme ve víře Matky Terezy nalézt? Jaké jsou hlavní antropologické hodnoty této světice, u kterých by se dalo právem předpokládat, že pramení z křesťanské víry?

Matka Tereza nebyla studovanou teoložkou a ve spisech, které po sobě zanechala, nenajdeme a ani nemůžeme nalézt ucelené traktáty, které by se zabývaly jednotlivými tématy nebo disciplínami teologie či antropologie. Podobně jako svatá Terezie z Lisieux, světice tzv. malé cesty, však otevřela nový pohled na dosažení svatosti a úděl člověka v tomto světě. Svým dílem zasáhla do života mnoha osob a velké množství lidí ji také následovalo a dodnes následuje. Je nemožné představit všechny, kterým Matka Tereza změnila život. Tato práce si klade za cíl představit zprostředkovaně alespoň některé z nich, kteří po kratším či delším setkání se světicí z Kalkaty vydali svědectví, které bylo zachyceno v některé z mnoha existujících

publikací.

Diplomová práce se člení na tři hlavní kapitoly. První představuje život Matky Terezy. Přestože tu nemá jít v žádném případě o další biografii světice z Kalkaty, není možné se zabývat její teologií a antropologií bez základního povědomí o tom, co prožila a co ji tudíž nezbytně ovlivňovalo v jejím počínání. Kapitola proto stručně představuje její původ, prostředí, v němž vyrůstala, a okolnosti, za jakých se stala řeholnicí, jež se dokonce rozhodla vydat až na jiný kontinent. Je představen vznik řádu Misionářek lásky, jeho šíření a rozkvět, jakož i skloněk života světice, její smrt a svatořečení. Nebylo možné nezmínit její návštěvu v Československu a stopu, kterou zde zanechala.

Druhá kapitola se zabývá teologií Matky Terezy. Jak již bylo zmíněno, nezanechala žádné rozsáhlejší psané dílo, které by se uceleným způsobem věnovalo klíčovému aspektu katolické teologie. Své poslání spatřovala jednoznačně v konkrétní a každodenní péči o chudé a potřebné. Přesto můžeme hovořit o teologii Matky Terezy, kterou je však potřeba vysledovat z kusých promluv, citátů a rozhovorů, které poskytla. Kapitola zachycuje podstatná hlediska teologie Matky Terezy, tematicky rozčleněná do jednotlivých podkapitol.

Třetí kapitola se snaží obdobným způsobem analyzovat antropologické otázky, ke kterým Matka Tereza v průběhu svého života zaujala postoj a které pramení z její náboženské víry, jakož i z intenzivní zkušenosti kontaktu s těmi, kteří na následky těchto otázek ve svém životě dopláceli.

O Matce Tereze byla napsána řada životopisných či vzpomínkových knih, které Matku Terezu zachycují vždy z jiného uhlu. V publikaci *Temné noci matky Terezy* představuje Greg Watts, britský katolický novinář, život matky Terezy od doby, kdy se rozhodla stát řeholnicí v Indii. Neopomíná temnotu, kterou Matka Tereza prožívala, a s tím související kritiku a nepochopení, kterým kalkatská řeholnice čelila ještě za svého života. Rovněž Elaine Murray Stoneová v knize *Dobrodružství Matky Terezy* představuje život světice. Renzo Allegri v díle *Matka chudých: život Matky Terezy z Kalkaty* poukazuje na hlavní zaměření Matky Terezy na nejchudší z chudých.

Maria Di Lorenzo napsal knihu *Matka Tereza – zář lásky*. Obsahuje úryvky zachycující momenty inspirace a vzpomínky na založení řádu čerpané z osobní korespondence Matky Terezy. Tato korespondence je dostupná a doplněná o komentáře díky Brianovi Kolodiejchukovi v díle *Pojď, buď Mým světlem*.

Spiritualitu Matky Terezy popisuje Joseph Langford v knize *Skrytý oheň*. Malcolm Maggeridge představuje Matku Terezu v díle *Matka Tereza z Kalkaty: něco*

krásného pro Boha. Publikace je unikátní tím, že obsahuje rovněž rozhovor mezi autorem a samotnou Matkou Terezou.

Velmi přínosná je kniha *Momentky ze života matky Terezy* otce Lea Maasburga, průvodce matky Terezy a také tlumočnicka a spolupracovníka biskupa Pavla Hnilici. Přínos publikace spočívá zejména v tom, že autor v osobních vzpomínkách představuje světici nejen prostřednictvím jejích vlastních slov, ale hlavně popisem jejího chování. Ostatní dostupné publikace obsahující informace nebo slova Matky Terezy, se kterými tato práce operuje, jsou uvedeny v seznamu literatury.

I v našem českém prostředí se vyskytují lidé, kterým Matka Tereza vstoupila do každodenního života. Významnou osobností je otec Jaroslav Brož,¹ který duchovně doprovází sestry Misionářky lásky a je členem sdružení Corpus Christi, jež Matka Tereza založila. Otec Brož vede mnoho přednášek, konferencí a diskusí o Matce Tereze a je autorem úvodu, závěru, doplnění nebo doslovů v českých překladech většiny výše uvedených děl.

Téma své diplomové práce jsem vybral proto, že mi je osoba Matky Terezy velmi blízká už od dětství, kdy se o ní v mé rodině mluvilo s úctou a uznáním. Práce jejích Misionářek lásky mě, jako řeholníka, fascinuje dodnes.

Matka Tereza je označovaná několika jmény. Pro účely této práce budu užívat jméno Agnes pro období před jejím vstupem do kláštera, kdy se z Agnes stává sestra Tereza a později Matka Tereza.

1 Doc. Jaroslav Brož, Th.D. S.S.L., katolický kněz, bibliista, proděkan pro studium KTF UK

1. Život Matky Terezy

1.1 Původ a dětství

Rodina je pro člověka prvním a přirozeným prostředím, ve kterém se formuje jeho osobnost.² Pokud se snažíme porozumět příběhům velkých osobností, musíme se zaměřit rovněž na období jejich dětství, mládí a na jejich původ. V každé době se společnost projevuje specificky právě podle daných okolností, které tu či onu dobu charakterizují. Společnost ovlivňuje jak celé rodiny, tak každého jednotlivce.³ Dá se říci, že to platí i naopak. Jinak řečeno, vůdčí osobnosti mají rovněž vliv na celou společnost.

Představme si nyní rušné město Skopije, hlavní město dnešní Makedonie na počátku dvacátého století. Skopije bylo do roku 1913 součástí Osmanské říše a po balkánských válkách (1912–1913) se stalo součástí Srbska. Katolíci i pravoslavní se pod tureckou vládou těšili náboženské svobodě, pouze jejich kostely musely být malé a bez věží, aby nenarušovaly les minaretů. Mešity stály skoro na každém rohu a na bazarech se prodávaly orientální koberce. Nad městem se tyčila turecká pevnost.

Matka Tereza se narodila ve Skopije jako Agnes Gonxhe Bojaxhiu 26. srpna 1910, pokřtěna byla 27. srpna 1910 a svátost biřmování přijala 16. listopadu 1916 ve věku šesti let. Její rodiče, Kolë Bojaxhiu a Drane Bojaxhiu, byli katolíci albánské národnosti.⁴ Rodina Bojaxhiu pocházela z města Prizren, severně od Skopije. Nevíme, kdy se rodina přestěhovala do Skopije, možná to ale bylo v polovině 19. století, kdy Prizren postihla epidemie cholery. V té době to byla velká rodina, která se zabývala obchodem. Slovo Bojaxhiu znamená v albánském jazyce natěrač nebo lakýrník.⁵ Křestní jméno Matky Terezy bylo Agnes, česky Anežka. Doma ji ale nazývali Gonxhe nebo Gonxha (čti Gondža) což v albánštině znamená poupě květu.⁶

Otec Kolë Bojaxhiu (1873–1913) byl kupcem a úspěšným podnikatelem v oblasti stavebnictví. Vlastnil několik nemovitostí a hodně cestoval.

2 Srov. Katolická církev. Papež Jan Pavel II., Terezie Brichtová, and Markéta Koronthályová. *Familiaris Consortio: Apoštolská Adhortace Jana Pavla II. ze 22. listopadu 1981 O úkolech Křesťanské Rodiny V Současném Světě*. 2. vyd. Praha: Zvon, 1996, ods. 15.

3 Srov. Katolická církev. Papež František, Jaroslav Brož. *Amoris Laetitia: Posynodální apoštolská exhortace svatého otce Františka o lásce v rodině*. Praha: Paulinky, 2016, ods. 32–34.

4 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, s. 7.

5 Srov. SEBBA, Anne. *Matka Tereza*. Praha: Knižní klub, 2000, s. 29–30.

6 LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milość w czynach*. Gorle: Velar, 2002, s. 9.

Jeho syn Lazar na něho vzpomíná takto: „Náš otec byl společenský, náš dům byl pořád otevřený pro všechny. Byl ale také tvrdý a hodně vyžadoval. Často opakoval: ‚Nikdy nezapomínejte, koho jste děti.‘ Všem rozdával peníze a jídlo, dělal to ale tak, aby nepřitahoval pozornost a nechlubil se. Opakoval také: ‚Musíte být hojní ke všem, tak jako i Bůh byl hojný vůči nám. Dal nám tak mnoho, všechno, proto také vy čiňte dobro všem.‘“⁷ Svě dceři, Matce Tereze, opakoval: „Dcero moje, neber a nepřijímej žádný kousek chleba, pokud ses nerozdělila s jinými,“⁸ a také: „Egoismus je nemocí ducha, která tě činí nevolníkem a nedovoluje ti žít a sloužit jiným.“⁹

Kromě toho, že byl podnikatel, angažoval se Kolë Bojaxhiu také v politice. Byl velkým patriotem a ze všech sil podporoval boj o uvolnění z turecké vlády. Ve svém domě hostil nejenom chudé, obchodníky a politiky, ale také kněze, biskupy a řeholnice. Pracoval rovněž jako poradce městského úřadu ve Skopje. Byl jediným katolíkem pracujícím na této pozici, což podle některých autorů mohlo být příčinou, proč byl nakonec otráven.¹⁰ Kolë také podporoval ideu *Velké Albánie*,¹¹ čímž si nadělal mnoho nepřátel.¹² Na podzim roku 1918 Kolë Bojaxhiu v nemocnici zemřel ve věku pětáctýřicet let.¹³ Příčinou smrti bylo podle některých krvácení jako následek otravy, ale nelze to dokázat.¹⁴ Jeho poslední slova, věnovaná manželce, zněla: „Netrap se, všechno bude dobré, vše je v rukou Boha. Prosím tě, dbej o naše děti. Ode dneška jsou tvé a Boha.“¹⁵ Kolë Bojaxhiu byl pohřben na katolickém hřbitově ve Skopje. Samotný pohřeb trval dlouho, přítomné byly oficiální delegace, představitelé náboženských společností, ale i množství chudých.¹⁶

Drane Bojaxhiu (1889–1972) byla matkou Agnes. Za svobodna se jmenovala Bernai, narodila se v bohaté šlechtické rodině v Noverille v dnešním Kosovu. Ve věku dvaceti let se provdala za Kolë Bojaxhiu, s nímž měla tři děti: Age, narozenou v roce

7 LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milošć w czynach*, s. 12.

8 Tamtéž.

9 Tamtéž.

10 Srov. SEBBA, Anne. *Matka Tereza*, s. 30–34.

11 Velká Albánie: V čase diskusí o nových hranicích na Balkáně se během balkánských válek objevuje idea Velké Albánie. Byla to iniciativa albánského nacionalistického hnutí, které chtělo spornou provincii Kosovo připojit k Albánii. Kosovo, ač s většinou albánskou komunitou, bylo nakonec připojeno k Jugoslávii. Ve vlně odporu vznikla petice za připojení k Albánii, čemuž se všechny ostatní strany zapojené do konfliktu snažily zabránit. Srbům, Rakušanům, dalším velmocím, a dokonce i několika albánským vůdcům se více zamlouvaly malé autonomní územní celky podřízené přímo Bělehradu. Srov. SEBBA, Anne. *Matka Tereza*, s. 33.

12 SEBBA, Anne. *Matka Tereza*, s. 30–34.

13 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 20.

14 WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 17.

15 LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milošć w czynach*, s. 13.

16 Srov. LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milošć w czynach*, s. 11–13.

1904, Lazara, narozeného v roce 1907, a Agnes, která se narodila v roce 1910.¹⁷ Svědomitě se starala o rodinu a o domácnost, obzvlášť po smrti manžela. Její syn na ni vzpomíná takto: „Byla to žena velmi silná, nezničitelná, ale současně tichá, štedrá a milosrdná k lidem. Byla velmi náboženská, vždy oddaná práci nebo modlitbě.“¹⁸ Matka Tereza na ni vzpomíná: „Mnozí chudí ve Skopije znali náš dům. Nikdo z něho nevycházel s prázdnýma rukama. Každý den jsme někoho hostili u našeho stolu při obědě nebo při večeři. Zpočátku jsem se ptala své matky: ‚Kdo jsou ti lidé?‘ Ona mi odpověděla: ‚Někteří z nich jsou naši příbuzní, ostatní jsou také naši lidé.‘ Když jsem byla starší, pochopila jsem, že to byli chudí, lidé, kteří neměli nic, lidé, kterým dávala najíst moje matka.“¹⁹ Dle vzpomínek Matky Terezy její matka rovněž několikrát v týdnu navštěvovala staré lidi, kterým pomáhala s chodem domácnosti. Nemocným obvazovala rány a sama se starala o šest sirotek, jako by to byly její vlastní děti.²⁰

Oba rodiče už odmalička vštěpovali svým dětem úctu k lidem. Matka je často brávala s sebou, když navštěvovala opuštěné a chudé a když sloužila nemocným a trpícím. Přála si, aby opravdu milovali chudé a potřebné. To vše je mělo vést k tomu, aby také ony dělaly něco pro ty, kteří se nacházejí v nouzi. Večer se celá rodina scházela a její členové se modlili růženec a vypravovali si o tom, co celý den dělali.²¹

Agnes prožila celé dětství i dospívání pod vedením své hluboce věřící matky. Podle dostupných pramenů byla inteligentní, velmi živou a družnou dívkou. Zároveň ale byla vedená k opatrnosti, štedrosti a citlivosti vůči ostatním. Její srdce bylo plné Boha.²²

Když bylo Agnes devět let, umírá její otec. Její matka po smrti manžela začala sama živit rodinu. Prodávala vyšívané haleny, šátky a polštáře. Otevřela si také malý podnik, kde zaměstnávala své sousedky a přítelkyně. Díky tomu mohla zabezpečit vzdělání pro své děti.²³ Každý den rodina ve Skopije chodila do kostela ve farnosti Krista Krále. Spolu se sestrou Age se Agnes starala o kostelní pěvecký sbor. Byla také členkou společenství Dcer Panny Marie.²⁴ Navštěvovala nejdříve katolickou školu při

17 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 19.

18 LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milošć w czynach*, s. 16.

19 Tamtéž.

20 Srov. LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milošć w czynach*, s. 14–17.

21 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 19.

22 Tamtéž, s. 21.

23 Srov. STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2014, s. 10.

24 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 21.

farnosti Nejsvětějšího Srdce Páně a potom chodila do státní školy.²⁵ Už v mladém věku se Agnes seznámila s misii. Ve farnosti působila modlitební skupina, která misie podporovala. Budoucí Matka Tereza si s oblibou četla v časopise mariánského bratrství příběhy o šířitelích křesťanství v Indii.²⁶ Také dopisy z misii od kněze, který předtím působil ve Skopije, byly častým pramenem informací a impulzů k zamyšlení. Fenomény chudoby, utrpení a krutého kastovního systému, o kterých Agnes něco věděla už ze státní školy, nabývaly díky dopisům, které se v rodině četly každý týden, nových rozměrů. U budoucí Matky chudých se postupně objevovala touha stát se misionářkou.²⁷ Když bylo Agnes dvanáct let, začala přemýšlet o tom, že se po dokončení studií stane řeholnicí.²⁸

1.2 Povolání a vstup do kongregace Loretánských sester

Povolání je především dílem Boha. Od Něho pochází iniciativa, protože On si nás první zamiloval. Povolání také závisí na naší otevřenosti přijmout tento dar a také na naší spolupráci s Bohem.²⁹

Bratr Lazar vzpomíná na svou sestru takto: „V životě Agnes bylo něco, co mělo větší hodnotu než vše ostatní, a to byla církev [...]. Někdy se mi zdálo, že moje matka a sestry bydlí v kostele, tak velmi byly pobožné a vždy naplněné službou [...]. Když ještě žil otec, tak náš dům byl školou politiky a kultury. Po jeho smrti nám pomáhala víra.“³⁰ V případě povolání mladé Agnes to trvalo šest let, než se definitivně rozhodla pro odevzdání se Bohu. Sama na to vzpomíná takto: „Byla jsem ještě velmi mladá, měla jsem tenkrát dvanáct let, když jsem uprostřed své vlastní rodiny poprvé pocítila touhu celá patřit Bohu. Přemýšlela jsem o tom a modlila se celých šest let. Někdy se mi zdálo, že žádné povolání ve skutečnosti nemám. Nakonec jsem dospěla k přesvědčení, že Bůh mne opravdu volá.“³¹ Definitivně se Agnes rozhodla pro život z Boha v Letnici v předvečer svátku Nanebevzetí Panny Marie, dne 14. srpna 1928.³² Matka Tereza na tuto událost vzpomíná takto: „Definitivně jsem se přesvědčila, že mám povolání od

25 Srov. LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milość w czynach*, s. 20.

26 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 21.

27 Srov. STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*, s. 10–11.

28 WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 18.

29 LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milość w czynach*, s. 21.

30 Tamtéž.

31 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 22.

32 LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milość w czynach*, s. 22.

Boha. Pomohla mi v tom Panna Maria z Letnice, Zoja Černagore,³³ jak ji s láskou nazýváme v albánském jazyce.³⁴ Slavnost Nanebevzetí Panny Marie, při níž se Agnes definitivně rozhodla zasvětit cele Bohu a službě bližním a stát se řeholnicí, představuje první známku mariánského rysu zbožnosti a duchovní zkušenosti Matky Terezy.³⁵ Také Letnica³⁶ sehrála v životě Matky Terezy významnou roli. V sedmnácti letech strávila na tomto místě dva měsíce, aby v modlitbě rozeznávala své povolání. O rok později se do Letnice znovu vrátila a v povolání se utvrdila.³⁷ Radila se také svým zpovědníkem, který jí dal tuto radu: „Pokud tě těší pomyšlení na to, že tě Bůh volá, abys jemu i bližnímu svému sloužila, pak je to možná ten nejlepší důkaz ryzosti tvého povolání. Radost pocházející z nitra bytosti je jako kompas, podle něho můžeš určit, kterým směrem se v životě dát. To platí i tehdy, když se musíš dát obtížnou cestou.“³⁸

Agnes se pomalu plnil sen stát se misionářkou v Indii. Obrátila se na řád loretánských sester,³⁹ které vyučovaly v indických školách.⁴⁰ O činnosti tohoto řádu věděla od otce Franja Jambrekoviče, který svým farníkům přibližoval práci jezuitů v Indii.⁴¹ Také o misiích v Indii hodně četla v časopisech *Blogovijest* (Dobrá novina) a *Katolicke misije* (Katolické misie), které byly vydávány ve Skopije.⁴² Vzpomínala na to takto: „Moc jsem si přála být misionářkou. Chtěla jsem se rozjet do světa a přinášet Krista lidem, kteří ho ještě neznali. V oněch letech se několik jugoslávských jezuitů vypravilo do Indie. Nějací lidé mi řekli, že sestry z Loreta pracovaly v Kalkatě i na

33 Matka černoorská

34 LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milošć w czynach*, s. 22.

35 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 23.

36 Poutní místo Panny Marie v Letnici, nedaleko Skopije v Černé Hoře. Srov. LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milošć w czynach*, s. 22.

37 Srov. DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 22.

38 SEBBA, Anne. *Matka Tereza*, s. 40.

39 Loretánské sestry jsou odnoží kongregace Institutu blahoslavené Panny Marie (Anglické panny). Institut blahoslavené Panny Marie založila v roce 1609 Mary Wardová (1585–1645), která chtěla, aby byl tento řád ženskou formou Tovaryšstva Ježíšova. Podobně jako jezuité, neměly ani sestry IBMV žít uzavřené v klauzuře, ale měly se věnovat apoštolátu. Během uplynulých čtyř století byla tato kongregace známa pod různými označeními: Anglické panny, Institut Blahoslavené Panny Marie, Institutum Beatae Mariae Virginis, IBMV, Sestry Mary Ward. Dnes nese kongregace název Congregatio Jesu.

Loretánské sestry založila Frances Ballová (1794–1861), která odešla z kláštera IBVM v anglickém Yorku, aby založila řeholní komunitu v Dublinu. Spolu s dalšími třemi ženami se nastěhovala do sídla Rathfarnham House. Sestra Frances Ballová pojmenovala tento dům podle italské vesničky Loreto, do níž měl být údajně zázrakem přemístěn Ježíšův dům z Nazareta. Komunita vešla ve známost jako loretánské sestry. V roce 1841 odjela skupina loretánských sester z Irska do Kalkaty, kde založily školu pro dívky, a o šest let později otevřely další školu v Dárdžilingu.

Srov. SEBBA, Anne. *Matka Tereza*, s. 50–51.

40 WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 20.

41 Srov. SEBBA, Anne. *Matka Tereza*, s. 39.

42 Srov. LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milošć w czynach*, s. 24.

jiných místech v Indii.⁴³ Rozhodnutí Agnes Bojaxhiu bylo jasné, nicméně reakce její rodiny už tak jednoznačná nebyla. I když Drane Bojaxhiu toto rozhodnutí nepřekvapilo, chvíli trvalo, než se s definitivním rozhodnutím své dcery vyrovnala. Matka Tereza si vzpomíná na tato slova své matky: „Agnes, právě za to jsi se celé roky modlila [...], a pokud tě Ježíš k této službě skutečně volá, pak všechno dopadne dobře.“⁴⁴ Matka Tereza si také vzpomíná na tento moment: „Moje matka byla zpočátku proti tomu, abych se stala misionářkou. Byla proti tomu, i když to byla svatá osoba. Nechtěla mne navždy ztratit. Všichni jsme se společně v rodině modlili. Jednoho dne mi řekla: ‚Dám ti souhlas, abys šla do kláštera‘, pak se zavřela v pokoji a po celý den nechtěla nikoho vidět.“⁴⁵ Bratr Agnes Lazar, který byl armádním důstojníkem, na ni naléhal, aby si to pečlivě rozmyslela.⁴⁶ V dopise jí píše: „Jak můžeš něco takového udělat?“⁴⁷ Agnes bratrovi odpovídá: „Myslíš si, že jsi důležitý, protože jsi důstojník, který slouží králi se dvěma miliony poddaných.“⁴⁸ Ale já sloužím Králi celého světa! Kdo z nás má podle tebe lepší místo?“⁴⁹

Agnes Bojaxhiu požádala matku představenou v Dublinu o přijetí krátkým dopisem: „Buďte tak laskavá a vyslechněte mou upřímnou touhu. Chci vstoupit do vaší kongregace, abych se tak jednoho dne mohla stát misionářkou a mohla pracovat pro Ježíše, který pro nás všechny zemřel.“⁵⁰ Osmnáctiletá Agnes měla sen stát se hned misionářkou v Indii, jenomže vzhledem k tomu, že v Indii je hlavním jazykem angličtina, musela se mu nejdříve naučit.⁵¹ Matka představená proto rozhodla, aby před vstupem do noviciátu v indickém Dárdžilingu přijela do Dublinu.⁵²

Dne 25. září 1928 (nebo 26. září)⁵³ se rodina Agnes a její přátelé v hojném počtu sešli na nástupišti nádrží ve Skopije, aby ji vyprovodili.⁵⁴ Odhodlaná dívka opouští Skopije s vědomím, že na velmi dlouhou dobu, možná i napořád, opouští milovanou rodinu, přátele i město, kde se narodila a prožila celý svůj dosavadní život, jelikož

43 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 23.

44 STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*, s. 12.

45 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 24.

46 WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 20.

47 SEBBA, Anne. *Matka Tereza*, s. 40.

48 Dne 1. září 1928 se Albánie bez Kosova stala monarchií pod vládou krále Zoga I. a poručík Lazar Bojaxhiu měl být královským podkoním. Srov. SEBBA, Anne. *Matka Tereza*, s. 41.

49 PORTER, David. *Mother Teresa: The Early Years*. Reno: SPCK Publishing, 1986, s. 32.

50 Tamtéž, s. 29.

51 Srov. STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*, s. 13.

52 WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 20.

53 STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*, s. 13.

54 WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 20.

tehdejší řádový život neumožňoval, aby o prázdninách byla řeholnice doma.⁵⁵ Její odjezd komentoval časopis *Katolické misie* takto: „Byla srdcem i duší aktivit katolických dívek a chrámového sboru a obecně je její odjezd vnímán jako obrovská ztráta.“⁵⁶ Agnes nastoupila spolu s matkou a sestrou do vlaku směrem do Záhřebu, kde společně pobýly až do 13. října.⁵⁷ Dále Agnes cestovala sama vlakem přes Rakousko, Švýcarsko, Francii, Anglii, až nakonec parníkem doplula do irského Dublinu.⁵⁸

Když přicestovala do Irska, dvě loretánské sestry ji už čekaly na molu. Pro mladou osmnáctiletou Agnes to musel být nevšední zážitek. Vstupuje do nového, cizího prostředí. Na rozdíl od zaprášeného Skopije na ni působilo zelené Irsko ohromujícím dojmem. V Irsku byl v té době každý občan křesťan a katolíci tvořili převážnou většinu. V Dublinu je mnoho krásných kostelů a na ulicích bylo možné potkat mnoho kněží a řeholních sester.⁵⁹ Po příjezdu do loretánského opatství musela Agnes jako každý, komu je osmnáct let a začíná novou kapitolu svého života, cítit vzrušení smíšené s obavami.⁶⁰ Také se musela cítit osaměle, protože neuměla anglicky a v klášteře nebyla ani jedna sestra, která by uměla albánsky nebo srbsky. Zpočátku se domlouvala posunky a rychle si uvědomila, že se musí pilně učit.⁶¹ Během šesti týdnů, které strávila v dublinském mateřinci, skoro nikdy neopouštěla klášter. Pečlivě se učila angličtinu, pomáhala s domácími pracemi, poznávala řeholní život⁶² a studovala historii řádu.⁶³ Představení následně uznali, že je mladá Albánka schopna začít noviciát v Indii, a tak 1. prosince 1928 opouští Irsko a lodí se vydává spolu s dalšími sestrami na plavbu do Indického Madrasu.⁶⁴ Cesta byla poměrně krátká, trvala asi pět týdnů⁶⁵, podle některých autorů až sedm týdnů,⁶⁶ ale moře bylo neklidné. Na lodi nebyl kněz a řeholnice se mohly zúčastnit bohoslužby až v egyptském Port Saidu.

Po odchodu Agnes do řádu zůstala její matka spolu s dcerou Age samotné ve Skopije. Její bratr studoval nejdříve v Rakousku a později v Itálii. Nakonec se usadil v Tyraně, kam se za ním v roce 1932 přestěhovala i jeho sestra Age. Matka se

55 Srov. SEBBA, Anne. *Matka Tereza*, s. 50–51.

56 WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 20.

57 LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milošć w czynach*, s. 25.

58 Srov. DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 24.

59 Srov. STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*, s. 14.

60 WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 21.

61 Srov. STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*, s. 14.

62 LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milošć w czynach*, s. 25.

63 SEBBA, Anne. *Matka Tereza*, s. 53.

64 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 22.

65 Srov. Tamtéž.

66 STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*, s. 14.

přestěhovala ke svým dětem až v roce 1934. V roce 1939 se Lazar znovu stěhuje, tentokrát do italského Palerma, kde v roce 1981 umírá. Drane umírá 12. července 1972 v Tyraně. Age, sestra Agnes, zemřela v roce 1974, také v Tyraně.⁶⁷

1.3 Tereza, loretánská sestra v Indii

Mladá řeholnice přijela do Bombaje, kde na ni zapůsobily protiklady, které byly v tomto městě běžnou součástí života. Obrovské paláce, které patřily indickým ráždžům, vysoké vládní budovy, ale uprostřed veškeré okázalosti, bohatství a moci zde byly také miliony chudáků bojujících o holý život.⁶⁸ Takto vzpomíná na indickou realitu, kterou do té doby znala jen z novin a dopisů: „Na ulicích i u zdi kolem města žije velmi mnoho rodin. Na místech přeplněných lidmi pobývají ve dne i v noci pod širým nebem a mají jen rohož, kterou si zhotovili z velkých palmových listů. Velmi často nemají ani tohle a jsou jen na holé zemi. Skoro všichni jsou prakticky nazí. Na ruku a nohu mají náramky. V nose a uších mají ozdoby. Na čele mají znamení s náboženským významem.“⁶⁹ Sestra Agnes velmi rychle pochopila, že náboženské přesvědčení většiny lidí v Indii se liší od toho jejího. Zhruba osmdesát procent Indů byli hinduisté a deset procent muslimové. Zbylých deset procent tvořili sikhové, buddhisti, jainové, zoroastriáni, židé a křesťané.⁷⁰

V Bombaji se měly novicky zdržet jen chvíli, čekala je cesta dál do Kalkaty a následně do Dárdžilingu, kde měly zahájit svůj noviciát.⁷¹ Do Kalkaty dorazily 6. ledna 1929,⁷² odkud napsala Agnes domů dopis a ubezpečila rodinu, že je v pořádku a že je opravdu šťastná.⁷³ Následně odjela z Kalkaty vlakem do Dárdžilingu. Ve vlaku je sestra Ruth, která na novicky dohlížela, upozornila na to, co je tam bude čekat, slovy: „Dárdžiling se vůbec nepodobá Bombaji ani Kalkatě. Je to oblíbené letovisko daleko od horka a vlhka, které jste tu zatím všude zažívaly. Nachází se na úpatí Himalájí. Náš klášter leží v nadmořské výšce přes dva tisíce metrů! Vzduch tam je velmi čistý a zdravý, do tohoto města proto jezdí na dovolenou řada bohatých indických a britských rodin. I přesto, že Dárdžiling leží asi jen dvě stě kilometrů od Mount Everestu, podnebí

67 Srov. LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milošć w czynach*, s. 22.

68 STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*, s. 15.

69 PORTER, David. *Mother Teresa: The Early Years*, s. 37.

70 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 23.

71 STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*, s. 15.

72 LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milošć w czynach*, s. 25.

73 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 25.

tam je mírné. Rostou tam nádherné stromy a květiny, a přitom tam není tropické vedro.⁷⁴

Do noviciátu nastoupila Agnes 23. května 1929.⁷⁵ Noviciát, kterým sestry pokračovaly po absolvování krátkého postulátu, se odbyval ve viktoriánském klášteře v Dárdžilingu. Sestry byly na začátku noviciátu oblečeny do bílého hábitu s černým závojem. Agnes přijala řádové jméno Marie Tereza, po Panně Marii a po svaté Terezii z Lisieux, učitelce Církve.⁷⁶ S odstupem času na to vzpomíná: „Zvolila jsem si jméno po svaté Terezii, protože ona dělala obyčejné věci s neobyčejnou láskou.“⁷⁷ Tereza si v noviciátě osvojovala přísná řádová pravidla, ke kterým patřily dlouhé hodiny strávené při modlitbách a v tichu.⁷⁸ Studium zdokonalovala svou angličtinu, ale také historické a zeměpisné vědomosti o Indii. Učila se místní jazyky, hindštinu a bengálštinu.⁷⁹ Zajímala se o životopisy svatých a samozřejmě studovala Písmo.⁸⁰ Sestra Baptista Murphy, která měla novicky na starosti a byla na ně velmi náročná, ale také mateřsky chápavá, lidská a srdečná, byla se sestrou Marií Terezií spokojená. Tereza byla totiž už z domu zvyklá poslouchat, pomáhat a pracovat.⁸¹ Představená hodnotila její noviciátní formaci kladně, všímajíc si toho, jak byla Tereza ochotna pomáhat druhým, že s velkým nasazením prohlubovala svůj duchovní život a v uplatňování řeholních zásad byla velmi důsledná, přičemž z ní vyzařovala radost a spokojenost.⁸²

Po ukončení noviciátu byla sestra Tereza 23. května 1931 připuštěna k prvním časným slibům, které složila hned druhý den, 24. května 1931, a následujících šest let je obnovovala. V dopise přítelkyni používá slova: „Kdybys jen mohla vědět, jak jsem šťastná jako Ježíšova malá nevěsta. Nikomu, ani těm, kdo se radují ze štěstí, které se ve světě zdá dokonalé, bych nemohla závidět, protože jsem naprosto šťastná, dokonce i když něco trpím pro svého milovaného ženicha.“⁸³ Dne 24. května 1937 skládá sestra Tereza věčné sliby a navždy se zasvěcuje Bohu v chudobě, čistotě a poslušnosti.⁸⁴ Nemohla se dočkat, až jako správná misionářka vyjde ven a bude lidem nabízet Kristův

74 STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*, s. 15.

75 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 26.

76 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 23.

77 STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*, s. 16.

78 Tamtéž.

79 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 26.

80 Srov. DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 25.

81 LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milość w czynach*, s. 26.

82 Srov. DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 27.

83 KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008, s. 33.

84 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 24.

život.⁸⁵

Sestry rozhodly, že po ukončení noviciátu se Tereza přestěhuje do Kalkaty, kde bude učit ve škole,⁸⁶ kterou spravovaly. Měla se věnovat hlavně bengálským dívkám ve škole Panny Marie,⁸⁷ kde nejdříve učila dějepis a později i zeměpis.⁸⁸ V dalších letech sestra Tereza dokonce tuto školu vedla.⁸⁹ V tomto období také onemocněla na tuberkulózu. Přispělo k tomu přepracování i různé nedostatky způsobené válkou. V Kalkatě, kde je horko, vlhko a bídné podmínky, touto nemocí trpělo hodně lidí.⁹⁰ Sama Tereza ale vzpomíná takto: „V Loretu jsem byla tou nejšťastnější řeholnicí na světě. Plně jsem se věnovala vyučování. Tahle práce, pokud se člověk nechá vést Bohem, je skutečně apoštolátem a misijním působením, a proto se mi to moc líbilo.“⁹¹ Byl to ale náročný čas, hlavně po roce 1935, kdy učila také ve škole Sv. Terezie, kam chodily jen chudé děti. Sama to popsala slovy: „Hned toho dne, kdy mi školu svěřili, jsem šla obhlédnout situaci. Budova byla dost vzdálená od naší koleje, a proto jsem tam každého rána jezdila na jednom indickém voze. Díky tomu jsem mohla být dřív u svých, ne právě klidných svěřenců. Když mne tehdy děti viděly poprvé, dívaly se jeden na druhého a v jejich očích jsem mohla celkem snadno číst otázku, jestli na ně budu přísná, nebo hodná. Oni neznají střední cestu. Kdo je na ně hodný, toho adorují jako nějaké božstvo, zatímco z člověka, který je na ně ostrý, mají hrůzu a považují ho za démona. Pouze ho respektují, ale nikdy mu neotevrou svá srdce [...]. Vyhrnula jsem rukávy, všechno jsem vystěhovala z učebny ven a začala jsem kartáčem drhnout podlahu. Děti se tomu velmi podivily. Dlouho na mne hleděly, poněvadž nikdy neviděly učitelku, která by začala výuku tímto způsobem. V Indii totiž úklidové práce vykonávají výhradně příslušníci nejnižší kasty. Když mne viděly, že jsem klidná a usmívám se, děvčata se poznenáhlu připojila a začala mi pomáhat. Kluci nám nosili vodu. Během dvou hodin se ta strašně špinavá místnost začala alespoň trochu podobat učebně,

85 STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*, s. 16.

86 St. Mary's Entally School byla kolej pro katolické dívky z lepších rodin. Nacházela se ve východní Kalkatě a studovalo v ní asi pět set anglických dívek. Do komplexu patřila i škola Panny Marie, kterou navštěvovalo asi dvě stě bengálských dívek. Podobných škol, ve kterých studovaly také chudé dívky, které neplatily školné, měly sestry v Kalkatě šest. Byly známé svou výchovou k poctivosti a pracovitosti. Kvalita výchovy a výuky byla na velmi vysoké úrovni. Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 26.

87 Škola Panny Marie byla v komplexu Entally ve východní Kalkatě, který patřil loretánským sestrám, ale školu vedly Dcery svaté Anny, kongregace bengálských sester, založených loretánskými sestrami. Místo černého hábitu nosily modré sári. Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 26–27.

88 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 27.

89 Srov. DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 28.

90 STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*, s. 16.

91 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 28.

protože byla uklizená.⁹² Od té doby ji říkali Matka Tereza. Takto na to vzpomíná: „Učila jsem ještě na jiném místě, bylo to v takovém dvoře. Když jsem viděla, kde děti spí a čím se živí, sevřelo mi to srdce, protože jsem se nikdy nesetkala s větší mizérií. A přece byli šťastní, protože byli mladí. Když jsme se vzájemně poznali, děti kolem mě neustále poskakovaly a prozpěvovaly si, dokud jsem nevložit ruku na jednu z těch špinavých hlaviček. Od toho dne mne nazývaly *Ma*, což znamená matka. Jak málo stačí k tomu, abychom obšťastnili duše prostých dětí.“⁹³

Matka Tereza v tomto období přicházela do kontaktu s chudými a nemocnými v Kalkatě, i když jenom omezeně, protože její hlavní poslání učitelky a vychovatelky se odehrávalo za vysokými zdmi kláštera a školního komplexu. Pár hodin týdně spolupracovala také se skupinou ošetřovatelek v misijní stanici.⁹⁴ V článku „Katolické misie“ píše: „Maličká veranda je vždy plná nemocných, ubohých a zbědovaných. Všechny oči, naplněné nadějí, směřují ke mně. Matky mi dávají do náruče své děti. Srdce mi bije štěstím, můžu pokračovat ve tvé práci, drahý Ježíši. Můžu tišit trápení. Potěšuji je a starám se o ně.“⁹⁵ Mnozí byli nevzdělaní a musela jim pečlivě vysvětlovat užití léků.⁹⁶

Navštěvovala také chudé rodiny ve slumech, i když si byla vědoma, že jim nemůže účinně pomoci ke zlepšení jejich situace.⁹⁷ O návštěvě jednoho domu napsala: „V té budově bydlí dvanáct rodin, každá z nich má jeden pokoj, dva metry na metr a půl. Dveře jsou úzké, že se jimi dá s obtížemi protáhnout, stropy jsou nízké, že se nemůžu vzpřímit. A tito lidé musí za to platit čtyři rupie. Kdyby nezaplatili včas, vyhodí je na ulici. Nepřekvapuje mě, že žáci tak milují školu, ani to, že jich tolik trpí tuberkulózou [...]. Jednou mi řekla nějaká žena: ‚Ach Ma, přijďte znovu, váš úsměv přinesl do tohoto domu slunce.‘ Cestou domů jsem si pomyslela: Můj Bože, jak jednoduché je přinášet štěstí do těchto míst, dej abych vždy byla světlem jejich životů a abych je nakonec mohla přivést k tobě.“⁹⁸ Matka Tereza se cítí v tomto období naplněná, co se týče jejího poslání. V dopise svému bratrovi argumentuje takto: „Když se zamyslím nad svým misijním povoláním, mohu jenom vyslovit velké a srdečné díky Bohu, který si mě tak velmi zamiloval a dal mi možnost milovat a činit dobro jiným

92 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 29–30.

93 Tamtéž, s. 30.

94 Srov. Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 24.

95 PORTER, David. *Mother Teresa: The Early Years*, s. 40.

96 WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 24.

97 Tamtéž, s. 27.

98 PORTER, David. *Mother Teresa: The Early Years*, s. 48.

lidem.⁹⁹ V dopise matce z roku 1938 ji takto ujišťuje o svém rozhodnutí: „Je mi velmi líto, že nemůžu být spolu s vámi, moje drahá maminko a sestro [...], ale vaše malá Gonxhe je šťastná [...], tu mám svůj nový život [...], jsem učitelkou, a ta práce se mi velmi líbí. Jsem také ředitelkou školy a všichni mě tady mají rádi.“¹⁰⁰ Slova, která si mohla přečíst v dopise od své matky, mohla způsobit zamyšlení nad posláním, ve kterém si byla do té doby tak jistá. Matka ji napomíná slovy: „Drahá dcero, nezapomínej, že jsi odešla do Indie z lásky k chudým. Pamatuješ na naši Filé? Celé její tělo se pokrylo vředy. Nejvíce ale ze všeho ji trápilo to, že byla naprosto opuštěná, jako kůl v plotě. Dělali jsme pro ni všechno, co bylo v našich silách, jenomže tím nejhorším nebyly vředy, nýbrž vědomí, že její vlastní rodina na ni úplně zapoměla...“¹⁰¹

1.4 Povolání v povolání

Dne 10. září 1946 nastoupila sestra Tereza do nočního vlaku do Dárdžilingu, aby se zúčastnila každoroční duchovní obnovy. Bylo jí třicet šest let a před osmnácti lety vstoupila do řádu. Jako loretánská sestra žila skromně, jenomže v porovnání s okolním životem v Indii to byl život pohodlný a snadný. Měla jídlo třikrát za den, měla vždy čisté oblečení, měla kde spát a neměla starost o peníze.¹⁰² Během obvyklé cesty vlakem na úpatí Himalájí pocítila sestra Tereza povolání tak silné, že ho nemohla nebrat v úvahu.¹⁰³

Důvodem proč si Matka Tereza nemohla nevšímat tohoto hlasu, může být i to, že složila soukromý slib,¹⁰⁴ že Ježíši neodmítne nic, o co ji požádá.¹⁰⁵ Takto to popisuje v dopise otci Josefovi Neunerovi, SJ: „Dala jsem Bohu slib, který mě pod smrtelným hříchem zavazuje dát Bohu, cokoli bude žádat.“¹⁰⁶ Tento slib je jedním z největších tajemství Matky Terezy. Nikomu o něm neřekla. Zpovědník, který znal její duchovní život, ji dovolil tento slib učinit, nezakládal se totiž na nějakém vrtochu, ani nebyl nasměrován k nemožnému ideálu. Byl založen na věrnosti a na tom, že Tereza chtěla

99 LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milość w czynach*. s. 27.

100 Tamtéž, s. 28.

101 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 31.

102 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 29.

103 Srov. STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*, s. 18.

104 Matka Tereza složila s dovolením svého zpovědníka soukromý slib v dubnu 1942. Srov. KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 46.

105 Srov. KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 46.

106 KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 46.

dělat to, co nejvíce potěší Boha.¹⁰⁷

Matka Tereza přijela do Dárdžilingu se zmatkem v duši. Chtěla opustit klášter, ale ne proto, že by už nechtěla být řeholnicí, nýbrž proto, že cítila povolání k novému úkolu. Matka Tereza během duchovních cvičení všechno zhodnotila a věděla, že bude náročné tuto svou touhu uskutečnit. Uvědomovala si i to, že může způsobit komplikace svým představeným.¹⁰⁸

Po návratu z duchovních cvičení v Dárdžilingu informovala svoje představené a spolusestry o tom, co zažila a co také chtěla naplnit. Její rozhodnutí se ale nepotkalo s všeobecným uznáním. Mohlo to být kvůli nové politické situace v Indii, která v té době získala nezávislost, ale také proto, že se Řím stavěl ke vzniku nových řádů skepticky, a to obzvlášť v případě řádů ženských, a k tomu navíc misijních, kterých bylo v té době mnoho.¹⁰⁹ Dalším problémem byly zkušenosti a věk Matky Terezy. Nové kongregace zakládaly většinou starší a zkušenější sestry, které byly obdařeny nějakým zvláštním charizmatem. Tereze bylo pouhých třicet šest let a v řádu byla jen relativně krátkou dobu. Teprve devět let předtím složila věčné sliby, které ji vázaly s Církví a bez souhlasu představených a příslušných představitelů církve nemohla nic dělat: o její žádosti rozhodovala představená v Kalkatě a také generální představená v Dublinu, kongregaci mohla opustit jen se zvláštním svolením papeže, o které musel požádat arcibiskup Kalkaty, mons. Ferdinand Perier.¹¹⁰

Matka Tereza ovšem nebyla nečinná. O svém poslání mluvila, přemýšlela, meditovala, ale hlavně se modlila. Hledala slova a argumenty pro to, co bylo velmi náročné vyjádřit. Nechtěla také nic udělat jenom ze své vůle, proto hledala potvrzení autentičnosti svého nového povolání. Jedním z hlavních kritérií pro ni byl názor jejího zpovědníka, otce Celesta Van Exema.¹¹¹ Také poslušnost byla důležitým kritériem, které brala Tereza v úvahu. Ve svých dalších aktivitách pokračovala jen se souhlasem představených. Jejich požehnání nebrala jenom jako formalitu, ale jako ochranu a ujištění, že v tom, co podniká, ji vede ruka Boží. Pouze jejich svolení jí mohlo dát

107 Srov. KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 46-47.

108 Srov. ALLEGRI, Renzo. *Matka chudých: Život Matky Terezy z Kalkaty*, s. 61-64.

109 Srov. LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milošć w czynach*, s. 32-33.

110 Srov. ALLEGRI, Renzo. *Matka chudých: Život Matky Terezy z Kalkaty*, s. 62-64.

111 Otec Celeste Van Exem byl duchovním vůdcem Matky Terezy od roku 1944. Narodil se 4. října 1908 v belgickém Elverdinge, v roce 1927 vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova a v roce 1940 byl v koleji Panny Marie v indickém Kurseongu ordinován. Zemřel 20. září 1993 v Kalkatě. Srov. KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 66.

jistotu, že toto volání je skutečně Boží vůle, a ne nějaký klam.¹¹²

Po dlouhém vedení a hlubokém a citlivém rozjímání zповědník, který se přesvědčil o autenticitě jejího povolání, dovolil Matce Tereze, aby v lednu 1947 napsala dopis arcibiskupovi Ferdinandovi Perierovi.¹¹³ To dalo vzniknout velmi zajímavé korespondenci, která je přístupná v publikaci *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem: Soukromá korespondence světice z Kalkaty*¹¹⁴, kterou editoval Brian Kolodiejchuk.¹¹⁵ Tereza nejprve píše, že už více než rok cítí povolání, které pořád sílí. Ujišťuje arcibiskupa, že vše konzultovala se zповědníkem, který jí doporučil napsat tento dopis: „Od září naplňují mé srdce podivné myšlenky a touhy. Ty během osmidenní duchovní obnovy, kterou jsem měla v Dárdžilingu, zesílily a projasnily se. Než jsem se na Vás obrátila, všechno jsem vypověděla otcí Van Exemovi [...]. Řekl mi, že si myslí, že to Boží iniciativa je, ale že se mám modlit a uchovávat v té věci mlčenlivost...“¹¹⁶ Tereza arcibiskupa ujišťuje, že pokud nesouhlasí s tím, co plánuje udělat, tak je připravena na celou věc zapomenout: „Než začnu, chci Vám říct, že stačí jediné slovo Vaší Milosti a jsem připravená nikdy už o žádné z těchto podivných myšlenek, které stále přicházejí, nepřemýšlet.“¹¹⁷ Dále srovnává své povolání s povoláním sv. Františky Xavier Cabrinové:¹¹⁸ „Udělala pro Američany tolik proto, že se stala jednou z nich. Proč já nemůžu udělat pro Indii to, co ona udělala pro Ameriku?“¹¹⁹ „Velice často jsem toužila být vším pro Ježíše a získat další duše, zvláště indické, aby k němu přišly a vroucně si Ho zamilovaly.“¹²⁰ Dále argumentuje, že evropské řády nejsou schopny zcela se přiblížit indickému obyvatelstvu. A že ji Ježíš vybízí k tomu, aby byl pro ni na prvním místě. Jemu obzvlášť záleží na chudých, kteří jsou v jejím okolí, a ona má sloužit jemu v nich. Hnacím motorem pro ni byl požadavek hlasu, který podle svého vlastního

112 KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 66.

113 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 32.

114 KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 60–158.

115 Brian Kolodiejchuk, MC, Ph.D. se narodil r. 1956 ve Winnipegu v Kanadě. S Matkou Terezou se poznal v roce 1977 a spolupracoval s ní až do její smrti v roce 1997. Od roku 1984 patří ke Kněžím – Misionářům lásky, mužské větvi řeholní rodiny Matky Terezy. Pracuje jako ředitel Centra Matky Terezy a byl postulátorem v procesu jejího svatořečení. Srov. *Brian Kolodiejchuk* [2017-02-18]. <<http://ikarmel.cz/autori/kolodiejchuk-brian>>; *Brian Kolodiejchuk* [2017-06-13]. <https://en.wikipedia.org/wiki/Brian_Kolodiejchuk>.

116 KOLODIEJCHUKKOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 68.

117 Tamtéž, s. 69.

118 Svatá Františka Xavier Cabrinová (1850-1917) byla italská řeholnice a zakladatelka misionářských sester Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, kongregace, která pracovala s italskými přistěhovalci do USA a sloužila v nemocnicích, sirotčincích, jeslích a školách. V roce 1946 byla jako první americká občanka kanonizována. Srov. KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 443.

119 KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 69.

120 Tamtéž.

svědectví slyšela při Svatém Přijímání: „Chci indické řeholnice, oběti z lásky ke mně, které by byly Marií a Martou,¹²¹ které by byly se mnou spojeny tak těsně, že by vyzařovaly mou lásku na duše. Chci svobodné řeholnice, zahalené mou bídou Kříže.¹²² Chci poslušné řeholnice, zahalené mou poslušností Kříže.¹²³ Chci řeholnice plné lásky, zahalené láskou Kříže.¹²⁴ Odmítneš to pro mě udělat?“¹²⁵

První reakce okolí byla zamítavá. Arcibiskup Ferdinand Perier, kterého Matka Tereza požádala o možnost opustit kongregaci, ji neumožnil okamžité naplnění jejího povolání i přesto, že mu sdělila, že s chudými pracovat musí.¹²⁶ Samotná svěřice to komentuje slovy: „Bylo správné, že mi odpověděl právě takhle, arcibiskup přece nemůže dovolit založit nový institut první, která za ním přijde, protože ji o to požádal Hospodin.“¹²⁷ Reakce arcibiskupa je opodstatněná hned z několika důvodů. Za prvé rozhodnout o věrohodnosti tohoto povolání trvalo delší čas, ve kterém se arcibiskup radil, přemýšlel a modlil se.¹²⁸ Za druhé existovaly vnější důvody proti, jako například politické a náboženské klima ve městě¹²⁹ nebo Terezin evropský původ. Proto se svým stanoviskem vyčkával celý rok.¹³⁰ Matka Tereza si teď jasně uvědomovala, že cesta k existenci nového řádu bude nějaký čas trvat a že celý proces nemůže být naplněný ze dne na den. Vhodným řešením se zdála exklaustrace, stav, kdy řeholnice zůstane členkou kongregace, ale může žít a pracovat mimo klášter a komunitu, přičemž podléhá přímo biskupovi,¹³¹ nebo sekularizace, stav, kdy se z řeholnice stane laik. Matka Tereza se vyslovila pro sekularizaci, aby byla ochuzena o jistotu, že se má kam vrátit, kdyby jí její záměr nevyšel. Chtěla být blíž chudým, kterým chtěla sloužit.¹³²

Nestandardní chování řeholnice misionářky způsobil napětí i v komunitě. Představené se rozhodly Matku Terezu přesunout na čas do komunity v Ásánsolu, na sever od Kalkaty, kde se měla věnovat výuce jazyků hindštiny a bengálštiny, a dále

121 Srov. Lk 10, 38–42.

122 Srov. Mt 27, 35.

123 Flp 2,8.

124 Srov. Lk 23, 34–43.

125 KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 70.

126 Srov. DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 39.

127 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 39.

128 Srov. KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 79.

129 Kalkata byla po rozdělení Indie na muslimský Pákistán a většinou hinduistickou Indii plná hinduistů z Pákistánu, kteří byli vystěhováni ze své domoviny. Tento přesun milionu lidí doprovázely nepokoje a vraždění. Srov. SEBBA, Anne. *Matka Tereza*, s. 70.

130 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 33.

131 Srov. LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milość w czynach*, s. 32.

132 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 34–37.

výuce zeměpisu a základů hygieny.¹³³

Tereza dále naléhala na biskupa, aby její věc představil papeži Piovi XII.¹³⁴ Po poradě s lidmi, kteří Matku Terezu znali, a také s lidmi, kteří znali situaci v Kalkatě a mohli načrtnout, co by se mohlo stát, kdyby taková řeholnice sloužila chudým přímo v ulicích, arcibiskup nakonec 16. ledna 1948 souhlasil s tím, aby se celý proces posunul dál. Doporučil Matce Tereze, aby napsala žádost generální představené do Dublinu a požádala ji o uvolnění z kongregace, protože jenom s jejím souhlasem se mohla dál obrátit v této věci na Vatikán. Otec Van Exem jí radil žádat o exklaustraci. Arcibiskup, stejně jako Matka Tereza, byl spíše pro sekularizaci. Generální představená rozhodla a oproti očekávání souhlasila s tím, aby sestra Tereza opustila klášter, nicméně zdůraznila, že nemá ve Vatikánu na Kongregaci pro řeholníky žádat o sekularizaci, ale o exklaustraci. Kongregace nakonec rozhodla 8. srpna o exklaustraci na jeden rok. Po uplynutí této doby mělo rozhodnutí zůstat na arcibiskupovi z Kalkaty, který se stal přímým představeným Matky Terezy. Celý tento proces probíhal v rušných časech, kdy zemřel Mahátma Gándhí a Indie získala nezávislost.¹³⁵

Matka Tereza na tuto dobu vzpomíná: „Věděla jsem, že to byla Jeho vůle a že jsem Ho musela následovat na Jeho cestě k těm, kteří stejně jako Ježíš neměli kam složit hlavu. Musela jsem Ho následovat na Jeho cestě k nahým, opovrhovaným, opuštěným, zapomenutým, zoufalým. Neměla jsem ani stín pochybností. Muselo to být Jeho vlastní dílo. Věděla jsem, komu náležím, ale nevěděla jsem, jak mám dělat to, co po mě chtěl. Přála jsem si, aby se mnou Hospodin nakládal, jak se líbí Jemu.“¹³⁶

1.5 Misionářka lásky a šíření řádu

Dne 17. srpna 1948 Matka Tereza začala uskutečňovat to, co po ní chtěl Pán.¹³⁷ Rozhodla se, že už nebude nosit dlouhý černobílý hábit loretánských sester, ale jen prosté sáří s modrým okrajem. Vzhledem k tomu, že mluvila bengálsky a hindsky, nepůsobilo oblékání sáří tak nepatříčně, jako by tomu mohlo být u jiné Evropanky.¹³⁸ Matka Tereza opustila klášter chudá, měla pouze pět rupií. Ale zato byla bohatá ve víře

133 Srov. Tamtéž, s. 34–35.

134 Srov. Tamtéž, s. 34.

135 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 34–37.

136 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 40.

137 Srov. DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 41.

138 WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 37.

a důvěře v Boha.¹³⁹ Rozhodla se přestěhovat do města Patna, kde měla v plánu strávit čtyři měsíce v nemocnici Svaté rodiny, kterou provozovaly nemocniční misijní sestry,¹⁴⁰ aby se tam naučila základům lékařské péče, absolvovala rychlokurs první pomoci, seznámila se s nemocemi jako je cholera, tuberkulóza a neštovice, ale také s chirurgií, porodnictvím a péčí o děti.¹⁴¹ Už po několika týdnech strávených v Patně se před Vánocemi vrátila do Kalkaty, kde bydlela u Malých chudých sester.¹⁴² Naučila se všechno, jak ulehčit umírajícímu člověku, i to, jak si počínat při porodu.¹⁴³

Dne 21. prosince odešla do Motijhilu, což je jeden z nejubožejších slumů v Kalkatě. Se svým okolím se seznámila nezvyklým způsobem: s mýdlem v ruce navštěvovala místa, kde bydleli chudí lidé, a umývala děti i starce. Hned nato také začala vyučovat děti, které neuměly ani číst. Činila tak v náročných podmínkách. Sama to popsala slovy: „Jako tabule nám sloužila země plná prachu, na níž jsem kouskem klacku malovala písmenka. Myla jsem často děti, které byly pořád umazané. Mnohé z nich poznaly mytí poprvé v životě. Učila jsem je hygieně, zdvořilému chování, náboženství, a také jsem se je pokoušela naučit číst. Dětem se to moc líbilo. Na počátku bylo pouze pět dětí, ale postupně jich přibývalo. Děti, které chodily pravidelně do školy, dostávaly za odměnu mýdlo.“¹⁴⁴ Na počátku roku 1949 se Tereza nastěhovala do domu Michaela Gomesa,¹⁴⁵ a po krátkém čase do tohoto domu přichází bydlet i Subhášíni Dás, bývalá žákyně ze školy Panny Marie, a hlásí se k Tereze jako první postulanka. Asi za měsíc se přidala také Magdaléna Gomesová a další děvčata. Popularita Matky Terezy a zájem dívek o její dílo způsobilo značnou nevůli u rodin těchto děvčat, ale také v řádu Loretánských sester, které je vyučovaly.¹⁴⁶ Lze mít za to, že rodiny nových sester nepřijaly s nadšením jejich rozhodnutí přidat se k Matce Tereze, protože dívky u sester studovaly právě proto, aby mohly žít v lepší společnosti, a ne aby sloužily nejchudším.

7. října 1950 byla kongregace potvrzena papežem Piem XII., který také schválil

139 Srov. KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 158.

140 Nemocniční misijní sestry jsou řeholní kongregací lékařek a ošetrovatelek, která byla založená v roce 1925 Rakušankou Annou Demgelovou. Díky jejich práci mělo mnoho lidí v severní Indii přístup k lékařské péči. Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 39.

141 WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 39.

142 DOIG, Desmond. *Matka Terézia*. Bratislava: LÚČ, 1991, s. 137.

143 STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*, s. 24.

144 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 42.

145 Michael Gomes byl členem Mariánské legie, kterou založil Frank Duff z Dublinu, aby se věnoval práci s chudými a různě znevýhodněnými lidmi. Nabídl sestře Tereze první patro domu, a nebral od ní žádný nájem. Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 44.

146 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 40–46.

její stanovy.¹⁴⁷ Tím se ze skupiny kolem Matky Terezy stala organizace, která byla přijímána nejenom společností, ale i Církví. Měla jenom dvanáct sester.¹⁴⁸ V roce 1953 byl už řeholní dům pro sestry z důvodu jejich rostoucího počtu malý. S pomocí arcibiskupa a otce Van Exema se tak přestěhovaly do třípodlažního domu na ulici Lower Circular Road.¹⁴⁹ Kongregace se konečně mohla začít plně věnovat svému poslání. V roce 1955 vznikl první dům pro chudé a umírající. Matka Tereza ho pojmenovala Nirmal Hridaj – čisté srdce. Spolu se sestrami svázela umírající lidi z ulice. Nechtěla, aby dům byl náhražkou nemocnice, proto tyto lidi nejdříve odvážely do nemocnic a až poté, co byli v nemocnici odmítnuti, je přivázeli do domu Čisté srdce, kde mohli v pokoji zemřít s vědomím, že se o ně někdo stará.¹⁵⁰

Na téže ulici byl vybudován dům pro děti, který Tereza nazvala Šišu Bhavan. Do něj byly přinášeny opuštěné děti ze širokého okolí. Mnohé z nich byly adoptovány nejen v Indii, ale i v Evropě, USA a Kanadě.¹⁵¹

Od roku 1957 se Matka Tereza aktivně věnovala problematice malomocenství. To byl velmi neobvyklý počín. Samotné řeholnice se vystavovaly riziku odmítnutí, protože malomocným, kterých bylo v Kalkatě asi 30 tisíc, se společnost vyhýbala.¹⁵² Zpočátku k malomocným jezdila pojízdná ambulance, bílý autobus, který matka Tereza pro tento účel přizpůsobila. Od roku 1959 bylo otevřeno první leprosárium, Ghándího přístav lásky.¹⁵³

Postupem času vznikl velký počet domů po celé Indii. V roce 1959 vznikl první dům mimo Kalkatu¹⁵⁴ a v roce 1965 i první mimo Indii,¹⁵⁵ ve Venezuele, a posléze také v roce 1968 v Římě.¹⁵⁶ Matka Tereza se stala známou a oblíbenou řeholnicí. Postupně se

147 Srov. STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*, s. 29.

148 Srov. LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Milość w czynach*, s. 32.

149 WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 40–52.

150 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 53–56.

151 WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 53–56.

152 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 60–64.

153 Gandhiji Prem Nivas – Ghándího přístav lásky, první leprosárium, bylo ve čtvrti Titagarh v hustě zalidněné části Kalkaty. Leprosárium mělo být ekonomicky soběstačné, protože nemocní si měli sami pěstovat potraviny a prodejem výrobků měli získávat další peníze. Srov. DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 73–74.

154 První dům mimo Kalkatu vznikl 29. května 1959. Byla to komunita sester Ranchi, nedlouho na to otevřely sestry domy také ve městě Nové Delhi, Jahnsi a v Bombaji. Srov. DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 76.

155 Dne 1. února 1965 papež Pavel VI. Udělil kongregaci *Decretum laudis*, což znamená papežské uznání a schválení, které umožňuje šíření institutu po celém světě. Do roku 1970 už existovalo devět nových komunit. Srov. DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 76.

156 *Matka Tereza stručný životopis. Renzo Allegri* [2017-03-18]. <<http://www.vira.cz/Texty/Knihovna/Matka-Tereza-strucny-zivotopis.html>>.

kolem ní vytvořila skupina dobrovolníků různého náboženského vyznání, kteří různým způsobem přispívali k dílu, které Matka Tereza založila.¹⁵⁷

V roce 1961 se konala první generální kapitula a dva roky nato, v roce 1963, stál arcibiskup Kalkaty u vzniku mužské větve: vznikla kongregace Misionářů lásky. V roce 1969 papež Pavel VI. schválil konstituce Mezinárodního hnutí spolupracovníků Matky Terezy. V roce 1976 vznikla kontemplativní větev Misionářek lásky se sídlem v New Yorku a v roce 1979 vznikla i kontemplativní mužská větev duchovní rodiny Matky Terezy, kteří se nazývají Kontemplativní bratři Misionáři lásky. V roce 1977 vznikla v Římě nová kontemplativní větev Bratří Slova, dnes nese název Univerzální bratrstvo Slova, třetí řád Misionářů a misionářek lásky. Jedná se o duchovní hnutí s různým stupněm zasvěcení, kde jsou kněží, bratři, laici i manželé. V roce 1984 bylo v Římě založeno laické hnutí určené pro manžele, které se jmenuje Sdružení laických Misionářů lásky a bylo potvrzeno v roce 1987.¹⁵⁸ V roce 1997, jen několik měsíců před svou smrtí, založila Matka Tereza v Římě Corpus Christi, hnutí pro obnovu kněžského života v duchu svatosti a služby.¹⁵⁹

Matka Tereza mnohokrát stála v centru pozornosti, kdy si její práce všímali vlivní lidé tohoto světa. Přijala mnoho ocenění,¹⁶⁰ o kterých říkala: „Přijímám je pro

157 Srov. DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 77.

158 Srov. Tamtéž, s. 75–100.

159 ALLEGRI, Renzo. *Matka chudých: Život Matky Terezy z Kalkaty*, s. 150.

160 Ocenění, která Matka Tereza přijala:

1962, Cena Padma Shree (Zápolím u Božích nohou) od prezidenta Indie

1971, Mezinárodní cena míru Jana XXIII., od papeže Pavla VI.

1971, Mezinárodní cena Johna F. Kenedyho

1972, Cena za mezinárodní porozumění Džavaharlála Nehru, od indické vlády

1973, Templetonova cena za pokrok v oblasti náboženství, Londýn

1973, Cena Ambrogino d'oro, Miláno

1974, Cena Mater et Magistra, USA

1975, Medaile FAO, Řím

1975, Cena Alberta Schweitzera, USA

1977, Mezinárodní cena Balzan, Řím

1979, Nobelova cena míru, Oslo

1980, Cena Bharat Ratna (Perla Indie), nejvyšší státní vyznamenání Indie

1983, Britský Řád za zásluhy, Londýn

1985, Medaile svobody, Washington

1997, Zlatá medaile Kongresu USA

Čestné doktoráty:

1971, Univerzita ve Washingtonu

1976, Atheneum v Santiniketán (Indie)

1976, Univerzita v Cambridge

1981, Katolická univerzita Nejsvětějšího Srdce, Řím

1982, Univerzita v Harvardu

Srov. DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 90–100.

větší slávu Boží ve jménu chudých.¹⁶¹ Bylo ji také slyšet na nejvýznamnějších fórech světových rozměrů.¹⁶² Díky tomuto prostoru a pozornosti mohla otevírat nové domy.¹⁶³ Na konci roku 1976 existovala více než stovka domů, z toho šedesát šest v Indii. Sester bylo tou dobou už 1343. Také existovalo více než sedm set institucí, o které se sestry staraly.¹⁶⁴

1.6 Matka Tereza v Československu

Během svých mnohých cest neminula Matka Tereza ani Československo. Naši vlast navštívila poprvé v roce 1984, kdy přijala pozvání kardinála Františka Tomáška. Návštěva se uskutečnila ještě během vlády komunistického režimu. I přesto, že měla zůstat utajená, se chtělo mnoho věřících s Matkou Terezou setkat. Navštívila Prahu a Brno. V roce 1990 navštívila Prahu na pozvání prezidenta Václava Havla. V Československu byla také v roce 1992, kdy v Bratislavě zakládala útulek.¹⁶⁵

Při návštěvě v roce 1984 Matka Tereza navštívila kostel sv. Ignáce v Praze, který byl zcela naplněn lidmi. Po skončení jejího projevu lidé vyšli na náměstí, kde bylo málo místa, protože probíhala oprava blízké komunikace. Věřící začali spontánně volat: „Matka Tereza! Matka Tereza!“, pak zazpívali píseň „Kristus vítězí“ a papežskou hymnu. Mnoho lidí se snažilo alespoň na chvíli zahlédnout útlou postavu držitelky Nobelovy ceny. V časopise *Nový život* se objevují reakce jako: „To byla, rytíři, příprava na advent! Žádný hlas volajícího na poušti, ale ta vílová hebkost slov Matky Terezy burcovala stejně mocně: Připravte cestu Pánu“,¹⁶⁶ nebo: „Tolik lidí ji přišlo uvidět, a to byla pracovní sobota. Ona je to sice jen krátká minuta, kdy opravdu vidíš, ale stačí jen

161 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 91.

162 Matka Tereza hovořila na Valném shromáždění OSN v roce 1985, na Valném shromáždění OSN v Káhiře v roce 1994, které bylo věnováno rozvojovým zemím, a také v roce 1995 na shromáždění v Pekingu, které bylo věnováno ženské otázce. Srov. DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 100.

163 1971, Bronx, New York, USA

1973, Pásmo Gazy

1973, Hodeida, Jemen

1973, Lima, Peru

1973, Addis Ababa, Etiopie

1974, Palermo, Itálie

1974, Papua-Nová Guinea

1976, Mexiko

Srov. DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 90–91.

164 Srov. DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 90–92.

165 *Matka Tereza (27.8.1910-5.9.1997): Nejznámější misionářka 20. století* [2017-04-19]. <<http://zivotopisyonline.cz/matka-tereza-nejznamejsi-misionarka-20-stoleti/>>.

166 Matka Tereza v ČSSR. *Nový život* 1985, roč. XXXVII, č. 4, s. 14–15.

ten pocit, že tam někde sedí žena, která žije evangelium. Měla jsem pocit, že je jako hořící pochodeň.“¹⁶⁷

V promluvě se nejdříve Matka Tereza zaměřila na to, abychom usilovali o čisté srdce, abychom mohli co nejlépe milovat Pána, který se stal jedním z nás, a že nás Pán miluje. Když se díváme na kříž, máme si uvědomovat, jak nás Ježíš miluje, a i my navzájem se máme tak milovat. Není důležité, kolik toho uděláme, ale kolik lásky do toho vložíme. Matka Tereza dále vybídla věřící v Československu, aby byli příklady něžné Boží lásky. Lidi, kteří ji naslouchali, ujistila, že když porostou v lásce, porostou i ve svatosti, a to se nejlépe děje v rodině. Dále Matka Tereza představila činnost Misionářek a misionářů lásky jako činnost lidí, kteří zvěstují Boží lásku nejchudším, kteří pro druhé nejsou nic. Právě jim chtějí být Boží láskou a útěchou. Připomněla, že náš život je úzce spjat s eucharistií, protože Ježíš se stal Chlebem, aby uspokojil náš hlad po něm. Nakonec vybídla ke vzájemné modlitbě za růst v lásce, protože z lásky budeme růst ve svatosti, pro kterou nás Bůh stvořil.¹⁶⁸

10. listopadu 1984 zavítala Tereza k sestřám Boromejkám v Lechovicích. V projevu, který přednesla, ocenila to, že může mluvit na místě, kde se slouží nemocným: „Služba nemocným je nejkrásnější apoštolát a vy jste se staly pokladnicí Církve nebo klenotnicí Církve, protože vy jste vlastně součástí skutečného utrpení Kristova.“¹⁶⁹ Dále zdůraznila nutnost a potřebu oběti a modliteb, protože je nutné, aby taková místa existovala. Jako příklad dala příběh muže, o kterého se se sestrami starala: „Jednou jsme přinesly muže z ulice. Když jsem ho zvedla, byl plný špíny a plný červů. Donesla jsem ho do našeho domu. A on mi řekl: ‚Žil jsem na ulici jako zvíře, ale umírat budu jako anděl.‘ Láska, milosrdenství a péče. My jsme ho prostě očistily a zbavily červů – to trvalo tři hodiny. Pak se podíval na sestru a řekl: ‚Sestro, já jdu domů, k Bohu.‘ A zemřel. A měl krásný, usmívající se obličej. Šel domů, k Bohu.“¹⁷⁰ Těmito slovy zdůraznila, jak je krásné, když existují místa, kde je postaráno o nemocné a umírající. Vyzvala přítomné, aby se modlili za všechny opuštěné, hladové, nahé a bez domova. Prosila, aby se všichni za ně modlili, protože v Ježíši je jejich jediná naděje. Řekla, že od doby, co adorují Ježíše každý den, „shledala jsem, že naše láska ke Kristu

167 Tamtéž, s. 14–15.

168 Par. Z projevu Matky Terezy v Praze. *Nový život* 1985 roč. XXXVII, č. 11, s. 176–177.

169 *Promluva Matky Terezy z Kalkaty v Lechovicích dne 10. 11. 1984* [2017-01-16]. <<http://fatym.com/view.php?navezclanku=promluva-matky-terezy-z-kalkaty-v-lechovicich-dne-10-11-1984&cislocclanku=2013060176>>.

170 Tamtéž.

je důvěrnější. A naše láska pro bližní má více porozumění. A naše láska k chudým, chudobným je soucitnější, milosrdnější. A máme dvakrát více povolání.“¹⁷¹ Nakonec ještě poprosila o modlitbu za kněžská povolání.¹⁷²

V Brně na Petrově Matka Tereza také přednesla projev. Zaměřila se v něm na lásku Krista k nám. Podle Matky Terezy je nutné tuto lásku prožívat v rodinách. Když budeme vidět Boha v sobě, budeme schopni Ho vidět i v druhých, a o to lehčeji budeme schopni rozdávat lásku chudým a potřebným. Zdůraznila, že po smrti budeme odměněni právě podle toho, kolik lásky jsme rozdali: „Přemýšlejte chvilku o tom, jak je to krásné – když zemřeme, budeme posuzováni podle lásky, kterou jsme věnovali jeden druhému. A není to podle toho, kolik dáváme, jaké množství, ale kolik lásky do toho darování vkládáme. Byla doba v Kalkatě, kdy jsme neměli cukr pro naše děti. Jedno malé dítě, staré asi 4 roky, hinduistické dítě, slyšelo, že matka Tereza nemá cukr. Toto dítě přišlo domů a řeklo svým rodičům: Já nebudu jíst cukr 3 dny a chci ho dát matce Tereze. Toto malé dítě milovalo velikou láskou, protože darovalo, co mělo. Jsem vám velmi vděčná, protože jsme dostali mnoho krásných balíčků z vaší země – z Československa. Vaše dárky přinášejí mnoho radosti do chudých rodin. Když jednou zemřete, Bůh vám řekne: ‚Dali jste mnoho věcí chudým Indům.‘“¹⁷³ Dodala, že pořád se máme učit milovat, že to máme učit i naše děti, protože dílo lásky je dílem míru. Promluvu ukončila slovy: „My se staráme o nejchudší lidi, kteří nemají nic a nikoho. O lidi, kteří zapomněli, co je láska, kteří jsou zmrzačeni tělesně i duševně, kteří jsou hladoví, nazí, bez domova, abychom jim přinášeli Krista v těchto jejich strastech. Proto se za nás modlete, abychom mohli pokračovat v Božím díle s velkou láskou. Já se budu modlit za vás a doufám, že jednou naše sestry budou zde s vámi. To bude můj dar vám. A všichni společně uděláme něco krásného pro Boha. Bůh vám žehnej!“¹⁷⁴

V jezuitském kostele v Brně pak Matka Tereza vyzvala věřící, aby následovali Ježíše v léčení nemocných. Zopakovala myšlenky o lásce z promluvy na Petrově, ale pozornost zaměřila na to, že není jenom hlad tělesný, ale i hlad po Božím Slově. Máme

171 Tamtéž.

172 Srov. *Promluva Matky Terezy z Kalkaty v Lechovicích dne 10. 11. 1984* [2017-01-16]. <<http://fatym.com/view.php?navezclanku=promluva-matky-terezy-z-kalkaty-v-lechovicich-dne-10-11-1984&cislocclanku=2013060176>>.

173 *Promluvy Matky Terezy v Brně 10. listopadu 1984* [2017-04-19]. <<http://www.farnostslavkov.cz/clanky/promluvy-matky-terezy-v-brne-10-listopadu-1984/>>.

174 Tamtéž.

se zaměřovat na ochotu dělit se o to, co máme.¹⁷⁵

1.7 Blížící se konec života, smrt a pohřeb Matky Terezy

Se zvyšujícím se věkem se Matce Tereze zhoršoval zdravotní stav. Největší starosti jí dělalo srdce. Nechtěla ležet v nemocnici, nýbrž být mezi svými chudými. Proto její návštěvy nemocnice byly pouze z důvodů nevyhnutelných léčebných zákroků a netrvaly nikdy dlouhou dobu.

Od roku 1989 měla Tereza voperovaný kardiostimulátor, také podstoupila dvě operace srdce, a to v roce 1991 a 1993.

V roce 1996 se její zdravotní stav značně zhoršil: po srdečním záchvatu skončila na jednotce intenzivní péče. Sama však nestála o větší péči, než se dostávalo jejím chudým. Na krátký čas se její zdravotní stav zlepšil, byla ale odkázaná na pomoc sester, protože se mohla pohybovat jen stěží. Je třeba si uvědomit, že Matka Tereza i v tomto svém vysokém věku stála v čele kongregace. Formálně rezignovala sice už v roce 1990, ale sestry ji znovu zvolili za svou generální představenou. Teď už však na nemocnou Matku nemohly klást takové nároky. 13. března 1996 tak zvolily novou generální představenou, kterou se stala sestra M. Nirmal Joshi,¹⁷⁶ blízká spolupracovnice Matky Terezy.¹⁷⁷

Dne 5. září 1997 se Tereza probudila se silnou bolestí břicha. I přes bolesti však začala jako obvykle vykonávat své denní povinnosti a zúčastnila se modlení a mše. Do večera se však její stav zhoršoval, čehož si všimli i lidé kolem ní, kteří jí radili, ať více odpočívá. Tereza se zúčastnila i večere a večerního modlení, po kterých si šla hned lehnout do postele. Obvykle měla ještě ve zvyku dlouho do večera pracovat. Její zdravotní stav se však náhle prudce zhoršil, až tak, že nemohla dýchat. Matka Tereza zemřela ve 21:30. Sestra Nirmal oznámila smrt Matky Terezy ostatním sestrám a za krátký čas se tuto smutnou informaci dozvěděl celý svět. Její tělo bylo vystaveno k veřejné účtě v kostele sv. Tomáše, kde se s ní přišly rozloučit statisíce lidí.¹⁷⁸

175 Srov. *Promluvy Matky Terezy v Brně 10. listopadu 1984* [2017-04-19]. <<http://www.farnostslavkov.cz/clanky/promluvy-matky-terezy-v-brne-10-listopadu-1984/>>.

176 Sestra M. Nirmal Joshi pocházela z hinduistické rodiny, následně se obrátila na katolickou víru a před zvolením do čela kongregace vedla kontemplativní větev Misionářek lásky. Srov. DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*. 2005, s. 118.

177 Srov. DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 115–118.

178 Srov. STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*, s. 93–96.

Dne 13. srpna 1997 byl v Indii vyhlášen den státního smutku, protože se konal pohřeb Matky Terezy. Ve vojenském průvodu a s poctami bylo její tělo převezeno na vojenské lafetě ke stadiónu Nétádží. V ulicích Kalkaty bylo až milion lidí, kteří se pohřbu účastnili. Na samotném stadiónu bylo asi patnáct tisíc hostů: přijeli králové, prezidenti a státní delegace z celého světa. Na stadión se ale dostali i nemocní a chudí, to byl požadavek Misionárek lásky. Pohřební mši sloužil kardinál Angelo Sodano, státní sekretář a vyslanec papeže Jana Pavla II.¹⁷⁹ Na závěr obřadu bylo tělo Matky Terezy přivezeno do mateřince na Lower Circular Roam, kde předtím strávila padesát let svého života. Pohřbena byla v tamější kapli. Její náhrobek je jednoduchý s bílou betonovou deskou.¹⁸⁰

1.8 Blahořeční a svatořečení Matky Terezy

Ještě za života Matky Terezy bylo mnoho lidí přesvědčeno o svatosti této nenápadné řeholnice. Není tedy divu, že se o jejím svatořečení tím spíše mluvilo ihned po její smrti. O svatosti říkala sama světice toto: „Svatost není nějaký luxus pro pár vyvolených, nýbrž docela prostá povinnost pro mne i pro tebe.“¹⁸¹

Necelé dva roky po její smrti začal nejprve proces jejího blahořečení. Bylo to možné na základě dispenzu papeže Jana Pavla II, protože ještě neuplynul požadovaný počet pěti let od smrti kandidáta na oltář. Už 15. srpna 2001 byl v Kalkatě ukončen diecézní proces a mohlo začít období bádání probíhajícího v Římě, kam bylo odesláno 76 svazků s 35 tisíci stran dokumentů. Komise devíti teologů na základě těchto dokumentů schválila heroické ctnosti Matky Terezy. Dále bylo potřeba počkat na zázrak na přímluvu světce, který je k procesu blahořečení nutný. Za zázrak bylo prohlášeno nevyvětlitelně náhlé uzdravení Moniky Besry, mladé indické ženy, matky tří dětí, která trpěla rakovinou žaludku a tuberkulózou. Tato žena vyhledala řeholnice, aby se modlily za její uzdravení. Když se dvě sestry 5. září 1998 modlily u hrobu Matky Terezy a přiložili její podobiznu na tělo ženy, ta se náhle uzdravila: v průběhu noci zmizel její nádor, který byl předtím tak veliký, že žena vypadala jako v šestém měsíci těhotenství. Komise pěti specialistů potvrdila, že u ženy nastal neuvěřitelný návrat k úplnému zdraví. Dne 20. prosince 2002 vydal Jan Pavel II. dva dekrety, v nichž se oficiálně

179 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*. s. 152–165.

180 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 120–121.

181 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 139.

uznávají heroické ctnosti Matky Terezy a také zázrak, na jehož základě může být Matka Tereza prohlášena za blahoslavenou.¹⁸²

Za blahoslavenou byla Matka Tereza slavnostně prohlášena dne 19. října 2003 ve Vatikánu. Papež Jan Pavel II. se s ní osobně znal, a proto byl v tento den obzvláště dojatý. V kázání vzpomínal na život světice: „Sloužila samotnému Ježíši, ukrytému v lidech nejchudších z chudých. Matka Tereza výrazně ukazuje nejhlubší význam služby. Její postoj lásky k hladovějícím, žíznivým, přistěhovalcům, nahým, chorým a uvězněným je postojem lásky k samému Ježíši. Rozpoznávajíc Ho, sloužila Mu s celkovým odevzdáním [...] V celkovém odevzdání se Bohu a bližnímu dosáhla Matka Tereza nejdokonalejšího splnění sebe sama a také i nejšlechetnějších ctností své ženskosti. Toužila být znakem Boží lásky, Boží přítomnosti a Božího milosrdenství, a tímto způsobem všem připomínat hodnotu každého dítěte Božího, stvořeného, aby milovalo i bylo milováno. Tak vlastně Matka Tereza nesla duše Bohu a Boha duším.“¹⁸³

Procesem blahořečení začala veřejná úcta k Matce Tereze. Blahořečení je prvním stupněm ke kanonizaci. Hned po ukončení procesu se očekávalo, že v krátké době se začne i s tímto procesem.

Dne 17. prosince 2015 uznal papež František druhý zázrak na její přímluvu. Jednalo se o zázračné uzdravení Brazilce Marcilia Andrina ze Santosu, pacienta, který trpěl nádorem mozku. Byl mu diagnostikován krátce po jeho svatbě. Když komise potvrdila uzdravení, Brazilec prohlásil, že přesně ví, kdo má jeho uzdravení na svědomí. Dne 15. února 2016 podepsal papež František dekret o Terezině svatořečení a dne 4. září 2016 byla ve Vatikánu prohlášena za svatou.¹⁸⁴

Papež František během kanonizace zdůraznil: „Matka Tereza byla v celém svém životě velkodušnou rozdatelkou božského milosrdenství, dávala se všem k dispozici přijímáním a obranou lidského života, jak nenarozeného, tak toho opuštěného a odepsaného. Zasazovala se o obranu života tím, že nepřetržitě hlásala, že nenarozený je ten nejslabší, nejmenší a nejubožejší. Skláněla se ke zdrceným lidem, ponechaným, aby umírali na zemi u cesty, a rozpoznávala v nich důstojnost, kterou jim dal Bůh; dala

182 Srov. *Niekoľko slov o Matke Tereze - "Svätosť nie je privilegium vyvolených, ale povinnosťou každého kresťana - mňa i teba"* [2017-04-19]. <<http://www.farastupava.sk/?q=node/132>>.

183 *Kazanie podczas Mszy św. 19 października 2003 roku na Placu świętego Piotra* [2017-04-23]. <http://www.voxdomini.com.pl/pap/m_teresa.htm>.

184 Srov. *Matka Tereza: Ako sa zrodila svätica* [2017-04-25]. <<https://svetkrestanstva.postoj.sk/16836/matka-tereza-ako-sa-zrodila-svaetica>>.

slyšet svůj hlas mocným země, aby uznali svoji vinu za zločiny – za zločiny – bídy, kterou stvořili. Milosrdenství pro ni bylo solí, která dává každému dílu chuť, i světlem, které osvěcuje temnoty těch, kterým se již nedostávalo slz, aby plakali nad svou bídou a utrpením. Její poslání na městských a existenciálních periferiích trvá dodnes jako výmluvné svědectví Boží blízkosti těm nejchudším z chudých. Dnes odevzdávám tuto příznačnou postavu ženy a řeholnice veškerému voluntariátu: ona ať je vaším vzorem svatosti! Myslím, že možná budeme mít trochu potíž říkat jí svatá Tereza. Její svatost je nám tak blízká, tak jemná a plodná, že jí budeme nadále říkat Matka Tereza. Ať nám tato neúnavná vykonavatelka milosrdenství pomáhá stále více chápat, že jediným kritériem naší činnosti je nezištná láska, oproštěná od každé ideologie a každého pouta a určená všem, bez rozdílu jazyka, kultury, rasy či náboženství. Matka Tereza ráda říkávala: Možná nebudu mluvit jejich řečí, ale mohu se usmívat. Nesme v srdci její úsměv a rozdávejme jej těm, které potkáváme na svojí cestě, zejména trpícím lidem. Tak otevřeme horizonty radosti a naděje malomyslným lidem, kteří potřebují porozumění a něhu.¹⁸⁵

185 *Velkodušná rozdatelka božského milosrdenství, Homilie papeže Františka při kanonizaci Matky Terezy, nám sv. Petra* [2017-04-27]. <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=24325>>.

2. Teologie u Matky Terezy

2.1 Bůh

Na začátku této kapitoly je nutné si připomenout, že Matka Tereza není teoložkou. Spisy, které napsala, nejsou žádnými ucelenými traktáty. I přesto je možné najít myšlenky, které odrážejí její přístup k Bohu. Skrze její víru a prostřednictvím jejího svědectví tak můžeme nahlédnout i na Terezinu teologii. Mnoho jejich slov bylo zaznamenáno. Je obtížné vybrat ty citáty, které by celkově vystihovaly témata následujících podkapitol. Tato práce nemá za cíl představit všechny výroky Matky Terezy o jednotlivých tématech, cílem je prezentovat alespoň ty, které vystihují vztah Matky Terezy k Bohu a lidem.

Své okolí vybízela k úplnému odevzdání se Bohu: „Odevzdat se znamená nabídnout Bohu svou vůli, svůj rozum, svůj život v čisté víře. Moje duše může žít v temnotě. Zkoušky a utrpení jsou nejjistějším kamenem zkoušky mojí slepé odevzdanosti.“¹⁸⁶ Tato ochota odevzdat se byla motivovaná Terezíným přesvědčením, že Bůh je ten, kdo nás zve ke spolupráci, kterou budeme schopni vykonávat ve svobodě a zodpovědnosti.¹⁸⁷ Tereza užívá slova: „Všichni, stejně já i vy, jsme povinni využívat to, co nám Bůh nabídl, proč nás stvořil. Bůh nás stvořil k velkým věcem, abychom milovali a darovali lásku [...]. Lidé necítí tak často hlad po naší přítomnosti, našich skutcích, naší starosti o druhé, jako hlad po Bohu.“¹⁸⁸ Dále dodává: „Kamkoli přijdu, vidím jedno: Lidé touží po Bohu, proto jim my musíme pomáhat v tom, aby Ho hledali a našli.“¹⁸⁹ Toto přesvědčení bylo pravděpodobně motivací k soukromému slibu, který Matka Tereza složila v roce 1942: „O cokoli mě budeš žádat, nic Ti neodmítnu.“¹⁹⁰ O mnoho let později Matka Tereza vysvětluje, že tento slib byl motivován láskou: „Proč se musíme plně dát Bohu? Protože Bůh dal Sebe Sama nám. Jestliže Bůh, který nám nic nedluží, je připraven odevzdat nám Sebe Sama, nic menšího, odpovídáme mu jen zlomkem nás samých? Plně se odevzdat Bohu je způsob, jak Boha samotného obdržet. Já pro Boha a Bůh pro mě. Žijí pro Boha a vzdávám se svého já, a tak dosahuji toho, že Bůh žije pro mě. Proto pokud chceme Boha vlastnit, musíme mu dovolit, aby On

186 MAJERNIKOVÁ, Maria. (red.) *Počívaj, čo hovorí láska: Myšlienky Matky Terezie*. Bratislava: LÚČ, 1999, s. 13.

187 Paraf. LUSH, Grejgiji. *Kochać Życ Świadczyć: Duchowość Matki Teresy*, s. 9.

188 LUSH, Grejgiji. *Kochać Życ Świadczyć: Duchowość Matki Teresy*, s. 9.

189 Tamtéž.

190 KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 46.

vlastnil naší duši.¹⁹¹

Svým slibem usilovala Matka Tereza o dokonalou shodu s tím, co Boha nejvíce těší, až do nejmenšího detailu. Z tohoto důvodu slib implikoval závazek pečlivě rozlišovat i nejjemnější projevy Boží vůle v lidech, událostech a věcech. Taková habituální a milující pozornost vůči přítomné chvíli vyžadovala vnitřní ticho a usebrání, protože Bůh promlouvá v tichu srdce.¹⁹²

Toto přesvědčení o složení důvěry v Boha nežila jenom Matka Tereza, ale vtiskla ho i do života své nově založené kongregace. Zdálo se nemožné postavit se problému hladu a bídy v mnohamilionové Kalkatě. Několik lidí, byť aktivních, přece nemůže změnit celou společnost. Když jsou si ale vědomi toho, že právě k tomu je volá Bůh, tak jsou toho schopni. Začnou tím, že dělají, co mohou, a Bůh se postará o všechno ostatní. Mají rozdávat to, co zadarmo dostali, a tím darem je láska. I když je materiální pomoc omezená, pomoc lásky musí být vždy poskytována naplno. Bůh se o nemocné musí postarat. Taková důvěra se může zdát přehnaná, ale hlavní myšlenkou Matky Terezy je víra, že když si Bůh bude něco přát, tak se to stane.¹⁹³ V jednom rozhovoru to vyjádřila slovy: „Bůh pro nás každý den koná skutečné zázraky. Konkrétně je vidíme, bez těchto všedních divů bychom nemohly pokračovat, nemohly bychom dělat vůbec nic.“¹⁹⁴

Kritériem poznání Boha je podle Matky Terezy komunikace. Právě komunikace s Bohem je zárukou důvěry: čím více Boha budeme poznávat, tím víc mu budeme důvěřovat. Sama Tereza říká: „V hloubi každého lidského srdce je poznání Boha. A v hloubi každého lidského srdce je také touha komunikovat s ním.“¹⁹⁵

Pravděpodobně nejnáročnější zkouškou vztahu Matky Terezy s Bohem bylo období takzvané temné noci. Matka Tereza si přála být světlem pro nejchudší z chudých. Byla světlem Božím pro ty, kdo ve svém životě žijí v temnotě. Sama za to zaplatila tím, že žila v temnotě, kdy necítila Boží přítomnost.¹⁹⁶ Tuto temnotu odhalila v dopise z roku 1953 arcibiskupovi: „Prosím, modlete se za mě, zvláště za to abych Jeho dílo nepokazila a aby se náš Pán mohl projevit, protože ve mně je tak strašlivá

191 Výklad původních konstitucí Misionářek lásky, napsaný Matkou Terezou, nedatováno, s. 28.

KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 47.

192 KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 50.

193 Srov. *Matka Tereza světlo zářící nejchudším. Občasník Nadace sv. Františka z Assisi*, s. 21-22. [2017-04-29]. <http://artax.karlin.mff.cuni.cz/~omelka/Nadace/Nadace_soubory/Obcasnik/obcasnik-11.pdf>.

194 ALLEGRI, Renzo. *Matka chudých: Život Matky Terezy z Kalkaty*, s. 132.

195 KOLODIEJCHUK, Brian. (ed.) *Novéna s Matkou Terezou*, s. 11.

196 Srov. KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 13.

temnota, jako by všechno bylo mrtvé. Je tomu tak více méně od doby, kdy jsem s dílem začala.¹⁹⁷ Stav své duše odhalila Matka Tereza arcibiskupovi ještě v době, kdy své, tedy Boží dílo misie lásky teprve začínala budovat. Bylo to v době před složením věčných slibů. Tento stav její duše trval dlouhodobě, málokdy cítila přítomnost Boha. Podobně se svěřila arcibiskupovi i v roce 1956, kdy mu psala, že Bůh tu není. Arcibiskup reagoval tím, že jí zdůraznil, že v mystickém životě je tato nepřítomnost Boha běžná, že to je způsob, jak se naučit ještě více vkládat důvěru v něj, a ne ve věci tohoto světa. S tíhou temnoty se svěřila také otci Lawrenci Picachovi, který vedl pro její sestry duchovní obnovu a který se stal jejím zpovědníkem. Velké utrpení temnoty, které Matka Tereza prožívala, neustoupilo jen tak. Je třeba si uvědomit, že po prožití mystické zkušenosti ve vlaku roku 1946, kdy se jí Bůh dotkl tak silně, že to trvale změnilo život její i mnoha jejích spolupracovníků, nebylo jednoduché pracovat na Božím díle bez vnitřního naplnění.¹⁹⁸ Tento stav charakterizují i její slova: „Chci se usmívat i na Ježíše a schovat tak, pokud je to možné, bolest a temnotu své duše dokonce i před ním.“¹⁹⁹ Zkušenost pocitu nepřítomnosti Boha přivedla Matku Terezu k pokoře, která se odrážela na jejím vedení řádu. Blížkost Boha člověku vyjádřila slovy: „Jsem přesvědčená, že když říkáme ‚Otče náš‘, tak Bůh se dívá na své ruce. ‚Já jsem Tě vyryl do dlaně své ruky.‘ Bůh se dívá do svých rukou, a tam nás vidí.“²⁰⁰

2.2 Ježíš Kristus

Následovat Ježíše Krista bylo pro Matku Terezu bytostným přesvědčením. Její zpovědník vydal o Terezině vztahu k Ježíši toto svědectví: „Smyslem celého jejího života byla osoba Ježíš.“²⁰¹ Když se jí jeden reportér zeptal: „Matko, jaké místo ve vašem životě patří Ježíši?“, okamžitě odpověděla: „Patří mu všechno místo.“²⁰² Tato krátká odpověď si zaslouží větší pozornost. Jaký vztah má tedy ke Kristu Matka Tereza?

Jednou Tereza vyslechla poznámku jakéhosi kritika, který tvrdil, že její teologie zaostává o dvě stě let. Odpověděla mu úsměvem a slovy, že ne o dvě stě let, ale o dva

197 KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 190.

198 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 59–60.

199 KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 190.

200 GIACOMELLI, Giuseppe. *Matka Terezia: Moje tajomstvo – modlím sa*. Bratislava: LÚČ, 2007, s. 57.

201 KOLODIEJCHUK, Brian. (ed.) *Novéna s Matkou Terezou*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2016, s. 36.

202 Tamtéž

tisíce let.²⁰³ Tato slova světice nasvědčují, jakým směrem se ubírá její teologie. I když sama stála ve světlech reflektorů, snažila se pozornost oddalovat od sebe a směřovala ji na Ježíše Krista.²⁰⁴ Vystihují to její vlastní slova: „Nerada mluvím o sobě, protože když lidé mluví nebo píší o mně, pak méně mluví a píší o Ježíši.“²⁰⁵

Podle slov, kterými Ježíše oslovovala nebo o Něm mluvila, můžeme dojít k poznání, kdo byl Ježíš pro Matku Terezu. Opět zde bude uvedeno pouze několik charakteristických výroků této světice.

Matka Tereza si všímá poslání Ježíše Krista už od Jeho narození. „Narození Ježíše v Betlémě přineslo radost světu i každému lidskému srdci [...]. Přišel, aby nám zvěstoval dobrou novinu, že Bůh nás miluje, že Bůh je láskou, že miluje tebe i mne a že my jsme povinni milovat se navzájem tak, jako On miluje každého z nás. Když se díváme na jesličky, rozumíme, jak velmi nás miluje.“²⁰⁶ Radost, kterou Ježíš přináší, popsala slovy: „Všichni se v Betlémě radovali, pastýři, andělé, králové, Josef, a také Maria. Radost byla také charakteristickou vlastností pro první křesťany [...] my jsme povinni být také radostní a jsme povinni nést tuto radost a lásku Boží jiným.“²⁰⁷

Ježíšovo dětství a mládí charakterizuje jako období poslušnosti a práce: „Jak je divné, že třicet let, jak by se mohlo zdát, nic nedělal. Nedával šanci své osobnosti ani svým talentům. Víme, že ve věku dvanácti let udivil znalce Písma v chrámu. Když Ho ale našli rodiče, odebral se s nimi do Nazareta a byl jim poslušný. Přes třicet let nebylo o Něm nic známo a také se všichni divili, když se objevil mezi lidmi, aby veřejně učil, On, syn tesaře, který skromně vykonával svou práci v dílně.“²⁰⁸ Můžeme si povšimnout, že i Matka Tereza se dlouho připravovala na své povolání a skoro dvacet let strávila v ústraní domova v modlitbě a tichu.

Matka Tereza vidí velký vzor v Ježíši a období jeho veřejného vystupování. Snažila se, podobně jako Ježíš, být na blízku lidem, kteří toužili po Bohu. Chtěla přinést Boha všem. V tomto propojení viděla také naplnění řeholního povolání a poslání: „Skrze realizaci našeho zasvěcení žijeme a pracujeme pro Boha, snažíme se svědčit lidem o Boží milosti, zvláště těm, kteří trpí. Naším povoláním je povolání ke svatosti.

203 MAASBURG, Leo. *Momentky ze života Matky Terezy*, s. 5.

204 Srov. MAASBURG, Leo. *Momentky ze života Matky Terezy*, s. 5–6.

205 MAASBURG, Leo. *Momentky ze života Matky Terezy*, s. 6.

206 LUSH, Grejgiji. *Kochać Życ Świadczyć: Duchowość Matki Teresy*, s. 13.

207 LUSH, Grejgiji. *Kochać Życ Świadczyć: Duchowość Matki Teresy*, s. 13.

208 LUSH, Grejgiji. *Kochać Życ Świadczyć: Duchowość Matki Teresy*, s. 19.

Všichni jsme povinni, abychom sloužili Bohu všude tam, kde jsme, v rodině, v práci, ve škole, v nemocnici, kdekoli.²⁰⁹ Matka Tereza dává jako vzor úspěchu Kristova hlásání Božího Království chudobu. Sama to vyjádřila slovy modlitby: „Můj Bože, z vlastní vůle a lásky k Tobě toužím zůstat tady a plnit to, co chce Tvá vůle. Mým společenstvím jsou chudí. Jejich bezpečnost je i mou. Jejich zdraví je i mým. Můj dům je dům pro chudé, pro ty obyčejné chudé, pro ty nejchudší z nejvíce chudých. Pro ty, ke kterým se nikdo nepřibližuje, když jsou nakažliví, plní bakterií a špíny. Pro ty, kteří se nechodí modlit, protože nemohou vyjít z domu, protože jsou nazí. Pro ty, kteří nejedí, když zcela zeslábli. Pro ty, kteří leží na ulicích a vědí, že umírají, které míjí ti, kteří jdou kolem a nevšímají si jich. Pro ty, kteří nepláčou, protože už nemají slzy.“²¹⁰

Matka Tereza vidí obrovský dar Krista v Jeho vztahu k nemocným. Nemocní jsou pro Krista ve středobodu pozornosti. Popisuje to slovy: „Základem naší práce s chudými a trpícími není nějaké přesvědčení, ale lidské potřeby. Všichni jsou Kristovým tělem, všichni jsou Kristem ukrytým pod tváří těch, kdo potřebují pomoc a lásku. Všichni mají nárok na to, aby se mohli potkat s Kristem.“²¹¹ Matka Tereza si bere za vzor samotného Krista, který mnohokrát navštěvoval chudé, uzdravoval je, věnoval jim svou pozornost. Stavěl je do středu pozornosti společnosti. Hlavně jim ale navracel jejich lidskou důstojnost. Tuto motivaci také vystihují slova: „Existují léky a také metody léčby skoro každé nemoci. Chybí ale dobré ruce, které slouží, a také štědré srdce, které miluje. Nemyslím si, že bude možné někdy vyléčit nemoc pocitu, když někdo cítí, že není milován. Žádná nemoc, dokonce ani malomocenství, nemůže zdeformovat lidskou tvář v takovém stupni, aby se v člověku nedalo rozpoznat bratra, ve skutečnosti trpícího Ježíše.“²¹² Nemůžeme pominout skutečnost, že Matka Tereza vidí v nemocných a chudých reálnou přítomnost Ježíše Krista. Kněz Leo Maasburg²¹³ to ve svých vzpomínkách popisuje následovně: „Nejdřív se setkáváme s Kristem ve

209 Tamtéž, s. 25.

210 Tamtéž, s. 33.

211 Tamtéž, s. 37.

212 LUSH, Grejgiji. *Kochać Żyć Świadczyć: Duchowość Matki Teresy*, s. 37.

213 Leo Maasburg se narodil v roce 1948 ve Štýrském Hradci v Rakousku. Studoval politologii, teologii, církevní právo a misiologii v Innsbrucku, Oxfordu a Římě. V roce 1982 byl ve Fatimě vysvěcen na kněze a začal pracovat v Římě jako sekretář slovenského exilového biskupa Pavla Hnilici. Díky němu se seznámil s Matkou Terezou, kterou pak provázela na mnoha cestách mezi Indií, Moskvou a New Yorkem. Sloužil jí nejen jako kněz a duchovní rádce, ale též jako zvláštní vyslanec pro choulostivé mise – například při cestě do Sovětského svazu nebo na Kubu za diktatury Fidela Castra. Po smrti Matky Terezy se podílel na přípravách jejího blahověčení. Od roku 2005 je národním ředitelem Papežských misijních děl v Rakousku. Srov. *Spolupracovník Matky Terezy přednáší v Česku* [2017-05-12]. <<http://www.kna.cz/zpravy/spolupracovnik-matky-terezy-prednasi-v-cesku-ostava-opava-praha.html>>.

Svatosti oltární a potom v nejchudších z chudých, ba v každém trpícím bližním. Vidět Ježíše v chudých má zrovna tak biblický základ jako Eucharistie. „Cokoliv jste učinili jednomu z těch mých nejmenších bratří, mně jste učinili.“²¹⁴ učí Ježíš. Na vysvětlení Matka Tereza občas zdvihne do vzduchu pět prstů jedné ruky. Na pěti prstech se dá spočítat celé evangelium: „Mně jste to učinili.“²¹⁵ Toto jednoduché gesto mohla kdekoli a kdykoli opakovat a tím evangelizovat. Pro ni byla přítomnost Ježíše v nejchudších z chudých právě tak reálná jako v eucharistii.²¹⁶ Toto přesvědčení dodávalo Matce Tereze sílu v pokračování díla, které začala. Lépe řečeno, toto přesvědčení stálo u začátku jejího velkolepého díla. Ona sama tvrdí, že to je dílo samotného Ježíše. Tereza vzpomíná na událost z vlaku: „Bylo to povolání, abych šla do ulic sloužit nejchudším z chudých. Slyšela jsem volání, abych se všeho vzdala a šla za Ním do slumů, sloužit Mu v těch nejchudších z chudých [...]. Věděla jsem, že to je Jeho vůle a že Ho musím následovat. Nebylo nejmenší pochybnosti, že to bude Jeho dílo.“²¹⁷ Dále doplnila tato slova: „Bylo to toho dne v roce 1946, ve vlaku do Dárdžilingu, kdy mi Bůh dal ono povolání v povolání, abych tišila Ježíšovou žízeň tím, že Mu budu sloužit v nejchudších z chudých.“²¹⁸ Ježíšovo slovo *Žízním*²¹⁹ se stává shrnutím jejího povolání. Sama to vysvětlovala slovy: „Žízním, řekl Ježíš na kříži, když byl zbaven veškeré útěchy a umíral v absolutní chudobě, opuštěn, opovrhován a zbitý na těle i na duši. Vyslovil svou žízeň – ne po vodě – ale po lásce, po oběti. Ježíš je Bůh: jeho láska je nekonečná. Naším cílem je tuto nekonečnou žízeň Boha, který se stal člověkem, tišit.“²²⁰ Nutnost tišit Ježíšovou žízeň byla umocněná také osobním vyzváním. Matka Tereza mluví o hlasu, který podle ní byl hlasem Ježíše a který se jí v období pochybností a nejistoty ptal: „Ty odmítneš?“²²¹ Tato pronikavá otázka měla být zodpovězena jednoznačným nesouhlasem, když si uvědomíme, že několik let před tím Matka Tereza složila soukromý slib, o kterém se píše v předešlé podkapitole. Tato skutečnost vyvolávala v Matce Tereze smíšené pocity, protože s radostí a oddaností nechtěla Ježíši nic odmítnout, ale také věděla, že tato výzva je nad její síly. Není tedy divu, že se celou vůlí odvážila podřídit se jeho plánu s plným odhodláním a osobním nasazením.²²² Z této

214 Mt 25, 40

215 V anglickém jazyce se jedná o pět slov „You did it for me“, proto symbolika pěti prstů.

216 MAASBURG, Leo. *Momentky ze života Matky Terezy*, s. 35–36.

217 KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 60.

218 Tamtéž, s. 61.

219 Jn 19, 28

220 KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 62.

221 Tamtéž, s. 75.

222 Srov. KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 75–127.

skutečnosti vyplývá i její snaha přinášet Kristovo světlo duším.

Vývoj vztahu Matky Terezy k Ježíši je nejlépe vidět v dopise, který adresovala arcibiskupovi Perierovi,²²³ ve kterém napsala to, co po ní Ježíš chtěl. Pro správné porozumění je následně citována delší část dopisu:

„Ve všech mých modlitbách a Svatých Přijímáních se (Ježíš) neustále ptá: ‚Ty odmítneš? Když se rozhodovalo o tvé duši, nemyslel jsem na Sebe, ale svobodně jsem se za tebe vydal na Kříži, a co teď ty? Ty odmítneš? Chci indické sestry, oběti z lásky ke mně, které by byly Marií i Martou, které by byly se mnou tolik sjednoceny, že by na duše vyzařovaly mou lásku. Chci svobodné řeholnice zahalené mou chudobou Kříže, chci poslušné řeholnice, zahalené mou poslušností Kříže, chci řeholnice plné lásky, zahalené Mou láskou Kříže. Odmítneš to pro mě udělat?‘

(Matka Tereza:) ‚Můj Ježíši, to, co žádáš je nad moje síly, můžu pochopit sotva polovinu toho, co chceš, nejsem hodná, jsem hříšná, jsem slabá. Jdi Ježíši a hledej duši hodnější a velkorysejší.‘

(Ježíš:) ‚Pro Mou lásku ses stala Mou nevěstou, přišlas do Indie kvůli Mně. Žízeň po duších, kterou jsi měla, tě dovedla tak daleko. Máš teď strach udělat pro svého ženicha, pro Mě, pro duše, ještě jeden krok? Ochladla tvá velkodušnost? Jsem u tebe až na druhém místě? Tys za duše nezemřela, proto se nestaráš o to, co se jim děje. Tvé srdce se nikdy nepotopilo v žalu jako srdce Mé Matky. My oba jsme se úplně vydali za duše, a ty? Bojíš se, že ztratíš své povolání, že budeš žít ve světě, že budeš nedostatečně vytrvalá? Ne, tvým povoláním je milovat a trpět a zachraňovat duše, a když uděláš tento krok, splníš touhu Mého srdce, která se tě týká. Budeš se oblékat do jednoduchých indických šatů, nebo spíše jako se obléká má Matka, prostá a chudá. Tvůj současný hábit je svatý, protože to je Můj symbol.‘

(Matka Tereza:) ‚Dej mi světlo. Pošli mi Svého Ducha, který mě bude učit Tvé vůli, který mi dá sílu dělat věci, které Tě těší. Ježíši, můj Ježíši, nedopusť, abych byla oklamaná. Jestli jsi to Ty, kdo to chce, dokaž to, jestli ne, ať to z mé duše zmizí. Slepě

223 Dopis adresovaný arcibiskupovi napsala Tereza v září 1946. Chtěla jím arcibiskupa přesvědčit, že motivace k založení řádu pochází od Boha. List obsahuje osobní poznámky, které napsala v roce 1946 a 1947, a také popis tří vidění, které měla. V prvním viděla dav lidí, který ji žádal, aby jim pomohla a přivedla je k Ježíši. Ve druhém viděla dav lidí, který byl smutný. Klečela vedle Panny Marie, která ji žádala, aby se o ně postarala a přivedla je k Ježíši. Ve třetím viděla dav lidí, ale ten byl ve tmě. Matka Tereza stála vedle Panny Marie pod křížem. Ježíš z kříže ji adresoval slova: ‚Já jsem tě prosil, oni tě prosili a ona, moje Matka, tě prosila. Odmítneš to pro mě udělat? Postarat se o ně, přivést je ke mně?‘ Dopis je publikovaný v díle KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojď, buď Mým světlem*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008, s. 127–133.

Ti důvěřuji, dopustíš, aby se má duše ztratila? Tolik se, Ježíši, bojím, tak strašně se bojím, nedopust', abych byla oklamaná, tolik se bojím. Ten strach mi ukazuje, jak moc miluji sebe sama. Bojím se utrpení, které přijde, když budu žít tím indickým způsobem života, když se budu oblékat jako oni, jíst jako oni, spát jako oni, když s nimi budu žít a nikdy nebude nic podle mé vůle. Jak mé srdce z pohodlnělo!‘

(Ježíš:) ,Vždycky jsi říkala: *dělej si se mnou, co chceš*. Teď chci konat, nech Mě to udělat, Má malá nevěsto, Má maličká. Neboj se, vždy budu s tebou. Budeš trpět a teď trpíš, ale když jsi Moje malá nevěsta, nevěsta ukřižovaného Ježíše, budeš muset tato muka nést ve svém srdci. Nech Mě konat, neodmítej Mě. S láskou Mi důvěřuj, slepě Mi důvěřuj.‘

(Matka Tereza:) ,Ježíši, můj Ježíši, jsem jenom Tvoje, jsem tak hloupá, nevím, co říct, ale udělej si se mnou, co chceš, jak chceš, tak dlouho, jak chceš. Miluji Tě ne proto, co dáváš, ale pro to, co bereš, Ježíši. Proč nemohu být dokonalou loretskou sestrou, skutečnou obětí Tvé lásky, tady, proč nemohu být jako všechny ostatní. Podívej se na ty stovky loretských sester, které Ti dokonale sloužily, které jsou teď u Tebe. Proč nemůžu jít stejnou cestou a dojít k Tobě?‘

(Ježíš:) ,Chci indické sestry, Misionářky lásky, které by byly ohněm mé lásky mezi chudými, nemocnými, umírajícími a malými dětmi. Chci, abys ty chudé přivedla ke mně a sestry, které by nabídly své životy jako oběť z lásky ke Mně, budou tyto duše přivádět ke Mně. Vím, že jsi ta nejschopnější osoba, slabá a hříšná, ale právě proto, že jsi taková, tě chci použít ke své Slávě! Ty odmítneš?‘

(Ježíš:) Maličká, dej Mi duše. Dej Mi duše chudých, malých dětí z ulice. Jak to bolí, kdybys jen věděla, vidět ty ubohé děti pošpiněné hříchem. Toužím po čistotě jejich lásky. Kdybys jen odpověděla a tyto duše Mi přivedla, odtáhla je pryč z rukou zlého. Kdybys jen věděla, kolik maličkových každý den upadá do hříchu. Existují konventy s mnoha řeholicemi pečujícími o bohaté a lidi schopné práce, ale pro Mé nejchudší tu není vůbec nikdo. Po nich toužím, ty miluji. Ty odmítneš?‘

(Ježíš:) Moje maličká, pojd', pojd', dones Mě do děr, kde žijí chudí. Pojd', buď Mým světlem, nemůžu jít sám, neznají Mě, a tak Mě nechtějí. Pojd' ty, jdi mezi ně, vezmi Mě do nich s sebou. Jak toužím vstoupit do jejich děr, do jejich temných, nešťastných domovů. Pojd', buď jejich obětí. Ve tvé oběti, ve tvé lásce ke Mně, Mě uvidí, Mě poznají, budou Mě chtít. Nabídni víc obětí, usmívej se něžněji, modli se

vroucněji a všechny obtíže zmizí.

(Ježíš:) Bojíš se. Jak mě tvůj strach zraňuje. Neboj se. Jsem to Já, kdo tě žádá, abys to pro Mě udělala. Neboj se. I kdyby proti tobě byl celý svět, kdyby se ti smál, kdyby tvé společnice a představené na tebe shlížely spatra, neboj se. To Já jsem s tebou, v tobě, pro tebe.

(Ježíš:) Budeš trpět, hodně trpět, ale pamatuj, že Já jsem s tebou. I kdyby tě odmítal celý svět, pamatuj, že jsi Moje, a Já jsem jenom tvůj. Neboj se. To jsem Já. Jen poslechni, poslechni s velkou radostí a pohotově a bez dotazů, prostě jen poslechni. Já tě nikdy neopustím.⁶

(Matka Tereza:) „Ty, Ježíši, víš, že jsem okamžitě připravena jít.“²²⁴

Z citovaného dopisu je zřejmé, že rozhodnutí přinášet Ježíše nejchudším z chudých pramení z Terezina osobního a blízkého setkání s trpícím Kristem.

Asi nejvýstižnější odpovědí na otázku: „Za koho mě pokládáte vy?“²²⁵ byla ta, kdy si Matka Tereza po pobytu v nemocnici v roce 1983 vyžádala tužku a papír a napsala slova, ve kterých se odráží vroucí vztah světice k Ježíši Kristu:

„Ty jsi Bůh.

Jsi Bůh z Boha.

Jsi zrozený, ne stvořený.

Jsi jedné podstaty s Otcem.

Jsi Syn živého Boha.

Jsi druhá osoba Nejsvětější Trojice.

Ty a Otec jste jedno.

Jsi v Otcí od počátku.

Všechny věci jsi stvořil ty a Otec.

Jsi milovaný Syn, ve kterém má Otec zalíbení.

Jsi syn Mariin, počatý z ducha Svatého v Mariině lůně.

Narodil ses v Betlémě. Maria tě zavinula do plenek a položila tě do jeslí plných slámy.

Svým dechem tě zahříval oslík, který nesl tvou matku a v jejím lůně tebe.

Jsi syn tesaře Josefa, tak tě znali lidé v Nazaretě.

Jsi obyčejný člověk bez valného vzdělání, tak o tobě soudili učení lidé Izraele.

224 KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 127–132.

225 Mt 16, 15

Kým je Ježíš pro mě?

Ježíš je Slovo učiněné tělem.

Ježíš je Chléb života.

Ježíš je Oběť přinesená na kříži za naše hříchy.

Ježíš je Oběť přinášená při mši svaté za hříchy světa i moje.

Ježíš je Slovo – vyslovme ho.

Ježíš je Pravda – říkejme ji.

Ježíš je Cesta – krácejme po ní.

Ježíš je Světlo – rozžijme ho.

Ježíš je Život – žijme ho.

Ježíš je Láska – milujme jí.

Ježíš je Radost – sdílejme ji.

Ježíš je Oběť – přinášejme ji.

Ježíš je Pokoj – dávejme ho.

Ježíš je Chléb života – jezme ho.

Ježíš je Hladový – nasyťme ho.

Ježíš je žíznivý – napojme ho.

Ježíš je Nahý – oblečme ho.

Ježíš je Bezdomovec – vezměme ho k sobě.

Ježíš je Nemocný – uzdravme ho.

Ježíš je Opuštěný – milujme ho.

Ježíš je Odmítaný – přijměme ho.

Ježíš je Malomocný – omyjme mu rány.

Ježíš je Žebrák – usmějme se na něj.

Ježíš je Opilec – naslouchejme mu.

Ježíš je Postižený – chraňme ho.

Ježíš je Maličký – obejměme ho.

Ježíš je Slepec – vedme ho.

Ježíš je Němý – mluvme za něj.

Ježíš je Mrzák – podpírejme ho.

Ježíš je Narkoman – spřátelme se s ním.

Ježíš je Prostitutka – odvedme ji do bezpečí a darujme jí přátelství.

Ježíš je Vězeň – navštivme ho.

Ježíš je Starý – služme mu.

Pro mě

Ježíš je můj Bůh.

Ježíš je můj Ženich.

Ježíš je můj Život.

Ježíš je moje jediná láska.

Ježíš je mé všechno ve všem.

Ježíš je mé všechno.

Ježíše miluji celým svým srdcem, celou svou bytostí. Dala jsem Mu všechno, i své hříchy, a on se s láskou a něhou se mnou zasnoubil. Nyní a na celý život jsem nevěsta svého ukřižovaného ženicha. Amen.²²⁶

2.3 Duch Svatý

Tím, že byla Matka Tereza otevřená ke spolupráci s Bohem na Jeho díle spásy, byla otevřená i k působení Ducha Svatého. Víra v Trojjediného Boha není jen nějaká nauka, ale je to především živé společenství s Otcem a Synem v Duchu svatém.²²⁷ Potvrzují to slova samotné světice: „Čím těsněji jsme sjednoceni s Bohem, tím větší je pak naše láska a ochota sloužit chudým z celého srdce. Záleží velmi mnoho na jednotě našeho srdce s Bohem. Láska Boha Otce k Synu a Syna k Otci plodí Ducha svatého. Stejně tak láska Boží k nám a naše láska k Němu plodí velkorysou lásku, ochotnou a radostnou službu chudým.“²²⁸

To, co očekávala Matka Tereza ze vztahu k Duchu svatému, vystihují slova, která adresovala svým spolusestrám: „Proste Ducha svatého, aby vás učinil hříšnicemi bez hříchu. Jsme povinny svědčit o naší proměně, o našem obrácení, a to s radostí. Radost je totiž ovocem Ducha svatého, je to znamení, že on vládne v našem srdci. Naše radost je ovocem štědrosti, zbavení se egoismu a také ovocem hlubokého sjednocení s Bohem. Bůh nás totiž obdarovává nejcennějšími dary. Obdarovává nás Duchem svatým, potom, co nám nejdřív daroval Ježíše. Tak jsme i my zůstaly povolány, abychom se z vlastní vůle zasvětily Bohu a bližním, s radostí a velkodušně.“²²⁹ To také pramení z Ježíšových slov: „To jsem vám pověděl, aby moje radost byla ve vás a vaše

226 KOLODIJCHUK, Brian. *Matka Tereza: Pojd', bud' Mým světlem*, s. 371–374.

227 Srov. POSPÍŠIL, Ctirad. *Jako v nebi, tak i na zemi: Náčrt trinitární teologie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 201.

228 DEVANANDA, Angelo. (ed.) *Matka Tereza: Myšlenky na každý den*. Praha: Nové město, 1997, s. 107.

229 LUSH, Grejgiji. *Kochać Życ Świadczyć: Duchowość Matki Teresy*, s. 183–184.

radost, aby byla plná.²³⁰ Radost a proměna jsou dílem Ducha svatého, potvrzují to i Terezina slova: „Pravdivým motorem našeho duchovního života i naší proměny je Duch svatý.“²³¹

Matka Tereza si všímá také působení Ducha svatého v prvotní církvi. „První křesťané umírali pro Krista, byli doprovázeni a posilováni Duchem Svatým. Poznali se podle toho, že se vzájemně milovali.“²³² Stejné působení Ducha svatého vidí i v dnešní době, vystihují to slova: „Svět nikdy nepotřeboval lásku tak, jako v dnešní době. Proto tak velmi potřebujeme moc Ducha svatého, abychom se naučili akceptovat život a lásku Ježíše v našich bližních, abychom mohli dobře spolupracovat s Duchem svatým. My také potřebujeme ticho, modlitbu, meditaci [...]. Modleme se proto s celou Církví: Přijď Duchu svatý a obnov tvář země, obnov naše srdce, nás samé i celý svět.“²³³ Duch svatý je příčinou našeho spojení s Kristem v kontemplaci: „Náš kontemplativní život spočívá v tom, že si uvědomujeme stálou Boží přítomnost a Jeho něžnou lásku k nám i v nejmenších věcech života, že Mu jsme neustále k dispozici, že Ho milujeme z celého srdce, z celé mysli, z celé duše a vší silou, bez ohledu na to, jakým způsobem k nám přijde. Jsme povolány k tomu, abychom zůstávaly ponořeny v nazírání na Otce, Syna a Ducha svatého v jejich vzájemné lásce i v jejich lásce k nám, která se projevuje ve velkých dívech stvoření, vykoupení a posvěcení [...]. Učíme-li se kontemplaci, nespolehejme příliš na knihy, ale postavme se před Ježíše a prosme Jej, aby nám dal svého Ducha, který nás naučí, jak máme kontemplovat.“²³⁴

Duch svatý má podle Matky Terezy také prostor v osobní odevzdanosti Bohu. „Naším posláním je náležet Ježíši. Duch svatý nás vede k tomu, abychom učinili toto odevzdání sebe samých, toto úplné darování se Bohu bez jakéhokoli přemýšlení, bez počítání, co to bude stát. Říkáme tomu slepé odevzdání se [...]. Celý náš život se má proměnit v jediné ano. Tak je tomu i s námi. Celý náš život se musí proměnit v jediné ano. Ano vůči Bohu, to je svatost. S radostí dovolujeme Bohu, aby nám cokoli vzal, a přijímáme od něho, cokoli nám dává. Tak se uskutečňuje naše ano.“²³⁵

Matka Tereza Ducha svatého spojuje také s čistotou. Svým spolupracovníkům

230 Jn 15,11

231 LUSH, Grejgiji. *Kochać Życie Świadczyć: Duchowość Matki Teresy*, s. 213.

232 Tamtéž, s. 213.

233 LUSH, Grejgiji. *Kochać Życie Świadczyć: Duchowość Matki Teresy*, s. 213.

234 DEVANANDA, Angelo. (ed.) *Matka Tereza: Myšlenky na každý den*, s. 145–146.

235 DEVANANDA, Angelo. (ed.) *Matka Tereza: Myšlenky na každý den*, s. 38–39. Matka Tereza zde odkazuje na „ano“ Panny Marie.

adresuje tato slova: „Během naší přípravy na příchod Ducha svatého se za vás modlím, aby vás Duch svatý naplnil svou čistotou, abyste mohli vidět Boží tvář v sobě navzájem i ve tvářích chudých, kterým sloužíte. Prosím Ducha svatého, aby vás očistil od vší nečistoty těla i duše, mysli, vůle i srdce, aby se každý vás stal živým svatostánkem nejvyššího Boha, a tak se stal nositelem Boží lásky a soucitu. Proste Ducha svatého, aby vás učinil hříšníky bez hříchu [...]. Měli bychom více mluvit s Bohem a o Bohu a méně s lidmi a o lidech.“²³⁶

Ducha svatého, čistotu a Matku Terezu spojuje také jedna vzpomínka otce Lea Maasburga, který popisoval každodenní činnost sester, a to uklízení. Sestry v Kalkatě neuklízely jen svůj dům, ale také obydlí chudých, když tam byly na návštěvě. Uklízení, prosté odstraňování špíny, je dílem Duha svatého, protože uklízení udržuje život. Když se v Kalkatě neuklízí, potom odumírá život, potom je tam nemoc a umírání. Tak je uklízení životně důležité. A všechno, co zachovává při životě, pochází z Ducha svatého.²³⁷

2.4 Eucharistie

Eucharistie měla pro Matku Terezu důležitý význam, jak bychom mohli od katolické řeholnice oprávněně očekávat. Jak se ale Matka Tereza stavěla k tajemství Krista, které zaznamenali evangelisté těmito a podobnými slovy: „Pak vzal chléb, vzdal díky, lámal a dával jim se slovy: ‚Toto jest mé tělo, které se za vás vydává. To číňte na mou památku.‘ A právě tak, když bylo po večeři, vzal kalich a řekl: ‚Tento kalich je nová smlouva zpečetěná mou krví, která se za vás prolévá.‘“²³⁸

V tomto rozhodnutí Krista ještě více dát sebe sama lidem vidí Matka Tereza maximální sebedarování: „Jak něžně mluví Ježíš, když dává apoštolům sám sebe ve Svatém Přijímání. Co jen mohl můj Ježíš udělat víc, než mi dát své tělo za pokrm? Ne, ani Bůh sám nemohl udělat víc, nemohl mi více prokázat svoji velkou lásku ke mně, než toto intimní sjednocení Ježíše s naší duší i naším tělem.“²³⁹ Motivem tohoto sebedarování je láska, která je láskou osobní, od Boha vycházející, lidem darovanou, mezi lidmi žitou a Bohu opětovanou. Vystihují to slova: „Při pohledu na kříž všichni pochopíme, jak nás Ježíš miloval. A když se podíváme na eucharistii, chápeme, jak nás

236 Tamtéž 1997, s. 64–65.

237 Srov. MAASBURG, Leo. *Momentky ze života Matky Terezy*, s. 33.

238 Lk 22, 19–20

239 LUSH, Grejgiji. *Kochać Życ Świadczyć: Duchowość Matki Teresy*, s. 215.

miluje nyní. Sám sebe učinil chlebem života, aby nasýtil náš hlad po své lásce, a pak, jako by Mu to nestačilo, stává se hladovým, nahým, bezdomovcem, abychom mohli uspokojit jeho hlad po lidské lásce. Byli jsme totiž stvořeni proto, abychom milovali a byli milováni.²⁴⁰

Matka Tereza neodděluje eucharistii od každodenního života. Sestrám zdůrazňovala: „Musíme být plné lásky, laskavosti a hrdinství, abychom se dotýkaly Božího Srdce a mohly tak přivést mnoho duší ke zraněnému Ježíšovu srdci. Jak čisté musí být naše ruce, když se máme dotýkat Kristova těla, jako se Ho dotýká kněz v podobě chleba na oltáři! S jakou láskou, úctou a vírou zvedá svatou hostii. I my musíme mít takovou lásku, úctu a víru, když zvedáme tělo nemocných chudáků. Vkládejme tutéž lásku, úctu a víru do našich skutků a On je od nás přijme, jako bychom je dělaly Jemu.“²⁴¹ Na jiném místě zdůrazňuje to, jaké mají být správné účinky eucharistie. Krista si nemáme nechat jen pro sebe, ale máme být Jeho šířiteli ve světě: „Dnešní svět nehladoví jenom po chlebu, ale hladoví také po lásce, hladoví po tom být přijímaný a milovaný. Hladoví po Kristově přítomnosti. V mnoha zemích mají lidé vše, kromě Jeho přítomnosti. Proto je třeba žít životem modlitby a sebezáporu, abychom mohli lidem tuto lásku zprostředkovat. Protože jste kontemplativními lidmi, máte být onou přítomností, máte být tím Božím chlebem, který se pro ně láme.“²⁴²

O účinku Eucharistie vydává Matka Tereza svědectví: „V našem srdci adorujeme Ježíše, který ze třiceti třech let svého života prožil třicet let v mlčení, který své veřejné působení započal třiceti dny mlčení [...]. Ježíše adorujeme v tichu eucharistie. Lidé nehledají nás, hledají Boha. Lidé touží po Eucharistickém Ježíši, protože v eucharistii dává Ježíš sebe samého a zve k růstu v Jeho lásce. Kristova láska nám dává sílu k naší oběti Jemu. Tímto způsobem zpřítomňujeme Ježíše v dnešním světě. Nemůžeme oddělit náš život od eucharistie [...]. Eucharistie má být centrem našeho života. Prosme Ježíše, aby byl s námi, aby s námi pracoval, abychom tímto způsobem proměňovali náš život v modlitbu [...]. Eucharistie je malá hostie, ale následky její přítomnosti jsou obrovské, protože Ježíš je Životem a Láskou. Bez Ježíše bych přece nebyla schopná prožít ani jeden jediný den, dokonce ani jedinou hodinu mého života.“²⁴³

Vystihují to i Terezina následující slova: „Slavení mše svaté je pro mne životně

240 DEVANANDA, Angelo. (ed.) *Matka Tereza: Myšlenky na každý den*. Praha 1997, s. 80.

241 Tamtéž, s. 122.

242 DEVANANDA, Angelo. (ed.) *Matka Tereza: Myšlenky na každý den*, s. 94–95.

243 LUSH, Grejgiji. *Kochać Życ Świadczyć: Duchowość Matki Teresy*, s. 217.

důležité. Mohu být unavená nebo cestovat, ale nikdy se neopomenu denně zúčastnit mše svaté. Když dorazím na jakékoli místo, vždy tak učiním, i kdyby to mělo být ve 23:59 [...]. Mší svatou přijímám obzvláštní sílu a odvahu, společenstvím a nazíráním úžasného tajemství se sjednocuji s mým Pánem Kristem a společně s ostatními tvoříme nádherné společenství. Nemohu srovnávat sílu, kterou přijímám od živého Krista skrze Jeho tělo a krev. Ježíšův odkaz pročišťuje duši člověka a utěšuje nepokojné srdce. To je zkušenost, které věřím.²⁴⁴

Matka Tereza vyzývala k adoraci Krista v Eucharistii: „Podívejte se na svatostánek. Všimněte si, jak mnoho chce tato láska říci. Chápu to? Je mé srdce tak čisté, že tam mohu Ježíše vidět? A přece, aby to mně i vám usnadnil, učinil se Ježíš chlebem života, Takže můžeme přijmout život, můžeme žít v pokoji a radosti. Hledejte Ježíše a najdete pokoj [...]. Každý okamžik modlitby, zvláště před naším Pánem ve svatostánku, je něco pozitivního. Čas, který strávíme denní audiencí u Boha je nejvzácnějším okamžikem celého dne.“²⁴⁵

2.5 Církev

Církev je podle jedné z charakteristik Matky Terezy Ježíš a my: „Církev ve své podstatě je Ježíš, my jsme zase Jeho vnějším obalem.“²⁴⁶ Kristus jako základ Církve je i příčinou její jednoty: „Jednota Církve i jednota v Církvi není něčím umělým, ani uniformním, ale je to život v praxi. Proto mě zajímá jenom jedna věc: Všichni jsme povinni být spolupracovníky Ježíše Krista, protože když jsme v Něm sjednocení, pak budeme jednoduše sjednocení i mezi sebou.“²⁴⁷ Vystihují to také slova, která Tereza přednesla v rodném Skopije v roce 1987: „Všichni máme jednoho Otce, Nebeského Otce, a také jednu Matku, Blahoslavenou Pannu Marii. Řeholnice jsou služebnicemi Pána, který je jediným pramenem jednoty i svatosti, je to Ježíš v hostii.“²⁴⁸

Církev je úzce propojená s udělováním svátostí. Zvláště charakteristické spojení křtu v Církvi potvrzují Terezina slova: „Církev je naší Matkou, která nás zrodila pro Boha, skrze život svátostí, obzvlášť skrze křest. Ve svaté zpovědi nás očišťuje od

244 *Homilie indického biskupa Bernarda Morase, 31. května 2002, kostel Panny Marie v Hradci Králové* [2017-04-18]. <http://bihk.cz/.../Homilie_indickeho_biskupa_Bernarda_Morase.doc>.

245 DEVANANDA, Angelo. (ed.) *Matka Tereza: Myšlenky na každý den*, s. 82.

246 LUSH, Grejgiji. *Kochać Życ Świadczyć: Duchowość Matki Teresy*, s. 184.

247 Tamtéž, s. 191.

248 Tamtéž, s. 193.

hříchů, a eucharistií nás krmí jako své děti, a to skrze přítomnost a lásku Boha.²⁴⁹ Také to vystihují následující slova: „Bůh kromě tělesného života nám dal i duchovní a nadpřirozený život, a to skrze křest. Tím nás uvedl do velké rodiny církve. Jak krásným darem je křest, skrze který jsme se stali dětmi Božími, stali jsme se údy Jeho mystického Těla, církve, a také dědici věčnosti.“²⁵⁰

Matka Tereza vidí v církvi také místo, kde člověk dochází spásy: „Církev bdí a pomáhá nám v každém momentě našeho života, a to až do chvíle příchodu do domu Otce.“

2.6 Misie

Zvláštním posláním církve je také hlásání Slova a misie. Slovy Matky Terezy: „Naší misí je to, abychom skrze náš život a svědectví zpřítomňovali Boha v dnešním světě.“²⁵¹ Život z evangelia je žitím evangelia. Slova světice to vystihují dále takto: „Evangelium je pro mě Slovem života, je to Ježíš, který dnes mluví a učí v Církvi a skrze církev.“²⁵² Takový život se musí nutně projevit na životě věřícího člověka. Podle Matky Terezy jsou činy důležitější než slova. „Všechna naše slova budou neúčinná, když nebudou plynout z hloubi srdce, jestli nebudou potvrzována svědectvím života [...]. Důležité není to, jak a co mluvíme, ale jak věříme, jak žijeme, jak milujeme a svědčíme o Ježíši Kristu, našem Spasiteli.“²⁵³ Dále říká: „Neste s sebou Krista kdekoli půjdete. Díky tomu jiní lidé budou moci vidět Ježíše v nás. Tehdy bude náš život úplnou službou Bohu, církvi a člověku.“²⁵⁴

V předchozím odstavci byl představen ideál, který může vyznít, jako kdyby v misijní činnosti neexistovaly komplikace. Matka Tereza samozřejmě žila v reálném světě, a tak další její slova blíže charakterizují její chápání misijního poslání.

„Misionářka je povinna každý den umírat, když chce lidi přivádět k Bohu. Je povinna zaplatit cenu, kterou zaplatil za spásu lidí Ježíš. Má jít cestou, kterou šel On. Naše svatá víra není ničím jiným než evangeliem lásky. Je to ukazování Boží lásky

249 Tamtéž, s. 195.

250 Tamtéž, s. 207.

251 LUSH, Grejgiji. *Kochać Życ Świadczyć: Duchowość Matki Teresy*, s. 187.

252 Tamtéž, s. 169.

253 Tamtéž, s. 175.

254 Tamtéž, s. 175.

k lidem.²⁵⁵ Matka Tereza si myslela o misiích také toto: „Speciálním cílem našeho zasvěcení je práce na díle spásy a posvěcení bídých lidí, kteří žijí v chudých oblastech. Činíme to tím, že se staráme o nemocné i umírající, shromažďujeme a vyučujeme děti z ulice, navštěvujeme žebravé lidi [...]. Nejlepším prostředkem v šíření křesťanství je naše radost, je to přesvědčení o vlastním štěstí. Dobrem se obrací více lidí než horlivostí, naukou nebo mluvením. Když chceme, aby v nás chudí viděli Ježíše, musíme nejdřív vidět Ježíše my v nich.“²⁵⁶

Pro Misionářku lásky je misijní charakter církve neopominutelnou realitou jejího života. Tento rys natrvalo vtiskla i do řádu, který založila. „Svým vtělením se stal Ježíš jedním z nás, ve všem kromě hříchu. Jsme-li poslány jako kontemplativní misionářky do nových zemí nebo jiných míst téže země, měly bychom se také v pravém kontemplativním a misijním duchu odloučit od své země, kultury a jazyka. Měly bychom se naučit milovat novou zem a její lid, naučit se jejich jazyku a seznámit se s jejich kulturou a náboženstvím. Měly bychom mít úctu k jejich zvykům a způsobům, a přece si zachovat jako členové mezinárodní náboženské rodiny svoji svobodu v užívání toho, co je posvátné, krásné a nutné pro kulturu a lidi všech národů v celé Boží rodině. Zároveň však přijímáme zvláštním způsobem kulturu, zvyky a styl Ježíše Krista a Jeho svatých, neboť ty nikdy nevyjdou z módy a obsahují to, co je nejlepší ve všech kulturách na celém světě [...]. Přijdeme-li do komunity mimo naši zemi nebo jsme-li poslány do misie, měly bychom se svobodně rozhodnout žít tam, trpět i umřít s tamními lidmi. Měly bychom být ochotné zůstat tam, dokud nás poslušnost nezavolá zpět. Chceme-li se přizpůsobit životnímu stylu lidí, mezi kterými žijeme, obětujeme vše, co není pro náš život nutné. Musíme si totiž uvědomit, že nám jsou blízcí nejen chudí v oné zemi, ale chudí na celém světě.“²⁵⁷ Cíl misíí je pro Matku Terezu jednoznačný, a to přinášet Boha nejchudším z chudých. Potvrzuje to ve slovech: „Misionářský charakter našeho povolání ke kontemplativnímu způsobu života je vyjádřen touhou jít k nejchudším z chudých, abychom hlásaly pokoj, radost, Boží lásku všude, kam jsme poslány. Přicházíme duchovně ke každému Božímu stvoření od nejbližší planety až k nejhlubšímu moři, od osiřelé klášterní kaple po opuštěný kostel, od potratové kliniky ve městě až po vězeňskou celu v jiném městě, od pramene řeky na jednom kontinentu až k opuštěné horské jeskyni na jiném kontinentu, dokonce až k branám

255 Tamtéž, s. 201.

256 Tamtéž, s. 203–204.

257 BADER, Wolfgang. *Matka Tereza: Myšlenky významných osobností*, s. 139.

nebe i pekla. Modlíme se s každým tvorem i za každého tvora, aby se zachránil a spasil každý, pro něhož byla prolitá krev Božího syna [...]. Kontemplativní ráz našeho misionářského povolání nás vede k tomu, abychom shromáždily celý vesmír a vložily ho do středu svého srdce, tam kde sídlí ten, který je zdrojem a Pánem všeho. Jen skrze srdce zůstáváme ve spojení s Ním a čerpáme z pravého zdroje klid a mír Boží útěchy. Tak necháváme plynout v hojné míře a nepřetržitě čistou vodu Božské milosti přímo z jejího zdroje na všechno stvoření [...]. Kontemplativní ráz našeho misionářského povolání nás vede k tomu, že se modlíme a rozjímáme se všemi a za všechny duchovně nejchudší na celém světě.²⁵⁸ Tento značně poetický text Matky Terezy do velké míry charakterizuje cíl a prostředky misíí. Cílem jsou v první řadě Kristus a chudí, kteří Ho neznají. Prostředkem je láska, modlitba, pokoj, radost, pomoc a blízkost.

2.7 Panna Maria

Pokud bychom chtěli charakterizovat vztah Matky Terezy k Panně Marii, nejmýstižnější se jeví věta: „Maria je nejkrásnější Boží dar lidem.“²⁵⁹ Přece však: tato krátká věta je sice dostatečně výmluvná, ale nezahrnuje celou škálu toho, co Panna Maria pro Matku Terezu znamenala. V následujících odstavcích jsou představeny základní aspekty mariologie Matky Terezy.

Přesvědčení o tom, jakou má mít roli Panna Maria v Terezině životě a také v díle, které začala, je patrné hned na začátku její nové cesty. Ve výkladu původních konstitucí Tereza píše: „Aby mohla Společnost snáze dosáhnout svého cíle, ať si každá sestra zvolí za svou Matku neposkvrněnou Královnou nebes. Musí ji nejen milovat a ctít, ale také se k ní s dětskou důvěrou utíkat ve všech svých radostech i trápeních. Musíme napodobovat její ctnosti a zcela se odevzdat do jejích rukou.“²⁶⁰ Toto zasvěcení má své kořeny v zážitku, který Matka Tereza prožila v roce 1947.²⁶¹ O tehdejšími vidění už tato práce pojednala. Nyní je třeba se zabývat jeho druhou částí, kde kromě zástupu chudých vystupuje i postava samotné Panny Marie. Matka Tereza klečela vedle Ježíšovy Matky a přitom slyšela slova, aby se postarala o chudé. Sama Panna Maria ji ubezpečila o své pomoci a blízkosti. Také ve třetí, poslední části vidění vystupuje Panna Maria stojící jen malý kousek před Ježíšem na kříži, který ji jasně vybízel, aby chudé

258 Tamtéž., s. 143–144.

259 BADER, Wolfgang. *Matka Tereza: Myšlenky významných osobností*, s. 85.

260 LANGFORD, Joseph. *Matka Tereza a Panna Maria*, s. 11.

261 Násl. srov. LANGFORD, Joseph. *Matka Tereza a Panna Maria*, s. 19–26.

přiváděla k Němu. Tato role Panny Marie jako prostřednice je charakteristická i v životě světice a v rysech kongregace. Panna Maria stojící u kříže se stává mostem mezi chudými a Matkou Terezou, která vědomě participovala na mateřském přístupu Panny Marie k chudým, když mluvila o chudých jako o svých. Matka Tereza se v přístupu k chudým často odvolávala na Pannu Marii jako na svůj vzor a oporu. Zásadní byl moment, kdy ve vidění Matka Tereza stála před trpícím Kristem na kříži a věřila, že podobným způsobem stojí Panna Maria i u každého chudého a trpícího člověka, ve kterém Matka Tereza viděla samotného Krista. Scéna z vidění záměrně odkazuje na scénu z evangelia,²⁶² kde u kříže kromě Panny Marie stojí i apoštol Jan, který pravděpodobně jako jediný z apoštolů slyšel Ježíšovo slovo „žízním“.²⁶³ Podobně jako Janovi, i Matce Tereze byla Panna Maria oporou. Oba v ní našli lásku, sílu a vytrvalost a oba přivedla k věrnosti a ke svědectví o žizni jejího Syna. Nebýt této Janovy věrnosti, Církev by pravděpodobně neslyšela tak výrazně slovo „žízním“. I Matka Tereza toužila, aby slovo „žízním“ nepřestalo znít v Církvi, aby tak s pomocí Panny Marie mohli být lidé přiváděni ke Kristu, a to v prvé řadě ti nejchudší z chudých.

Obširněji a celkem uceleně jsou základy mariologie Matky Terezy představeny v díle *Marie, Matka smíření*.²⁶⁴ Matka Tereza si všímá Mariiny pokory, která je i pro nás naprosto nezbytná. Musíme si stále uvědomovat, že jakákoli naše práce je dílem Božím. V našem odevzdání se Bohu nám má být příkladem Panna Maria. Podobně jako stála pokorně u kříže a čekala na Boží milosrdenství, tak i my máme vytrvat u umírajících, ubohých, opuštěných a zavržených a s pokorou se nestydět vykonávat i tu nejvíce ponižující práci.

Dobrota, kterou projevila Panna Maria na svatbě v Káně,²⁶⁵ je vzorem i pro nás. Matka Tereza nás vybízí, abychom byli, stejně jako Panna Maria, pozorní k potřebám chudých, a to jak v hmotné, tak i duchovní oblasti.²⁶⁶ Tato služba má být vykonávaná

262 Srov. Jn 19, 25–30.

263 Jn 19, 28

264 Násl. srov. BOJAXHIU, Tereza – SCHÜTZ, Roger. *Marie matka smíření*. Brno: Cesta, 1991, s. 11–12.

265 Srov. Jn 2, 1–12.

266 Matka Tereza tuto dobrotu demonstruje na příběhu mladého páru, který žil v Kalkatě: „Před několika týdny se k nám dostavil mladý pár a přinesl velké množství peněz na dobročinné účely. V Kalkatě je totiž mnoho velmi chudých. Každodenně připravujeme pokrm pro devět tisíc osob. Kdybychom se o ně nestarali, neměli by zřejmě vůbec nic k jídlu. Otázala jsem se těch dvou mladých lidí: ‚Jak to, že máte tolik peněz?‘ odpověděli mi: ‚Před dvěma dny jsme slavili svatbu. Ještě před sňatkem jsme se rozhodli, že nebudeme mít svatební hostinu, abychom vám mohli dát peníze pro chudé.‘ Bylo to pro mě neobvyklé, že hinduisté takto jednají. V Kalkatě propukl skutečný skandál. Zeptala jsem se jich ještě: ‚Ale proč jste to udělali?‘ Jejich odpověď: ‚Tolik se milujeme, že jsme chtěli, aby náš společný

s radostí. Stejně jako Panna Maria máme předávat dál to, co jsme přijali, a to je radost. Poté, co do života Marie vstoupil Ježíš, se vydala k Alžbětě a s radostí jí pomáhala v pro ni těžkém období.²⁶⁷

Také náš vztah k samotnému Kristu má být motivován vztahem Marie k jejímu Synu. Tato kristocentrická úcta je zachycená také ve slovech, která Tereza adresovala sestřám: „Proste Pannu Marii, aby nás uchovala ve svém nejčistším srdci a my mohly milovat Ježíše láskou nerozdělenou, láskou neposkvrněnou, tak jako ona.“²⁶⁸

život začal láskyplností a obětí pro naše bližní.‘ Věděli, co tato velká oběť obnáší, ale jejich láska byla tak silná! Prokázali bližním tolik lásky, jako Bůh jim. Je to Něco nádherného! Je to Příklad Boží lásky.“ BOJAXHIU, Tereza – SCHÜTZ, Roger. *Marie matka smíření*, s. 13–14.

267 Srov. BOJAXHIU, Tereza – SCHÜTZ, Roger. *Marie matka smíření*, s. 11–20.

268 LANGFORD, Joseph. *Matka Tereza a Panna Maria*, s. 39.

3. Antropologie u Matky Terezy

3.1 Lidská důstojnost

Pokud bychom chtěli najít jediný citát, který by charakterizoval vztah Matky Terezy k lidem a člověku vůbec, byla by to slova: „Každý člověk je pro mě jediný na světě.“²⁶⁹ Toto zaměření na člověka není jen humanita odtržená od Boha, vztah Matky Terezy k člověku je silně kristocentrický, stejně jako všechno v životě světice. Proto bylo nutné před antropologií věnovat pozornost nejdříve teologii. Její vztah k Bohu a ke Kristu prostupuje všechny ostatní vztahy jak k jiným lidem, tak i k sobě samé.

Matka Tereza silně prožívala Ježíšovu větu: „Cokoli jste udělali pro jednoho z těchto mých nejmenších bratří, pro mě jste udělali.“²⁷⁰ Sama říká, že když odstraníme toto přikázání, tak se celé Kristovo dílo, totiž Církev, zhroutí. To Ježíš dává lásce to místo, které jí v člověku náleží.²⁷¹

Matka Tereza si všímá člověka v jeho nedostatku, protože právě v něm se nejvíce projeví lidská důstojnost. Jde hlavně o nedostatek lásky. Člověk, který ztratil lidskou důstojnost, se stává odpadlým od společnosti.²⁷² Vystihují to slova: „Chudoba nespočívá pouze v tom, že člověk hladoví po chlebu, spíše je to nesmírný hlad po lidské důstojnosti. Musíme milovat, pro někoho druhého něco znamenat. V tom děláme chybu a lidi odsunujeme stranou. Nejenže chudým jsme odmítli dát kus chleba, ale tím, že je považujeme za bezcenné a necháváme je opuštěné na ulicích, jsme jim upřeli lidskou důstojnost, která jim jako Božím dětem právem náleží. Dnešní svět hladoví nejen po chlebě, ale hladoví i po lásce, hladoví po tom, aby byl chtěný a milovaný.“²⁷³

Joseph Langford²⁷⁴ tvrdí, že: „Matka Tereza chtěla, aby její sestry kladly zvláštní důraz na to, aby chudým ukazovaly plnost jejich důstojnosti, kterou jim dal Bůh“

Z výše uvedených informací vyplývá, že jedním z kritérií lidské důstojnosti je láska a schopnost milovat.

269 BADER, Wolfgang. *Matka Tereza: Myšlenky významných osobností*, s. 8.

270 Jn 15,12

271 Srov. DEVANANDA, Angelo. (ed.) *Matka Tereza: Myšlenky na každý den*, s. 100.

272 Srov. LANGFORD, Joseph, *Skrytý oheň: setkání, které změnilo život Matky Terezy*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011, s. 97.

273 LANGFORD, Joseph, *Skrytý oheň: setkání, které změnilo život Matky Terezy*, s. 97.

274 Joseph Langford, MC, začal svou dlouhou spolupráci s Matkou Terezou v době svého studia teologie v Římě. Roku 1983 ho Matka Tereza pozvala, aby s ní založil kněžskou větev kongregace Misionářů lásky. Zemřel roku 2010 v komunitě svých bratří v mexické Tijuane ve věku nedožitých šedesáti let. (*Skrytý oheň, Joseph Langford*. [2017-05-25]. <<http://www.kna.cz/tituly-kna/skryty-ohen-joseph-langford.html>>.)

3.2 Svatost

Dalším významným charakterem lidské důstojnosti je svatost. Matka Tereza uvedla: „Náš postup na cestě za svatostí závisí na Bohu a na nás samotných, na Boží milosti a na naší touze stát se svatými. Dosáhnout svatosti musí být naším skutečným životním rozhodnutím. ‚Chci být svatou‘ znamená, že se oprostím od všeho, co není Bůh, že vyjmu ze svého srdce vše, co je stvořené, že budu žít v chudobě a odloučení, že se zřeknu své vůle, svých náklonností, svých vrtochů a zálib a učiním ze sebe ochotnou otrokyni vůle Boží.“²⁷⁵ Z těchto slov je znát, že svatost je podle Matky Terezy celkové zaměření své pozornosti na Boha a nejen to, ale i správné nastavení vztahu Boha a člověka. Bohu je třeba dát to místo v životě jednotlivce, které Mu už od stvoření světa patří. Toto odevzdání se Bohu se má projevovat podle Matky Terezy jak v maličkostech, tak i ve velkých věcech. Je to podle ní jednoduchá cesta ke svatosti. Být svatý je to, že děláme běžné věci a přijímáme vše od Boha, kterému jsme se odevzdali.²⁷⁶

Když Matka Tereza mluví o touze po svatosti, cituje sv. Tomáše: „Svatost není ničím jiným než pevným rozhodnutím, hrdinským činem duše, která se odevzdává Bobu. Upřímnou vůlí milujeme Boha, volíme Boha, běžíme mu vstříc, dosahujeme Ho a zmocňujeme se Ho.“²⁷⁷ A dále sama dodává: „Rozhodnutí ke svatosti stojí mnoho odříkání, pokušení, námahy, (způsobuje) pronásledování a (vyžaduje) všechny druhy obětí. To vše obklopuje rozhodnutou duši. Boha nemůžeme milovat jinak, jen když nás to něco stojí.“²⁷⁸ Ale také říká: „Dostáváme milost úměrnou naší svatosti, vroucnosti, podle stupně sjednocení s naším Pánem.“²⁷⁹ Nesmíme ale kontrolovat Boží milost podle stupně námahy na cestě našeho života. Sama říká: „Nemám toužit po jasném poznání mého pokroku během cesty, ani znát přesně, kde jsem na cestě ke svatosti. Prosím Ho, aby mě učinil svatou, a musím Mu tedy stále přenechávat volbu prostředků, které vedou ke svatosti.“²⁸⁰

Pramenem svatosti je podle Matky Terezy sám Ježíš a jedině On v nás může roznítit touhu po svatosti.²⁸¹ „Ježíš chce, abychom byli svatí, jako je svatý Jeho Otec. Chceme-li, můžeme se stát velkými svěťci. Svatost není výsadou několika lidí, ale

275 MAGGERIDGE, Malcolm. *Matka Tereza z Kalkaty: něco krásného pro Boha*, s. 75.

276 Tamtéž, s. 39–40.

277 Tamtéž, s. 43.

278 Tamtéž., s. 43.

279 Tamtéž., s. 45.

280 Tamtéž., s. 54.

281 Srov. 1 Sol 4,3

prostá povinnost, pro vás i pro mne.²⁸² „Církev Boží potřebuje v dnešní době svěťce. To klade na nás, sestry a bratři, velkou zodpovědnost, abychom bojovali proti svému já a proti pohodlí, které nás svádí vést pohodlný život prostředností. Jsme povolání k tomu, abychom v našem životě závodili s Kristem, jsme povolání k tomu, aby se každý z nás stal důsledným služebníkem, neboť Církev dnes potřebuje bojovníky.“²⁸³

Stejně jako je Ježíš původcem, prostředkem a cílem svatosti, tak má být i následkem naší svatosti. Dokládají to slova svěťce: „Musíme se stát svatými, ne proto, abychom se cítili svatými, ale aby Kristus mohl žít v nás plně svým životem. Je třeba, abychom pro chudé, kterým sloužíme, byli zcela láskou, vírou, čistotou [...]. Svatost znamená být jedno s Bohem. Tak se v modlitbě stejně jako v činnosti dostáváme od Boha Otce ke Kristu, a jdeme skrze Krista k Bohu.“²⁸⁴

Svatost nám poskytuje náhled na to, co se může stát s lidstvím. Svatost totiž svědčí o nekonečné lidské důstojnosti naší lidské přirozenosti. Svatost nám ukazuje to, jaký daleký dopad může mít náš život i poté, co skončí na tomto světě i když byl obtížen bolestí a chudobou.²⁸⁵

Proti svatosti je ale hřích. Proto je vhodné, aby na tomto místě zazněla také slova Matky Terezy o působení hříchu: „Bůh v nás přebývá. Tím se pro nás stává podivuhodnou silou. Nezáleží na tom, kde člověk je, dokud má čisté srdce. Je s námi a v nás všech čtyřadvacet hodin denně. Proto říká: ‚Milujte se navzájem, jako Já miluji vás.‘ Čistota srdce znamená otevřenost, naprostou svobodu, odpuštění, které člověku umožňuje milovat Boha bez zábran a překážek. Jestliže do našeho života vstoupí hřích, vznikne překážka mezi mnou a Bohem. Nemůže už jednat skrze mne nebo mi dávat sílu, protože hřích stojí mezi námi. Hřích znamená otroctví.

Když si volím zlo, hřeším. Do hry vstupuje má vůle. Jestliže na úkor všeho ostatního hledám něco pro sebe, volím dobrovolně hřích. Jestliže jsem například pokoušen ke lži a pokušení přijmu, není můj duch čistý. Sám jsem se zatížil a tím jsem postavil překážku mezi sebe a Boha. Lež zvítězila, dal jsem přednost lži před Bohem. Proto je chudoba tak podivuhodný Boží dar pro nás všechny. Často se za přáním něčeho dosáhnout skrývá chtivost, žárlivost, zmatek. Pak nemůžeme vidět Boha. Je to překážka.“²⁸⁶

282 DEVANANDA, Angelo. (ed.) *Matka Tereza: Myšlenky na každý den*, s. 64.

283 Tamtéž, s. 55.

284 Tamtéž., s. 76.

285 Srov. LANGFORD, Joseph, *Skrytý oheň: setkání, které změnilo život Matky Terezy*, s. 130.

286 DOIG, Desmond. *Matka Tereza, vyprávění o katolické misionářce mezi nejchudšími v Indii*, Praha:

„Svátost smíření je aktem dokonalé lásky Boha k člověku i k celému světu. Je to udobření člověka s Bohem, člověka s člověkem ale i člověka s celým stvořením. Vytváří se tím jednota všeho, co bylo zničeno hříchem, v Kristu, s Kristem a skrze Krista [...]. Zpověď je velikonočním smířením Ježíše Krista s každým z nás.“²⁸⁷

3.3 Nejchudší z chudých

Ze slov „nejchudší z chudých“ se stal v životě Matky Terezy terminus technicus. V pojetí Matky Terezy ale nejde jenom o nějakou anonymní masu lidí, kteří potřebují materiální pomoc. Jsou to lidé, kteří mají konkrétní jméno, rodinu, vztahy, životní příběh, a hlavně lidskou důstojnost danou od Boha. Jak už bylo mnohokrát zmíněno, Matka Tereza chtěla, aby lidé neviděli ji, ale Ježíše, a za to se také často vroucně modlila.²⁸⁸ Tato touha vyzařovat Krista nám má být klíčem k porozumění vztahu Matky Terezy k nejchudším z chudých. Tomu ostatně podřídila i cíl své kongregace: „Náš cíl spočívá v tišení nekonečné žízně po lásce Ježíše Krista vyznáváním evangelijních rad a velkorysou a zdarma poskytovanou službou nejchudším z chudých, podle učení a života našeho Pána, jak jsou vyjádřeny v evangeliu, neboť Jeho učení a život

ŘÁD, 1991, s. 89–90.

287 LUSH, Grejgiji. *Kochać Życ Świadczyć: Duchowość Matki Teresy*, s. 225.

288 Modlitba Johna Henryho Newmana, kterou se Matka Tereza často modlila:

„Drahý Ježíši, pomoz nám šířit Tvou vůni všude tam, kam jdeme.

Zaplav naše duše Svým Duchem a Životem.

Úplně prostup celé naše bytosti a ujmí se jich,

aby naše životy vyzařovaly jen Tvůj život.

Sviť srze nás

a buď nám přítomen takovým způsobem,

aby každá duše, s níž se setkáme,

mohla pocítit Tvou přítomnost v našich duších.

Ať vzhlédnou a nevidí už nás,

ale jenom Ježíše!

Zůstaň s námi

a my pak začneme zářit, jako záříš Ty,

zářit tak, abychom byli světlem druhým.

To světlo, Ježíši, bude všechno z Tebe,

nic z něj nebude naše.

Budeš to Ty, kdo bude skrze nás zářit na druhé lidi.

Ať Tě chválíme takovým způsobem, který nejvíce miluješ,

tím, že budeme zářit lidem kolem nás.

Ať Tě hlásáme bez hlásání,

ne slovy, ale příkladem,

přitažlivou silou,

příznivým vlivem toho, co děláme,

očividnou plností lásky, Kterou naše srdce k Tobě chovají.“

LANGFORD, Joseph, *Skrytý oheň: setkání, které změnilo život Matky Terezy*, s. 131–132.

jedinečným způsobem zjevuje Boží království.²⁸⁹

Konkrétním místem, kde mělo dojít k tomuto přibližování Boha lidem, se v první řadě staly slumy, tedy místa, kde lidé žijí v extrémní chudobě. Zvláště byla tato situace viditelná v době, kdy Matka Tereza opustila Loretánský klášter a přemýšlela o novém působení, a hlavně o místě. Situace byla o to dramatičtější, že kvůli rozdělení Indie a Pákistánu došlo k velkému stěhování lidí a také k extrémnímu nárůstu chudoby. Právě v této době se utvrzuje hlavní charizma řádu, tedy sloužit nejchudším z chudých. Jednoduše řečeno, Matka Tereza se s Boží pomocí rozhodla pomáhat lidem, kteří jsou blízko, žijí ve stejném městě. Matka Tereza vlastně našla nejjednodušší způsob, jak odpovědět na Boží volání.²⁹⁰ Netrvalo dlouho a všeobecné přesvědčení o nutnosti pomáhat nejchudším z chudých nabralo konkrétní podobu. Problém chudoby nebyl jen problémem Kalkaty. Aktivní vyhledávání chudých se pro Matku Terezu stalo nejdůležitějším bodem programu během všech jejích zahraničních cest.

Matka Tereza byla místy obviňována z toho, že si v chudobě libuje, a že prací s těmito lidmi jim nepomáhá k tomu, aby si sami dovedli pomoci. Otec Leo Maasburg to výstižně charakterizoval: „Obrazně řečeno jí vytýkají, že dává chudým rybu, místo aby jim dala udici a naučila je lovit ryby. Matka Tereza svým kritikům odpověděla následovně: „Mojí chudí jsou příliš slabí na to, aby udrželi udici. Ale až budou jednou natolik zdraví, že udrží udici, pak je naši kritici rádi naučí, jak se chytají ryby.“²⁹¹ A dále dodává: „Když jsme si jednou povídali o tom, zda je správné pomáhat úplně bez protislužby, Matka Tereza prohlásila: „Hodně lidí říká: *Matko Terezo, rozmazlujete chudé, protože jim všechno dáváte zadarmo*. Nikdo nás ale nerozmazluje tak moc jako sám Bůh. Podívejte se, vy máte dobré oči a můžete číst. Co kdyby od vás Bůh požadoval peníze za to, že vám dal zrak? Anebo se díváte ven, jak svítí slunce. Co by bylo, kdyby Bůh řekl, že musíte pět hodin pracovat, abyste mohl dostat dvě hodiny slunečního světla? Jednou jsem jedné řeholní sestře řekla: *Existuje hodně kongregací, které rozmazlují bohaté lidi, proto určitě není na škodu, když jedna rozmazluje chudé*.“²⁹²

Matka Tereza viděla velikost každého člověka. Vystihují to její slova: „Chudí

289 ALLEGRI, Renzo. *Matka chudých: Život Matky Terezy z Kalkaty*, s. 80.

290 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 39–46.

291 MAASBURG, Leo. *Momentky ze života Matky Terezy*, s. 39.

292 Tamtéž

bývají obdivuhodní lidé. Můžeme se od nich naučit tolika krásným věcem.²⁹³ Ale také nám ukazují pravdu o nás samých: „Nechováme se k chudým jako k našim popelnicím, kam dáváme vše, co nepotřebujeme nebo nemůžeme sníst? Nemohu jíst toto jídlo, dám ho tedy chudým! Nepotřebují už tuto věc, tyto šaty, dám to chudým. Ztotožňuji se pak s chudobou chudých? Ztotožňuji se s chudými, kterým sloužím? Děním se s nimi tak, jako se Ježíš dělil se mnou?“²⁹⁴ Správný směr Matka Tereza naznačuje ve slovech: „Jsme služebníci chudých. Sloužíme chudým celým srdcem a zdarma. Ve světě jsou lidé za svou práci placení. Nás platí Bůh. Jsme vázaní slibem milovat chudé, sloužit jim a žít jako chudí, s chudými.“²⁹⁵ Tato slova směřovala Matka Tereza svým spolupracovníkům, ale zavazuje jimi i nás všechny, protože nás zavazuje evangelium.

Matka Tereza nám ukázala, že i uprostřed bolesti a chudoby vítězí ctnost nad uspokojením. Ctnost, pokud ji budeme vytrvale uplatňovat, překoná jakoukoli překážku.²⁹⁶

3.4 Nemocní a umírající

Zvláštní pozornost ve svém životě věnovala Matka Tereza nemocným a umírajícím. V Kalkatě umírali lidé přímo na ulicích, sami, opuštění a ve velkém ponížení. Matka Tereza si dobře uvědomovala, že nemůže pomoci všem v plné míře, ale i přesto se rozhodla poskytnout péči a lásku alespoň těm, které našla na ulici. Prvním velkým projektem Matky Terezy byl právě dům Nirmal Hridaj, čisté srdce, domov pro umírající. Toto aktivní vyhledávání a sbírání umírajících se stalo jednou z hlavních činností nového řádu v Kalkatě. Matce Tereze nešlo primárně o sociální aspekt této činnosti, ani jí nešlo o nějaké násilné pokřesťanštění populace chudých. Šlo jí pouze o to, aby i tito lidé mohli poprosit Boha za odpuštění a aby se mohli s Bohem usmířit podle své víry.²⁹⁷

Matka Tereza byla přesvědčena o nutnosti toho, co dělala. Jednou řekla: „Je nepřijatelné, aby tolik lidí umíralo bez jakékoli pomoci. O umírající se budu starat já sama.“²⁹⁸ Naštěstí se k Matce Tereze připojilo velké množství sester a spolupracovníků, díky čemuž se individuální aktivita proměnila ve společné dílo. Sama Tereza později

293 DEVANANDA, Angelo. (ed.) *Matka Tereza: Myšlenky na každý den.*, s. 24.

294 Tamtéž, s. 29.

295 DEVANANDA, Angelo. (ed.) *Matka Tereza: Myšlenky na každý den.*, s. 28.

296 LANGFORD, Joseph, *Skrytý oheň: setkání, které změnilo život Matky Terezy*, s. 133.

297 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 50–60.

298 DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*, s. 61.

říkala: „Jestliže je nějaký člověk již odsouzen k tomu, že musí zemřít, nemůžeme mu vrátit jeho pozemský život, můžeme mu ale vrátit jeho lidskou důstojnost.“²⁹⁹

Tuto starost o nemocné charakterizovalo utrpení. Matka Tereza mluvila o utrpení takto: Utrpení samo o sobě nemá žádnou hodnotu, ale utrpení spojené s Kristovým utrpením, utrpení obětované, má obrovský význam. Jeho význam je ještě hlubší, pokud ho přijímáme jako Boží dar. Je to opravdu nejkrásnější cesta, jak růst ve svatosti a být jako Ježíš.³⁰⁰ Nemá to být ale jen přihlížení utrpení. Důležité je, abychom nesli utrpení spolu s trpícími. Vystihují to slova svěťice: „Bez našeho utrpení by naše činnost byla pouze sociální práce, která by byla velice dobrá a užitečná, ale která by nebyla vázaná na Ježíše Krista a ani by neměla podíl na vykoupení. Ježíš sám chtěl pomoci tím, že přijal náš život, naši osamělost, agonii a smrt. Pouze tím, že se stal jedním z nás, nás vykoupil. Zvolily jsme totéž, celá osamělost chudých lidí, nejen jejich materiální, nýbrž i duchovní bída, musí být vykoupená a my se musíme na tom podílet tím, že se staneme jedněmi z nich, že jim přineseme Boha a je samotné Bohu.“³⁰¹

Je zřejmé, že přesvědčení Matky Terezy věnovat se nemocným není jen nějaký vrtoch a že by si snad libovala v utrpení, ale jednoznačně z toho vyplývá, že se dobrovolně rozhodla trpět, aby snášela utrpení spolu s trpícími.

Tento přístup, který si Matka Tereza osvojila už na začátku svého působení jako Misionářka lásky, se projevil také v roce 1957, kdy se Matka Tereza začíná věnovat také nemocným, kteří trpěli malomocenstvím. Slova: „Dotkni se malomocných svou laskavostí“,³⁰² která nechala napsat na plechovky určené pro sbírky na malomocné, vystihují ideál, který chtěla Matka Tereza šířit. Náš cíl nemá být v tom, abychom byli vedle nemocných a snažili se jim zaplatit léčbu, ale abychom tady byli s nemocnými a trpícími, kteří potřebují náš čas více než naše peníze.

Matka Tereza si všímala nejpotřebnějších všude tam, kam přijela. Když v západním světě nenašla malomocenství, nespokojila se ze zdánlivě utěšenou situací a už v osmdesátých letech se spolu se sestrami v hospicích začala věnovat lidem s HIV a AIDS, i přes mnohé předsudky a strach z této nemoci ve společnosti, které vyvolávaly odpor zdravých lidí.³⁰³ Tereza se se sestrami starala o nemocné, o kterých s láskou

299 Tamtéž, s. 63

300 MAASBURG, Leo. *Momentky ze života Matky Terezy*, s. 154.

301 MAGGERIDGE, Malcolm. *Matka Tereza z Kalkaty: něco krásného pro Boha*, s. 76.

302 WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 61.

303 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 107–110.

říkala: „Nejsme tu od toho, abychom tyto lidi odsoudily, abychom rozhodovaly o vině. Naším posláním je jim pomoci, učinit dny, kdy umírají, snesitelnějšími.“³⁰⁴

Matka Tereza nikdy neviděla rozpor mezi utrpením a milujícím Bohem, a to sama viděla více utrpení než většina lidí. Když mluvila o utrpení, tak tvrdila, že za ním není Bůh, ale lidské bytosti znevažující svou svobodnou vůli. Proto jsou za utrpení zodpovědní hlavně lidé.³⁰⁵ Vystihují to její slova: „Když nějaký chudý člověk zemře hladu, není to proto, že by se o něj nebo o ní Bůh nepostaral. Stalo se to proto, že ani já, ani vy jsme té osobě nechtěli dát, co potřebovala. Odmítli jsme být nástroji lásky v Božích rukou, které by chudým dávaly kousek chleba, které by jim nabídly šaty, aby je chránily před zimou.“³⁰⁶

3.5 Rodina a sexualita

Rodina měla v srdci Matky Terezy významné místo. O své vlastní rodině mluvila jako o místě radostném. Svými slovy charakterizuje základní aspekty rodiny, kterými jsou modlitba, blízkost, láska a něžnost: „Rodina, která se společně modlí, stojí při sobě. A bude-li při sobě, bude se navzájem milovat, jako vás miluje Bůh a Ten Vás miluje něžně.“³⁰⁷

Matka Tereza ale nežila v idealistických představách, o životě v rodinách toho věděla mnoho. Vystihují to i její slova o krizi západního typu rodiny. V projevu při příležitosti převzetí Nobelovy ceny řekla: „Velmi mě překvapilo, že tak mnoho chlapců a děvčat užívá drogy. Snažila jsem se zjistit důvod. A dostalo se mi odpovědi, že v jejich rodinách není nikdo, kdo by je přijal. Otec i matka mají mnoho práce a nemají čas na děti. Dítě je pak osamělé, vrací se z rodiny zpět na ulici a dostane se snadno do nebezpečné situace nebo nevhodné společnosti. Mluvíme o míru, ale toto jsou věci, které mír ničí.“³⁰⁸

Matka Tereza působila v období, kdy se začala rozšiřovat antikoncepce a kdy klesla porodnost. Církev samozřejmě na tento trend reagovala, objevují se encykliky *Humanae vitae* od papeže Pavla VI. a *Evangelium vitae* od papeže Jana Pavla II. Magisterium Církve popsalo a odsoudilo takzvanou kulturu smrti, kde šíření potratů,

304 WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 110.

305 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 173–174.

306 WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 173.

307 DEVANANDA, Angelo. (ed.) *Matka Tereza: Myšlenky na každý den*, s. 14.

308 Tamtéž, s. 25.

antikoncepce, pokusů na lidských embryích či eutanazie vede k potlačení lidské důstojnosti. Matka Tereza se také zapojila do této citlivé diskuze. Prosazovala plánované rodičovství jako nástroj proti příliš rychlému populačnímu růstu. Jak sama argumentovala, v Kalkatě takto její sestry pomohly více než desetitisíci rodinám, díky čemuž se narodilo asi o šedesát tisíc dětí méně. O Matce Tereze se velmi brzy rozneslo, že se ujme každého nechtěného dítěte, což bylo založené na skutečnosti, protože kolem světice se každý rok shromažďovalo více a více dětí. Reakcí Matky Terezy na šíření kondomů a antikoncepce bylo šíření přirozeného plánování rodičovství.³⁰⁹

Následující slova vystihují možný výhled do budoucna: „Po celém světě je hrozné utrpení, obrovský hlad po lásce. Vneste tedy modlitbu do svých rodin, přineste ji svým malým dětem. Naučte je modlit se. Dítě, které se modlí, je šťastným dítětem. Rodina, která se modlí, je sjednocenou rodinou.“³¹⁰ Modlitbu jako základní spojující prvek nevidí Matka Tereza jenom jako vztah mezi Bohem a člověkem ale i mezi lidmi navzájem, kteří se společně obracejí k Bohu, a to se ideálně může projevit právě v rodině.

3.6 Postavení dětí

Je pochopitelné, že Matka Tereza měla vroucí vztah k dětem. Ještě před založením řádu byla učitelkou a vychovatelkou v několika klášterních školách. Už jako Misionářka lásky se hned od začátku začala věnovat dětem, když otevřela domov pro děti, Šíšu Bhavan.

Sestry se zvláště staraly o děti, o které se nikdo nechtěl starat. Otec Maasburg mluví o obětavé činnosti sester v Rusku, kde tyto děti byli lékařským posudkem označeny za života neschopné. Popisuje příběh chlapce, o kterého se v sirotčinci nikdo nechtěl starat, protože prý nebyl schopen života. Poté, co se o něho sestry s láskou postaraly, se stal plně životaschopným, byl adoptován a nakonec také studoval na univerzitě. Leo Maasburg dále tvrdí, že skrze postižené děti vniká do světa Boží světlo. Vliv Matky Terezy a tohoto rakouského kněze byl obrovský. Úspěch Matky Terezy spočíval ve věčném přístupu, všechny přijímala se stejnou láskou.³¹¹

Zvláštní místo má v životě světice obrana nenarozených dětí. Sama říkala:

309 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 132–136.

310 DEVANANDA, Angelo. (ed.) *Matka Tereza: Myšlenky na každý den*, s. 67.

311 Srov. MAASBURG, Leo. *Momentky ze života Matky Terezy*, s. 137–139.

„Adopcí bojujeme proti umělým potratům.“³¹² a také: „Umělý potrat je vražda v mateřském lůně. Dítě je Boží dar. Když ho nechceš, dej ho mně. Já ho chci.“³¹³ Práva nenarozených dětí bránila i v momentech, kdy jí celý svět nejvíce naslouchal. Během přebírání Nobelovy ceny vyslovila následující slova: „Myslím, že umělý potrat je dnes největším ničitelem míru, protože to je bezprostřední válka, je to bezprostřední zabíjení, bezprostřední vraždění ze strany samotné matky dítěte.“³¹⁴

Matka Tereza se vyslovovala proti potratům vždy při svých nejsledovanějších projevech. Ve Washingtonu řekla: „Při umělém potratu se matka neučí milovat, ale dokonce zabije vlastní dítě, aby vyřešila své problémy. Při umělém potratu se otcí říká, že vůbec nemusí převzít zodpovědnost za dítě, které přivedl na svět [...]. Každá země, která akceptuje umělý potrat, neučí svůj lid milovat, ale sahat po násilí.“³¹⁵

3.7 Postavení žen

Matka Tereza se zasloužila o zrovnoprávnění žen ve společnosti tím, že vstupovala do dialogu na toto téma na celosvětové úrovni. Už v roce 1975 byla jako členka vatikánské delegace na mezinárodní konferenci OSN věnované ženám v Mexiku. Prezentovala už tehdy svůj postoj, že žena je povolána k tomu, aby budovala šťastný domov pro manžela a děti. Tento postoj se nedá chápat jako moderní, a proto se neseťkala s nadšením. Roli ženy vnímala jako život plný lásky, soucitu, obětí a služby. Jasně odmítala potírání rozdílu mezi pohlavími v bitvě proti postavení mužů.³¹⁶

Dokonalý obraz ženskosti se má podle Matky Terezy hledat v osobě Panny Marie. Mateřství je po ženu tím nejprivilegovanějším povoláním a Božím darem. To potvrdila i v roce 1995, kdy zaslala dopis do Peking, kde se konala další světová konference věnovaná ženám. Její postoj je protifeministický v tom, že odmítá připustit to, že muži a ženy si jsou úplně rovni. Tvrdila, že všechny Boží dary jsou dobré, ale nejsou všechny stejné.³¹⁷

312 *Proslov Matky Terezy při příležitosti převzetí Nobelovy ceny za mír v roce 1979* [2017-04-18]. <http://artax.karlin.mff.cuni.cz/~omelka/Nadace/Nadace_soubory/mt/mt-nobelova-cena.pdf>.

313 MAASBURG, Leo. *Momentky ze života Matky Terezy*, s. 139.

314 *Proslov Matky Terezy při příležitosti převzetí Nobelovy ceny za mír v roce 1979* [2017-04-18]. <http://artax.karlin.mff.cuni.cz/~omelka/Nadace/Nadace_soubory/mt/mt-nobelova-cena.pdf>.

315 *Projev Matky Terezy na „National Prayer Breakfast“*, 1994 [2017-04-18]. <http://artax.karlin.mff.cuni.cz/~omelka/Nadace/Nadace_soubory/mt/mt-1994.pdf>.

316 Srov. WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*, s. 89–90.

317 Srov. Tamtéž, s. 136–138.

Závěr

Tato práce si kladla celkem tři otázky: Jaké jsou hlavní vlivy na víru a poslání Matky Terezy? Jaké jsou hlavní teologické aspekty ve víře Matky Terezy? Jaké jsou hlavní antropologické hodnoty světice?

Otázku základních vlivů na víru a poslání Matky Terezy řeší první kapitola. Z krátkého životopisu doplněného o vlastní vzpomínky světice vyplývá, že primární vliv na víru Matky Terezy měla rodina. Už malá Agnes si všimla propojení víry a života svých rodičů. Nejvýznamnější byl vliv matky, která Agnes už od útlého dětství vedla k tomu, aby svou pozornost zaměřovala na chudé. V rodině světice si štedrost k chudým mohli dovolit, protože byli poměrně zámožní. Sociální aktivity u nich nebyly odděleny od víry. Malá Agnes se zajímala o to, kdo byli ti lidé, kteří přicházeli k nim domů a často s nimi žili, jako by patřili do rodiny.

Tato zkušenost vzbudila u mladé Agnes touhu zabývat se misemi a pomáhat lidem. Zpočátku neměla přesnou představu, jak by její činnost měla vypadat, ale díky korespondenci a článkům v novinách přicházela do kontaktu s více a více informacemi. Její pozornost se zaměřila na Indii, která v tehdejší době lákala nádechem exotiky. Mladičká Agnes již jako začínající řeholnice Tereza do Indie odcestovala. V této fázi je stále patrné její vlastní přesvědčení o nutnosti pomáhat druhým, dalo by se tedy říci, že Tereza naplňuje především své plány, lépe řečeno plány a poslání kongregace loretánských sester, kterých byla členkou. Léta plynula a řeholnice se čím dále tím více specializovala ve své práci, kterou vykonávala velmi svědomitě. Přesto celý čas pamatovala na slova své matky, která jí už v dětství zdůrazňovala, že lidé mají svou velkou důstojnost, právě proto, že jsou stvořením Božím. Během života v kalkatském klášteře si Tereza všimla, že za zdmi kláštera a školy, ve které učila, je množství lidí, kteří jsou na tom o mnoho hůř než její žáčky, spolusestry i ona sama. Až po zkušenosti kalkatské ulice si Matka Tereza uvědomila, kolik lidí potřebuje pomoc. Začala se zabývat otázkou, zda to, co dělá je to, co po ní doopravdy chce Bůh. Nedá se říci, že by byla vůči tomuto hlasu imunní. Matka Tereza se začala více věnovat péči o chudé a nemocné, ale pořád to nebyla její hlavní náplň práce. Dokonce byla ochotná učit ve škole chudší děvčata.

Shrneme-li fakta, která jsou prezentována v první části této práce, je zřejmé, že největší vliv na víru a poslání Matky Terezy měla její rodina a řeholní formace.

Druhá kapitola je zaměřena na otázku hlavních teologických aspektů ve víře

Matky Terezy. Jedním slovem by se dala Terezina teologie shrnout slovem kristocentrismus. Vývoj teologického postoje Matky Terezy byl dlouholetý proces a postupně dospěl až do bodu, kdy Matka Tereza byla schopná svobodně a dobrovolně slíbit Ježíši, že mu neodmítne nic, o cokoli ji požádá. Tento soukromý slib z roku 1942 předpokládá to, že Matka Tereza znala Boha opravdu dobře. V opačném případě by složení takového to slibu nadělalo více škody než užitku, protože by se v Terezině jednání mohl objevit skrupulózní přístup a správné rozpoznání Jeho vůle by pak bylo velmi náročné.

Jedním z nejdůležitějších momentů v životě světice byl mystický zážitek z roku 1946, když Matka Tereza jela vlakem do Dárdžilingu na každoroční duchovní obnovu. Během jízdy zaslechla výrazný hlas, aby tišila Ježíšovou žízeň a sloužila nejchudším z chudých. Toto silné prožití Boží blízkosti se stalo momentem takzvaného povolání v povolání. Pro Matku Terezu tímto mystickým zážitkem začal čas dlouhého a obtížného zápasu o Boží dílo, které se muselo naplnit, protože to chtěl Hospodin. Bylo náročné přesvědčit představené, jak v kalkatské diecézi, tak i v řádu o tom, že Matka Tereza naplňuje Boží plán, a ne pouze svůj osobní záměr. Trvalo dlouhý čas, než Matka Tereza přesvědčila arcibiskupa, že její dílo opravdu pochází od Boha. Dosvědčuje to série dopisů, které Tereza arcibiskupovi napsala.

V této práci je odcitován dopis, ve kterém Matka Tereza popisuje dialog s Kristem, který měla v roce 1947. V tomto dialogu Ježíš výslovně žádá Matku Terezu, aby se zaměřila na Jeho kříž a věnovala se chudým. Matka Tereza žádá Ježíše, aby ji ujistil, že to je skutečně On, který po ní tyto věci žádá, protože ona si tím nebyla zcela jistá, ale i tak celým srdcem toužila po tom, aby Ježíši nic neodmítla. Ve stejném dopise popisuje Matka Tereza vidění s davem lidí, Pannou Marií a trpícím Ježíšem, které také datuje ještě do roku 1947, a které má být potvrzením autenticity. Je to jediný moment, kdy odkrývá a komentuje toto své vidění. Dále sama tvrdí, že i bez tohoto vidění by naslouchala Ježíšovým slovům a plnila Jeho vůli. Je ale skutečností, že tyto události natolik zasáhly Matku Terezu, že se k nim vracela, kdykoli šířila nové dílo kdekoli na světě.

Terezin kristocentrismus se projevil i v jejím přístupu ke člověku. Ve třetí kapitole jsou řešeny aspekty antropologických přístupů Matky Terezy. Tereza nikdy neoddělovala člověka od Krista. V každém trpícím člověku viděla trpícího Krista. Nelibovala si v utrpení, z čehož byla mnohokrát obviňována, ale zaměřovala se na to, aby každému trpícímu, hladovému, umírajícímu, osamělému, starému, nebo nahému

přinášela Krista. To by měli dělat všichni lidé, a projevovat svou blízkost především v lásce a častokrát pouhé přítomnosti a doprovázení trpících. Matka Tereza byla bytostně přesvědčena, že v trpících lidech trpí samotný Kristus, což vystihuje nápis *Tělo Kristovo* na zdi v kalkatském domě.

Všude, kam Tereza přijela, vyhledávala nejchudší z chudých. Ať to byly opuštěné nebo postižené děti, bezdomovci, lidé trpící malárií nebo AIDS. Ke každému přistupovala se stejnou úctou. Chtěla, aby všude, kde jsou chudí, byly i sestry, bez ohledu na společenské nebo politické překážky. Byla ochotna o potřebě postarat se o tyto lidi mluvit i s diktátory, komunistickými představiteli států a jinými.

Matka Tereza se často opakovala, ale to je pro ni charakteristické. Vždy mluvila o lidské důstojnosti, trpícím Kristu a nutnosti přinášet Boží světlo do lidské temnoty. Stejně radikálně mluvila k sestrám a dobrovolníkům, jakož i ke státníkům a mocným tohoto světa. Věřila, že svět můžeme změnit společně tím, že každý z nás přidá svou kapku do oceánu lásky.

Tato práce nepokrývá a ani nemůže pokrýt celý život a poslání Matky Terezy v celé šíři. Je mnoho směrů, o které by bylo možné rozšířit budoucí bádání, případně prozkoumat dané téma více do hloubky. Autor této práce považuje za přínosné zaměřit se do budoucna na zahraniční návštěvy Matky Terezy či rozdělit její slova podle skupin adresátů a vzájemně je porovnat, zda se liší argumentací a důrazem na konkrétní témata. Rovněž by bylo možné se také zaměřit na vliv Matky Terezy na lidi kolem ní. Postihnout všechny tyto aspekty však nebylo cílem této práce a zůstává to tak výzvou pro další zkoumání.

Seznam použitých zkratek

A pod. – a podobně

Např. – například

Násl. – následující

Ods. – odstavec

Par. – parafráze

s. – strana

Srov. – srovnej

Seznam literatury

1. Prameny

- ALLEGRI, Renzo. *Matka chudých: Život Matky Terezy z Kalkaty*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002
- BOJAXHIU, Tereza – SCHÜTZ, Roger. *Marie matka smíření*. Brno: Cesta, 1991
- DI LOZERNO, Maria. *Matka Tereza – zář lásky*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005
- DOIG, Desmod. *Matka Terézia*. Bratislava: LÚČ, 1991
- DOIG, Desmond. *Matka Tereza, vyprávění o katolické misionářce mezi nejchudšími v Indii*, Praha: ŘÁD, 1991
- KOLODIEJCHUK, Brian. *Matka Tereza Pojd', bud' Mým světlem*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008
- LANGFORD, Joseph. *Matka Tereza a Panna Maria*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009
- LANGFORD, Joseph. *Skrytý oheň: setkání, které změnilo život Matky Terezy*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011
- LUSH, Grejgiji. *Kochać Życ Świadczyć: Duchowość Matki Teresy*. Gorle: Velar, 1999
- LUSH, Grejgiji. *Matka Teresa: Miłość w czynach*. Gorle: Velar, 2002
- MAASBURG, Leo. *Momentky ze života Matky Terezy*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2015
- MAGGERIDGE, Malcolm. *Matka Tereza z Kalkaty: něco krásného pro Boha*. Brno: Cesta, 2010
- SEBBA, Anne. *Matka Tereza*. Praha: Knižní klub, 2000
- STONEOVÁ, Elaine Murray. *Dobrodružství Matky Terezy*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2014
- WATTS, Greg. *Temné noci Matky Terezy*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010

2. Sekundární literatura

- BADER, Wolfgang. *Matka Tereza: Myšlenky významných osobností*. Praha: Nové město, 2000
- DEVANANDA, Angelo. (ed.) *Matka Tereza: Myšlenky na každý den*. Praha: Nové

město, 1997

GIACOMELLI, Giuseppe. *Matka Terezia: Moje tajomstvo – modlím sa*. Bratislava: LÚČ, 2007

Katolícká cirkev. Papež František, Jaroslav Brož. *Amoris Laetitia: Posynodální apoštolská exhortace svatého otce Františka o lásce v rodině*. Praha: Paulinky, 2016

Katolícká cirkev. Papež Jan Pavel II., Terezie Brichtová, and Markéta Koronthályová. *Familiaris Consortio: Apoštolská Adhortace Jana Pavla II. ze 22. listopadu 1981 O úkolech Křesťanské Rodiny V Současném Světě*. 2. vyd. Praha: Zvon, 1996

KOLODIEJCHUCK, Brian. (ed.) *Novéna s Matkou Terezou*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2016

MAJERNIKOVÁ, Maria. (red.) *Počúvaj, čo hovorí láska: Myšlienky Matky Terezie*. Bratislava: LÚČ, 1999

PORTER, David. *Mother Teresa: The Early Years*. Reno: SPCK Publishing, 1986

POSPÍŠIL, Ctirad. *Jako v nebi, tak i na zemi: Náčrt trinitární teologie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007

3. Internetové zdroje

Homilie indického biskupa Bernarda Morase, 31. května 2002, kostel Panny Marie v Hradci Králové [2017-04-18].

<<http://bihk.cz/.../Homilie%20indickeho%20biskupa%20Bernarda%20Morase.doc>>.

Karmelitánské nakladatelství. Autor; Brian Kolodiejchuk [2017-02-18].

<<http://ikarmel.cz/autori/kolodiejchuk-brian>>.

Kazanie podczas Mszy św. 19 października 2003 roku na Placu świętego Piotra [2017-04-23]. <http://www.voxdomini.com.pl/pap/m_teresa.htm>.

Niekoľko slov o Matke Tereze - "Svätosť nie je privilegium vyvolených, ale povinnosťou každého kresťana - mňa i teba" [2017-04-19].

<<http://www.farastupava.sk/?q=node/132>>.

Matka Tereza (27.8.1910-5.9.1997): Nejznámější misionářka 20. století [2017-04-19].

<<http://zivotopisyonline.cz/matka-tereza-nejznamejsi-misionarka-20-stoleti/>>.

Matka Tereza: Ako sa zrodila svätica [2017-04-25].

<<https://svetkrestanstva.postoj.sk/16836/matka-tereza-ako-sa-zrodila-svaetica>>.

Matka Tereza stručný životopis. Renzo Allegri [2017-03-18].

<<http://www.vira.cz/Texty/Knihovna/Matka-Tereza-strucny-zivotopis.html>>.

Matka Tereza světlo zářící nejchudším. Občasník Nadacesv. Františka z Assisi. s. 21-22.
[2017-04-29].

<http://artax.karlin.mff.cuni.cz/~omelka/Nadace/Nadace_soubory/Obcasnik/obcasnik-11.pdf>.

Promluva Matky Terezy z Kalkaty v Lechovicích dne 10. 11. 1984 [2017-01-16].

Matka Tereza v ČSSR, Nový život, 1985 (XXXVII.), číslo 4. s. 14-15. [2017-04-19].

<http://scriptum.cz/soubory/scriptum/novy_zivot/novy_zivot_1985_01-02.pdf>.<<http://fatym.com/view.php?navezclanku=promluva-matky-terezy-z-kalkaty-v-lechovicich-dne-10-11-1984&cislocclanku=2013060176>>.

Projev Matky Terezy na „National Prayer Breakfast”, 1994 [2017-04-18].

<http://artax.karlin.mff.cuni.cz/~omelka/Nadace/Nadace_soubory/mt/mt-1994.pdf>.

Promluvy Matky Terezy v Brně 10. listopadu 1984 [2017-04-19].

<<http://www.farnostslavkov.cz/clanky/promluvy-matky-terezy-v-brne-10-listopadu-1984/>>.

Proslov Matky Terezy při příležitosti převzetí Nobelovy ceny za mír v roce 1979 [2017-

04-18]. <http://artax.karlin.mff.cuni.cz/~omelka/Nadace/Nadace_soubory/mt/mt-nobelova-cena.pdf>.

Skrytý oheň, Joseph Langford. [2017-05-25]. <<http://www.kna.cz/tituly-kna/skryty-ohen-joseph-langford.html>>.

Spolupracovník Matky Terezy přednáší v Česku [2017-05-12].

<<http://www.kna.cz/zpravy/spolupracovnik-matky-terezy-prednasi-v-cesku-ostava-opava-praha.html>>.

Velkodušná rozdatelka božského milosrdenství, Homilie papeže Františka při kanonizaci Matky Terezy, nám sv. Petra [2017-04-27].

<<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=24325>>.

Z projevu Matky Terezy v Praze, Nový život, 1985 (XXXVII.), číslo 11. s. 176-177.
[2017-04-19].

<http://scriptum.cz/soubory/scriptum/novy_zivot/novy_zivot_1985_11.pdf>.

Přílohy

K práci přikládám přílohy. Jsou to dva významné proslovy Matky Terezy. V těchto proslovech jsou zachyceny teologické a antropologické základy její spirituality. její slova zde nejsou vytržena z kontextu a je možné je tak číst v kontextu, který sama zamýšlela.

Příloha 1:

Proslov Matky Terezy při příležitosti převzetí Nobelovy ceny za mír v roce 1979

Jelikož jsme se tu sešli, abychom poděkovali Bohu za Nobelovu cenu za mír, myslím, že bude krásné, začneme-li prosbou svatého Františka z Assisi, která mě vždy něčím překvapí. Recitujeme ji se sestrami každé ráno po svatém přijímání, protože se velmi hodí pro každou z nás. Vždy se podivuji, že před osmi sty lety, když svatý František složil tuto prosbu, měli lidé stejné obtíže, jaké máme dnes. Myslím, že někteří z vás již tuto prosbu dostali, takže můžeme prosit společně.

Pane, udělej ze mne nástroj svého pokoje:

kde je nenávisť, tam ať přináším lásku,

kde je křivda, ať přináším odpuštění,

kde je nesvár, ať přináším jednotu,

kde je omyl, ať přináším pravdu,

kde je pochybnost, ať přináším víru,

kde je zoufalství, ať přináším naději,

kde je temnota, ať přináším světlo,

kde je smutek, ať přináším radost.

Pane, učni, ať nechci tolik být utěšován, jako spíše utěšovat,

být chápán, jako spíše chápat,

být milován, jako spíše milovat.

Neboť tak jest: kdo se dává, ten přijímá, kdo na sebe zapomíná, ten je nalézán, kdo odpouští, tomu se odpouští, kdo umírá, ten povstává k věčnému životu.

Poděkujme Bohu za příležitost, kterou dnes společně máme, za tento dar míru, který nám připomíná, že jsme byli stvořeni, abychom žili tento mír, a že Ježíš se stal člověkem, aby přinesl radostnou zvěst chudým. On, který je Bůh, se stal člověkem ve všem jako my, kromě hříchu. Velmi jasně prohlásil, že přišel, aby přinesl radostnou

zvěst. Touto zvěstí je pokoj všem lidem dobré vůle, a to je něco, po čem všichni toužíme – pokoj srdce. A Bůh tak miloval svět, že nám dal svého Syna. Byl to dar. Je to něco tak velkého, jako říci, že Boha zraňuje dávat, protože Bůh tak miloval svět, že dal svého Syna a dal ho Panně Marii. A co ona s Božím Synem učinila?

Ihned jakmile byl počat pod jejím srdcem, pospíchala, aby se podělila o tuto radostnou zprávu. A když přišla do domu své příbuzné, nenarozené děťátko v lůně Alžbětině se pohnulo radostí. Toto nenarozené děťátko bylo prvním poslem pokoje. Poznalo Knížete pokoje, poznalo, že Kristus přišel, aby přinesl radostnou zvěst pro tebe i pro mne. A jako by toho nebylo dost, nestačilo, aby se stal člověkem, on zemřel na kříži, aby ukázal větší lásku. A zemřel pro tebe, pro mne, pro malomocného, pro chudáka umírajícího hladem, pro nahého ležícího nejen na ulicích Kalkaty, ale také Afriky, New Yorku, Londýna či Oslo. A naléhal, abychom se navzájem milovali tak, jako on miluje každého z nás. Jasně to čteme v Evangelii: „Milujte se, jako jsem já miloval vás. Jako můj Otec miloval mne, tak miluji já vás.“ A čím více jej Otec miloval, tím více nám jej dával. A tak abychom se opravdu milovali navzájem, musíme se vzájemně sobě darovat tak, až to bolí.

Nestačí říci: „Miluji Boha, ale nemiluji svého bližního.“ Svatý Jan říká: „Jsi lhář, pokud říkáš, že miluješ Boha, ale nemiluješ svého bližního. Jak můžeš milovat Boha, kterého jsi neviděl, když nemiluješ svého bližního, kterého vidíš, kterého se dotýkáš, se kterým žiješ.“ A tak je tedy pro nás velmi důležité si uvědomit, že láska, aby byla opravdová, musí bolet. Ježíše zraňuje jeho láska k nám. A aby měl jistotu, že na jeho velkou lásku nezapomeneme, učinil ze sebe chléb života, aby nasýtil náš hlad po lásce. Náš hlad po Bohu, protože jsme byli stvořeni pro tuto lásku. Byli jsme stvořeni jako jeho obraz. Byli jsme stvořeni, abychom milovali a byli milováni. A proto se Ježíš stal člověkem, aby nám umožnil milovat tak, jak on miloval nás. Učinil se hladovým, nahým, bezdomovcem, nemocným, vězněm, opuštěným, nechtěným a řekl: „Udělalí jste to pro mne.“ Hlad po naší lásce je hladem našich chudých lidí. To je ten hlad, který musíme ty i já nalézt, může být totiž v našich vlastních domovech.

Nikdy nezapomenu na zážitek, kdy jsem navštívila domov, kam umístili synové a dcery své staré rodiče a možná i na ně zapomněli. Šla jsem dovnitř a zjistila jsem, že v domově mají všechno. Mají tam nádherné věci, ale stejně se každý díval ke dveřím. A neviděla jsem ani jediného, který by se usmíval. Obrátila jsem se k sestře a zeptala jsem se: „Jak je to možné?“ Jak je možné, že lidé, kteří zde mají všechno, se dívají ke dveřím, proč se neusmívají? Jsem zvyklá vidět úsměv na tvářích našich lidí. Dokonce

i umírající se usmívají. Sestra mně řekla: „Tak to chodí téměř každý den. Čekají a doufají, že syn nebo dcera je přijdou navštívit.“ Jsou zraněni, protože jsou zapomenuti. Vězte, že toto je místo pro lásku. Možná že v našich vlastních rodinách máme někoho, kdo se cítí opuštěný, nemocný, utrápený. A to jsou potom těžké dny pro každého. Jsme u nich, abychom je přijali? Je tam matka, aby přijala své dítě? Překvapilo mě, kolik mladých chlapců a dívek na Západě propadlo drogám, a snažila jsme se přijít na to, proč tomu tak je.

Odpověď zní: „Protože v jejich rodině není nikdo, kdo by je vyslechl.“ Matka i otec jsou tak zaneprázdněni, že nemají čas. Mladí rodiče jsou v různých institucích, takže děti se obrátí k ulici, aby někam patřili.

Mluvíme o míru. Toto jsou věci, které ničí mír. Ale cítím, že v dnešní době je největším ničitелеm míru potrat, protože je to otevřená válka, bezprostřední zabití samou matkou.

V Bibli čteme: „I kdyby i matka zapomněla na své dítě, já na tebe nezapomenu. Já jsem tě stvořil vlastní rukou.“ Jsme vytvořeni dlaní jeho ruky. Jsme mu tak blízcí, že nenarozené dítě bylo stvořeno Boží rukou. Nejsilněji na mě působí zejména začátek té věty, že i kdyby matka zapomněla, což je něco nemožného, ale přesto kdyby ona zapomněla: „Já na tebe nezapomenu.“ Věc, která v dnešní nejvíce ničí mír, je potrat. Jsme tady, protože nás naši rodiče chtěli. Chceme a milujeme také naše děti, ale co ty miliony zabitých potratem?

Mnoho lidí se tak mnoho zajímá o děti v Indii a v Africe, kde tak mnoho dětí umírá na podvýživu, hlad atd., ale miliony umírají naprosto záměrně z vůle jejich matky. A toto je to, co v dnešní době nejvíce ničí mír. Protože, pokud může matka zabít své vlastní dítě, co můžeme čekat, než že já zabiji tebe a ty mne? Není žádný rozdíl mezi potratem a tím, abychom se zabíjeli mezi sebou. A na to apeluji v Indii i všude jinde. Zaměřme se opět na děti a tento rok ať je rokem dětí. Co jsme udělali pro děti? Na začátku roku jsem všude říkala: „Učiňme tento rok, aby se každé narozené i nenarozené dítě stalo chtěným.“ A dnes je konec roku. Opravdu jsme učinili naše děti chtěnými?

Řeknu vám ale něco ohromného. Proti potratu bojujeme adoptací. Zachránili jsme již tisíce životů. Zaslali jsme výzvy na kliniky, do nemocnic a na policejní stanice: „Nezabíjejte, prosím, děti, postaráme se o ně.“ A tak v kteroukoliv hodinu ve dne či v noci vždy je někdo, kdo řekne nevdaným matkám: „Přijď, postaráme se o tebe a najdeme domov pro tvé dítě.“ Zájem bezdětných párů o děti je obrovský, což je pro

nás Božím požehnáním. A také děláme jinou věc, která je velmi nádherná – učíme naše žebračky, malomocné pacienty, obyvatele slumů a lidi na ulici přirozenému plánování rodičovství.

A pouze v Kalkatě tak během šesti let bylo o 61 273 méně novorozenců u těch rodin, které praktikovaly přirozený způsob zdrženlivosti, sebekontroly a lásky jeden k druhému. Učíme je teplotní metodě, která je nádherná a velmi jednoduchá a naši lidé jí rozumějí. A víte, co mně naši lidé řekli? Naše rodina je zdravá, jednotná a můžeme mít dítě, kdykoliv chceme. Je to tak prosté pro lidi na ulici, pro tyto chudáky. A proto si myslím, že pokud naši lidé to takto zvládnou, o kolik více toho zvládnete vy a všichni ostatní, kteří znají různé cesty a způsoby, jak nezničit život, který v nás stvořil Bůh.

Chudí lidé jsou skvělí. Můžeme se od nich naučit mnohému krásnému. Přišel k nám jeden z nich, aby nám poděkoval. Řekl: „Vy, kteří žijete čistým životem, jste ti nejlepší, kteří nás učí přirozenému plánování rodiny, protože to není nic víc než jen sebeovládání v lásce navzájem.“ Myslím si, že to řekl nádherně. A to jsou lidé, kteří možná nemají co jíst, jsou bez domova a nemají kde žít. Ale jsou skvělí. Chudí lidé jsou nádherní.

Jednou večer jsme šly ven a na ulici jsme našly čtyři lidi. Jedna žena byla opravdu v hrozném stavu. Řekla jsem sestřám: „Postarejte se o ty tři a já se postarám o tu, která vypadá nejhůř.“ Udělala jsem vše, co bylo v mých silách. Uložila jsem ji na lůžko a ona se na mne nádherně usmála. Uchopila mě za ruku a řekla jen: „Děkuji.“ Pak zemřela. Nemohla jsem si pomoci a zpytovala jsem své svědomí. Co bych řekla, kdybych byla na jejím místě? Moje odpověď byla velmi jednoduchá. Snažila bych se upoutat na sebe pozornost. Řekla bych: Mám hlad, umírám, je mi zima, mám bolesti, nebo něco podobného. Ale ona mi dala mnohem víc, dala mi svou vděčnost. A zemřela s úsměvem na tváři. Podobně jako ten muž, kterého jsme vytáhli přímo ze stoky, napůl sežraného červy. Když jsme ho přinesli do našeho domova, řekl pouze: „Žil jsem jako zvíře na ulici, ale zemřu jako anděl, o kterého se starají a který je milován.“ Bylo tak úžasné vidět velikost toho muže, který toto mohl říci, který takto mohl zemřít, aniž by někoho obviňoval nebo soudil. Byl jako anděl. V tom je velikost našich lidí. A to je důvod, proč věříme tomu, co řekl Ježíš: „Byl jsem hladový, nahý, bez domova, nechtěný, nemilovaný, o kterého se nikdo nestaral – a vy jste se mě ujali.“ Věřím, že ve skutečnosti nejsme sociální pracovníci. Možná, že děláme sociální práci v očích lidí, ale my jsme kontemplativní v srdci světa. Dotýkáme se dvacet čtyři hodiny Kristova těla. Pro mě i pro vás má den 24 hodiny. Vy se také pokuste přinášet přítomnost Boha do své

rodiny, protože rodiny, které společně rozmlouvají s Bohem, spolu také zůstanou. A myslím, že my v našich rodinách nepotřebujeme bomby ani zbraně, abychom dosáhli míru, protože přinášíjí zkázu. Prostě buďte spolu, milujte se navzájem, přinášejte do domovů pokoj, radost a sílu, která vzniká z přítomnosti jednoho pro druhého. A pak překonáme všechno zlo, které je na světě. Je tolik utrpení, tolik nenávisti, tolik bídy, a my začínáme doma se svými přímluvami u Boha a obětí. Láska začíná doma, a není v tom, kolik vykonáme, ale kolik lásky vložíme do svých skutků. Je to pro Boha všemohoucího. Tady nezáleží na tom, kolik toho uděláme, protože Bůh je nekonečný. Ale záleží na tom, kolik lásky dáme do svých činů. Kolik toho pro něho uděláme v osobě, které sloužíme.

Před nějakým časem jsme v Kalkatě měli velký problém při shánění cukru. O tom se dozvěděl jeden malý hinduistický chlapec (ve věku 4 let), a když přišel domů, řekl rodičům: „Tři dny nebudu jíst cukr. Tento cukr pak dám Matce Tereze pro její děti.“ Po třech dnech s ním jeho tatínek i maminka přišli do našeho domu. Nikdy jsem je předtím neviděla. Ten malý chlapec stěží vyslovil mé jméno, ale přesně věděl, co přišel učinit. Věděl, že se přišel podělit o svou lásku. A to je důvod, proč od vás všech dostávám tolik lásky. Od té doby, kdy jsem přijela, jsem obklopena láskou a opravdovým porozuměním lásky. Cítila jsem, že každý člověk v Indii nebo Africe je pro vás někým jedinečným. A cítila jsem se jako doma. Říkala jsem dnes jedné sestře, že se v konventu se sestrami cítím, jako bych byla v Kalkatě se svými sestrami. Úplně jako doma.

Vzpomínám si na jeden opravdu neobyčejný příklad sousedské lásky jedné hinduistické rodiny, která měla osm dětí. Někáký muž přišel do našeho domu a řekl: „Matko Terezo, rodina s osmi dětmi už dlouho nic nejedla. Udělej něco.“ Vzala jsem tedy rýži a hned jsem tam šla. Uviděla jsem děti, z jejichž očí vyzařoval hlad.

Nevím, jestli jste viděli hladovějícího člověka, ale já takové lidi vídám velmi často. A matka té rodiny vzala rýži, rozdělila ji a vyšla ven. Když se vrátila, zeptala jsem se jí: „Kam jste šla? Co jste dělala?“ Její odpověď byla velmi prostá: „Oni mají také hlad.“ Zarazilo mě, že o hladu sousední rodiny věděla. A kdo to byli „oni“? Jedna muslimská rodina. Toho večera jsem další rýži už nepřinesla, aby se mohla hinduistická a muslimská rodina radovat z rozdělení. Ale byly tam ty děti, vyzařující radost, prožívající radost a pokoj se svou matkou, protože ona měla lásku, kterou mohla dávat. Vidíte, to je to místo, kde začíná láska – v rodině.

Jsem velmi vděčná za to, co jsem obdržela. Byla to obrovská zkušenost. Vracím

se zpět do Indie. Až tam příští týden, asi patnáctého, dorazím, budu schopna tam předat vaši lásku. A já dobře vím, že jste darovali nejen ze svého nadbytku, ale že jste dali, až vás to bolelo. Dnešek přinese tolik radosti dětem, které hladoví. Děti jako ony budou potřebovat takovou lásku, péči a něžnost, kterou dětem dávají jejich rodiče. Poděkujme tedy Bohu, že jsme měli tuto příležitost se navzájem poznat, a to nás přivedlo velmi blízko k sobě. A budeme schopni pomáhat nejenom dětem v Indii a Africe, ale na celém světě, protože, jak víte, naše sestry jsou po celém světě. A s touto cenou, kterou jsem obdržela jako cenu míru, se pokusím vytvořit domov pro mnoho lidí, kteří žádný domov nemají. Protože věřím, že láska začíná doma, a jestliže můžeme vytvořit domov pro chudé, potom se bude láska více a více šířit. A skrze tuto chápající lásku budeme schopni přinášet pokoj, být radostnou zvěstí pro chudé. Nejdříve pro chudé v našich rodinách, potom v naší zemi a pak ve světě...

Abychom toho byli schopni, život našich sester musí být napojen na Boha a jeho svaté. Naše sestry musí být spojeny s Kristem, aby dokázaly porozumět, aby se dokázaly podělit. Protože v dnešní době je tolik utrpení – a cítím, že umučení Krista se stále znovu opakuje – jsme tam, abychom se zúčastnili na pomoci v tomto umučení, abychom odstraňovali toto lidské utrpení? Nacházím chudobu na celém světě, nejenom pouze v chudých zemích. Ale zjišťuji, že je mnohem obtížnější odstranit chudobu na Západě. Když se ujmu člověka na ulici, který je hladový, dám mu talíř rýže nebo chléb, odstranila jsem jeho hlad. Ale chudoba u člověka, který je vyloučen, který se cítí nechtěný, nemilovaný, vyděšený, člověk, který byl vypuzen ze společnosti, je chudoba tak zranitelná a je tak těžké ji odstranit! Naše sestry na Západě pracují mezi těmito lidmi. Přimluvte se za nás, abychom byli schopni být radostnou zprávou. My tak ale nemůžeme učinit bez vás, vy to musíte udělat ve vaší zemi. Musíte poznat chudé. Možná, že vaši lidé zde mají, co se týká materiálních věcí, všechno. Ale myslím, že pokud se všichni podíváme do svých domovů, jak je pro nás občas obtížné se jeden na druhého usmát! A úsměv je začátek lásky.

A tak se vždy setkáváme s úsměvem, protože úsměv je začátek lásky. A až se budeme navzájem milovat, naprosto přirozeně budeme chtít také něco pro druhé vykonat. Proto se přimluvte za naše sestry, za mne, za naše bratry a za naše spolupracovníky po celém světě, abychom zůstali věrni Božímu daru, abychom Boha milovali a sloužili mu v chudých společně s vámi. To, co jsme vykonali, nebyli bychom schopni učinit bez vašich přimluv a darů, bez tohoto neustálého darování.

Ale nechci, abyste dávali ze svého nadbytku, chci, abyste dávali, až to bolí.

Jednou jsem dostala 15 dolarů od muže, který byl již 20 let upoután na lůžko a mohl hýbat pouze pravou rukou. A jeho jedinou radostí bylo kouření. Řekl mně: „Týden jsem nekouřil a posílám vám tyto peníze.“ Musela to pro něj být obrovská oběť, ale podívejme se, jak nádherná oběť, jak se rozdělil. Za tyto peníze jsem koupila chléb a dal jsem těm, kteří hladovějí. A tak byla radost na obou stranách. On dával a chudí dostávali. Je to Boží dar pro nás, že můžeme sdílet naši lásku s ostatními.

A kéž je to jako u Ježíše. Milujme se navzájem tak, jak on miloval nás. Milujme ho nerozdělenou láskou. A radost z lásky k němu a k sobě navzájem si nyní darujeme, vždyť Vánoce jsou tak blízko. Uchovejme radost z lásky k Ježíši v našich srdcích. A podělme se o tuto radost se všemi, se kterými se setkáváme. A tato vyzařující radost je opravdová, protože nemáme důvod nebýt šťastní, protože Kristus je s námi, je v našich srdcích, v chudých, které potkáváme, v úsměvu, který dáváme a dostáváme. Učiňme tento krok: Že žádné dítě nebude nechtěné a také, že se budeme vždy potkávat s úsměvem na tváři, obzvláště tehdy, když je těžké se usmát.“

Nikdy nezapomenu, jak před nějakou dobou čtrnáct profesorů z různých univerzit ve Spojených státech amerických přijelo do Kalkaty. Mluvili jsme o tom, jak navštívili náš domov pro umírající.

V Kalkatě totiž máme domov pro umírající, do kterého jsme již přinesli více než 36 000 lidí, které jsme posbírali na ulicích a více než polovina z nich zemřela krásnou smrtí – odešli domů k Bohu. Profesoři přišli do našeho domova a mluvili jsme o lásce, soucitu, a potom mně jeden z nich požádal: „Matko, řekněte nám něco, co si budeme pamatovat.“ A já jsem jim řekla: „Usmívejte se jeden na druhého, udělejte si na sebe čas ve svých rodinách. Usmívejte se jeden na druhého.“ A potom se mě jiný zeptal: „Jste vdaná?“ A já jsem řekla: „Ano, ale někdy je pro mě těžké se na Ježíše usmát, protože dokáže být občas velmi náročný.“ Toto je vskutku něco pravdivého a je to místo, kde přichází láska – když je to náročné, a přesto mu ji dokážeme dávat s radostí. Přesně tak, jak jsem to dnes řekla. Řekla jsem totiž, že pokud se nedostanu do nebe pro nic jiného, tak pro všechnu tu publicitu, protože ta mě očistila a umožnila mi přinést oběti a připravila mě, abych šla do nebe. Domnívám se, že je to něco velkého, že musíme svůj život žít nádherně, neboť Ježíš je s námi a on nás miluje. Pokud bychom si zapamatovali alespoň to, že Bůh mě miluje a že já mám příležitost milovat jiné tak, jak on miluje mě, a to nejen ve velkých věcech, ale v malých věcech s velkou láskou, potom se Norsko stane hnízdem lásky. A jak bude krásné, že podnět k míru byl dán právě odtud. Že odsud vyjde radost ze života nenarozených. Pokud se stanete hořícím

světlem ve světě míru, potom se opravdu Nobelova cena míru stane darem norského lidu. Bůh vám žehnej!

Příloha 2:

Projev Matky Terezy na „National Prayer Breakfast“, 1994

V soudný den řekne Ježíš všem po své pravici: „Pojďte a vstupte do království mého. Neboť když jsem měl hlad, dali jste mi najíst, když jsem měl žízeň, dali jste mi napít, když jsem byl nemocný, navštívili jste mě.“ Pak se Ježíš otočí k těm po levici a řekne: „Odejděte, nenakrmili jste mě, když jsem hladověl, nedali jste mi napít, když jsem měl žízeň a nenavštívili jste mě v mé nemoci.“ A tito se jej zeptají: „Kdy jsme tě viděli hladového, žíznivého nebo nemocného a nepřišli na pomoc?“ A Ježíš jim odpoví: „Cokoliv jste zanedbali a neudělali pro jediného z těch nejposlednějších, neudělali jste to pro mě!“

Jelikož jsme se tu sešli ke společné modlitbě, myslím, že bude krásné, začneme-li modlitbou, která velmi dobře vystihuje, co Ježíš chce, abychom pro ty nejslabší dělali. Velmi dobře pochopil tato Ježíšova slova svatý František z Assisi, jeho život je vyjádřením jedné velké modlitby. A tato modlitba, kterou si odříkáváme každý den po svatém přijímání, mě vždy překvapí tím, jak se hodí na každého z nás. Ráda bych věděla, zdali před osmi sty lety, kdy svatý František žil, měli stejné problémy jako máme dnes. Myslím, že někteří z vás už tuto modlitbu za pokoj znají, proto se můžeme modlit společně.

Pane, udělej ze mne nástroj svého pokoje:

kde je nenávisť, tam ať přináším lásku,

kde je křivda, ať přináším odpuštění,

kde je nesvár, ať přináším jednotu,

kde je omyl, ať přináším pravdu,

kde je pochybnost, ať přináším víru,

kde je zoufalství, ať přináším naději,

kde je temnota, ať přináším světlo,

kde je smutek, ať přináším radost.

Pane, učiň, ať nechci tolik

být utěšován, jako spíše utěšovat,

být chápán, jako spíše chápat,

být milován, jako spíše milovat.

Neboť tak jest: kdo se dává, ten přijímá,
kdo na sebe zapomíná, ten je nalézán,
kdo odpouští, tomu se odpouští,
kdo umírá, ten povstává k věčnému životu.

Poděkujme Bohu, že nám dal příležitost sejít se dnes a společně se pomodlit. Přišli jsme sem zvláště proto, abychom se modlili za mír, radost a lásku. Připomíná nám, že Ježíš přišel k chudým s dobrou zprávou. Řekl: „Svůj pokoj zde zanechávám s vámi, pokoj, který vám dávám.“ Nepřišel dát mír celému světu, mír, který nám pouze brání napadat jeden druhého. Přišel nám dát pokoj a mír v srdci, jenž pochází z lásky a z konání dobra pro druhé.

A Bůh miloval svět natolik, že mu daroval svého Syna. Bůh dal Syna Panně Marii. Jakmile vstoupil Ježíš do jejího života, pospíchala, aby oznámila tu šťastnou novinu. A když vstoupila do domu své příbuzné Alžběty, v Písmu se praví, že nenarozené dítě v Alžbětině lůně zaplesalo radostí. A tak ještě nenarozený Ježíš přinesl pokoj a radost Janu Křtiteli, ještě nenarozenému Alžbětinu dítěti. A jako by toho ještě nebylo dost, že syn Boží se měl stát jedním z nás a přinášet pokoj a radost ještě v lůně, zemřel Ježíš také na kříži, aby ukázal ještě větší lásku. Zemřel za vás, za mě, za malomocného, a za člověka umírajícího hladem i za bezdomovce ležícího na ulici, a nejenom v Kalkatě, ale i v Africe či jinde na světě. Naše sestry pomáhají chudým lidem ve 105 zemích po celém světě. Ježíš požadoval, abychom měli rádi jeden druhého tak, jak on miluje každého z nás.

Ježíš obětoval celý svůj život za lásku k nám a říká, že musíme také dát cokoliv, abychom činili dobro jeden pro druhého. V evangeliu Ježíš jasně říká: „Milujte tak, jako jsem já miloval vás.“

Ježíš zemřel na kříži a tímto způsobem se odhodlal učinit pro nás dobro a uchránit nás před sobectvím a hříchem. Vzdal se všeho, aby vyplnil vůli svého Otce, aby nám ukázal, že i my musíme být ochotni dát vše a vyplnit vůli Boží, milovat se navzájem tak, jak on miluje každého z nás. Jestliže nejsme připraveni obětovat cokoliv pro dobro druhého, je v nás stále ještě hřích. Proto se také musíme obdarovávat navzájem, i když to bolí. Láska pokaždé bolí. Nestačí jen říci: „Miluji Boha.“ Musím také mít rád svého bližního. Svatý Jan říká, že lhář je ten, který tvrdí, že miluje Boha, ale už ne svého bližního. Jak můžete milovat Boha, kterého nevidíte, když nemáte rádi bližního, kterého vidíte, kterého se můžete dotknout a s kterým žijete?

A proto je velmi důležité, abychom si uvědomili, že láska, pokud má být

opravdová, musí bolet. Musím být ochoten dát cokoliv, a přitom nepoškodit druhé a učinit pro ně vskutku dobro. To vyžaduje ochotu dávat, i když to bolí. Jinak není ve mně opravdová láska a těm okolo sebe nepřináším pokoj, nýbrž příkoří.

Ježíše bolí jeho láska k nám. Byli jsme stvořeni jako Jeho obraz pro větší činy, abychom milovali a byli milováni. Musíme se, jak praví Písmo, „odít do Krista“. Byli jsme stvořeni, abychom milovali tak, jak on miluje nás. Ježíš ze sebe činí hladového, bezbranného, bezdomovce, nechtěného a říká: „mně jste to učinili“. A na soudný den řekne těm po své pravici: „Cokoliv jste zanedbali a neučinili pro toho nejmenšího, neudělali jste pro mě.“

Když Ježíš na kříži umíral, řekl: „Žízním!“ Ježíš prahne po naší lásce a je to žízeň za každého, za chudé i bohaté bez rozdílu. Všichni toužíme po lásce jiných, kteří sejdou z cesty, aby nám neuškodili a učinili pro nás dobro. To je význam pravé lásky: dávat, i když nás to zraňuje. Nikdy nezapomenu na návštěvu jednoho domova důchodců, kam dcery a synové své rodiče pouze odvezli a potom na ně asi zapomněli. Viděla jsem, že tito staří lidé mají všechno: dobré jídlo, pohodlné bydlení, televizi [...] Ale každý z nich upíral svůj zrak ke dveřím. A nezahlédla jsem na jejich tvářích jediný úsměv. Obrátila jsem se k sestře a zeptala se: „Proč se ti lidé, kteří mají veškeré pohodlí, dívají ke dveřím? Proč se neusmívají?“ (Jsem zvyklá vidat naše lidi usmívat se.)

A sestra řekla: „Takhle to chodí každý den. Čekají a doufají, že jejich syn nebo dcera je přijdou navštívit. Trpí, protože jsou zapomenuti.“ Víte, takto zanedbaná láska s sebou přináší chudobu ducha. Možná máme ve své rodině někoho, kdo se cítí osamocený, nemocný nebo kdo má starosti. Jsme u něj? Jsme ochotni něco obětovat, abychom byli u své rodiny? Anebo klademe své zájmy na první místo? To jsou otázky, které si musíme položit zvláště na začátku Roku rodiny. Musíme pamatovat na to, že láska začíná doma, a musíme také mít na paměti, že „budoucnost lidstva prochází rodinou.“

NEJVĚTŠÍ CHUDOBA

Překvapilo mě, kolik mladých chlapců a dívek na Západě propadlo drogám, a snažila jsme se přijít na to, proč tomu tak je. Proč zrovna na Západě, kde lidé mají všeho mnohem víc než ti na Východě? Odpověď zní: „Protože v jejich rodině není nikdo, kdo by je vyslechl.“ Naše děti jsou na nás ve všem závislé, ať už se to týká zdraví, výživy, bezpečnosti, získávání vědomostí i lásky Bohu. Tohle všechno od nás s důvěrou a nadějí očekávají. Ale matka i otec jsou často tak zaneprázdněni, že na své

děti nemají čas nebo třeba ani neuzavřeli sňatek anebo to v manželství vzdali. Takže děti jdou do ulic, stanou se členy různých gangů, seznámí se s drogami. Mluvíme o lásce k dítěti, uvědomme si však, kde musí začínat a co vše ji může ohrozit.

Cítím, že potrat je dnes největším nebezpečím pro mír, protože to je válka vedená proti dítěti, přímá vražda nevinného vykonaná samotnou matkou. A když dopustíme, že matka může zabít dokonce své vlastní dítě, jak můžeme po jiných lidech chtít, aby se nezabíjeli navzájem?

Jak přesvědčit ženu, aby nešla na potrat? Jako vždy ji musíme přesvědčit pomocí lásky a připomeňme si, že láska znamená dávat, i když to bolí. Ježíš za lásku k nám dokonce položil život. Takže matku, která uvažuje o potratu, bychom měli přivést k tomu, aby milovala to znamená, aby dávala, i když to ohrozí její plány nebo volný čas, aby si vážila života svého dítěte. A otec dítěte, ať je to kdokoliv, musí také dávat, až to bolí.

Potratem se matka nenaučí milovat; ale zabíjet dokonce své vlastní dítě, aby vyřešila své problémy. A otec je tak zbaven jakékoliv odpovědnosti za dítě, které na svět přivedl. Takový otec pak může přivést do stejné situace jiné ženy. Proto potrat vede k dalším potratům. Země, která potraty povoluje, neučí lidi milovat, ale používat násilí k dosažení svých cílů. A proto je potrat úhlavním nepřítelem lásky a míru. Spousta lidí se zabývá problémy dětí v Indii, v Africe, kde mnohé z nich umírají hladem. Jiní jsou zase znepokojeni násilím po celých Spojených státech. Je dobře, že se tím zabývají, ale často se ti stejní lidé nestarají o miliony těch, kteří jsou zabiti na základě záměrného rozhodnutí jejich vlastních matek. Potrat je největším nebezpečím míru na světě, protože lidi velmi zaslepuje.

„PŘIJMU KAŽDÉ DÍTĚ“

To, na co se odvolávám v Indii a po celém světě, je: „Vraťme dítěti jeho původní význam.“ Dítě je dar, který dostává rodina od Boha, každé dítě je naplněním osobité představy Boha, kterou je předurčeno k tomu, aby milovalo a bylo milováno. Tento rok je Rokem rodiny, a proto se dítě musí stát centrem naší pozornosti a péče. Je to jediný způsob, jak může náš svět přežít, protože naše děti jsou do budoucna jedinou nadějí.

Tak jako k sobě povolává Bůh dospělé lidi, mohou na jejich místa nastoupit pouze jejich děti Ale co nám Bůh říká? „I kdyby i matka zapomněla na své dítě zapomene, já na tebe nezapomenu. Já jsem tě stvořil vlastní rukou.“ Jsme vytvořeni

dlaní jeho ruky. Nenarozené dítě bylo od početí utvářeno rukou Boha a je Bohem povoláno, aby milovalo a bylo milováno, nejen nyní, v tomto životě, ale navždy. Bůh na nás nikdy nezapomene.

Řeknu vám ale něco potěšujícího. Proti potratu bojujeme adoptí. Postaráme se o matku a zajistíme adopci jejího dítěte. Zachránili jsme tak tisíce životů. Zaslali jsme výzvy na kliniky, do nemocnic a na policejní stanice: „Nezabíjejte, prosím, děti, postaráme se o ně.“ Vždycky tak je někdo, kdo matce v obtížné řekne: „Přijď, postaráme se o tebe a najdeme domov pro tvé dítě.“

Zájem bezdětných párů o děti je obrovský. Nikdy ale nedám dítě do rukou těch lidí, kteří někdy učinili něco proto, aby dítě neměli. Ježíš řekl: „Kdo přijímá jedno dítě ve jménu mém, mne přijímá.“ Adoptí dítěte dostanou tyto páry Ježíše, ale potratem odmítají Ježíše přijmout. Nezabíjejte, prosím, dítě. Já ho chci. Prosím, dejte mi to dítě. Jsem ochotna přijmout jakékoliv dítě a dát je manželům, kteří je budou milovat a budou milováni jím. Jenom v našem dětském domově v Kalkatě jsme zachránili přes 3000 dětí před potratem. Tyto děti přinesly svým adoptivním rodičům mnoho lásky a radosti a také samy dospěly v jedince naplněné láskou a radostí!

Vím, že manželé musí svou rodinu plánovat a komu slouží přirozené plánování rodiny, nikoli antikoncepce. Používáním antikoncepce ničí svou moc darovat život. Tím obrací pozornost každý sám na sebe, a tak v sobě zničí dar lásky. V milování musí muž a žena obracet pozornost jeden na druhého (což se děje v přirozeném plánování rodiny), a ne sami k sobě, k čemuž dochází při používání antikoncepce. Jakmile je životaschopná láska ničena antikoncepcí, velmi snadno následuje potrat. Vím také, že mezi partnery bývají velké problémy. Nemilují se natolik, aby mohli přirozené plánování rodičovství uskutečňovat. Nemůžeme vyřešit všechny problémy na světě, ale kéž bychom nikdy nemuseli řešit nejhorší problém ze všech, a to zničení lásky. Tato situace nastává, když navádíme lidi k používání antikoncepce a k potratům.

VELIKOST CHUDÝCH.

Chudí lidé jsou skvělí. Můžeme se od nich naučit mnohému krásnému. Jednou k nám přišla jedna chudá žena, aby nám poděkovala, že jsme ji naučili, jak přirozeně plánovat rodinu a řekla: „Vy, kteří žijete čistým životem, jste ti nejlepší, kteří nás učí přirozenému plánování rodiny, protože to není nic víc než jen sebeovládání v lásce navzájem.“ Co řekla ona žena, je vskutku pravda. Chudí lidé možná nemají co jíst, nemají kde bydlet, ale jsou skvělí svým bohatstvím ducha. Jednou večer jsme šly ven

a na ulici jsme našly čtyři lidi. Jeden z nich byl opravdu v hrozném stavu. Řekla jsem sestřím: „Postarejte se o ty tři a já se postarám o tu, která vypadá nejhůř.“ Udělala jsem vše, co bylo v mých silách. Uložila jsem ji do postele a ona se na mě mile usmála. Držela mě za ruku a řekla jen: „Děkuji.“ Pak umřela. Nemohla jsem si pomoci a zpytovala své svědomí. Co bych řekla, kdybych byla na jejím místě? Moje odpověď byla velmi jednoduchá. Snažila bych se upoutat k sobě pozornost. Řekla bych: Mám hlad, umírám, je mi zima, mám bolesti nebo něco podobného. Ale ona mi dala mnohem víc, dala mi svou vděčnost. A umřela s úsměvem na tváři.

Pak jsme jednou přinesly jakéhosi muže přímo ze stoky, napůl prolezlého červy. Když jsme ho přinesli do našeho domova, řekl pouze: „Žil jsem jako zvíře na ulici, ale zemřu jako anděl, o kterého se starají a který je milován.“ Když jsme mu potom odstranili z těla všechny červy, s širokým úsměvem nám jen řekl: „Sestro, odcházím domů, k Bohu.“ A zemřel. Bylo tak nádherné vidět velikost toho muže, který nikoho neobviňoval ani nesoudil. Byl jako anděl. V tom je velikost lidí bohatých svým duchem, i když materiálně chudých.

VYJÁDŘENÍ ZÁJMU

Nejsme sociální pracovníci. Možná, že se na nás tak někdo dívá, ale my musíme být kontemplativní v srdci světa. Proto musíme přinášet Boha do vaší rodiny, proto rodina, která se modlí společně, zůstává pospolu. Všude kolem je mnoho nelásky a neštěstí a my se svou modlitbou a obětováním začínáme právě doma. Láska začíná doma a nezáleží na tom, kolik toho uděláme, ale kolik lásky vložíme do toho, co děláme.

Jestliže jsme těmi, kteří rozjímají uprostřed světa se všemi jeho problémy, nemohou nás tyto problémy nikdy odradit. Musíme vždy pamatovat na to, co nám Bůh v Písmu praví: „Dokonce i když žena zapomene na své dítě, které v lůně nosí, což je nemožné, ale i kdyby zapomněla, já na tebe nikdy nezapomenu.“ A tak jsem zde a mluvím k vám. Chci, abyste tady našli chudé, nejdřív ve svém domově.

Začněte s láskou. Přineste dobrou zprávu nejdříve svým vlastním lidem. A zjistěte, kdo jsou vaši nejbližší sousedi. Znáte je? Vzpomínám si na jeden opravdu neobyčejný příklad sousedské lásky jedné hinduistické rodiny. Jeden muž přišel do našeho domu a řekl: „Matko Terezo, jedna rodina už dlouho trpí hladem. Udělej něco.“ Vzala jsem tedy trochu rýže a hned jsem tam šla. Uviděla jsem děti, z jejichž očí vyzařoval hlad. (Nevím, jestli jste viděli hladovějícího člověka, ale já velmi často.)

A matka té rodiny vzala rýži a vyšla ven. Když se vrátila, zeptala jsem se jí: „Kam jste šla? Co jste dělala?“ Její odpověď byla velmi prostá: „Oni mají také hlad.“ Zarazilo mě, že o tom věděla. Kdo to byli „oni“? Jedna muslimská rodina. Toho večera jsem víc rýže už nepřinesla, aby se mohla ta hinduistická a muslimská rodina radovat ze sdílení. Ale byly tam ty děti prožívající radost a mír se svou matkou, jelikož ona rozdávala lásku, i když sama musela obětovat něco z vlastního. Vidíte, to je to místo, kde začíná láska – v rodině.

Bůh na nás nikdy nezapomene a vždycky je něco, co můžeme vy i já udělat. Můžeme si v srdci udržet radost z lásky k Ježíši a sdílet tuto radost se všemi, s nimiž se setkáme. Udělejme tedy něco, ať není nechtěných a nemilovaných dětí, o které se nikdo nestará, nebo dětí zabitých či odložených. A dávejme, přestože to bolí, s úsměvem.

Protože stále mluvím o rozdávání s úsměvem, zeptal se mě jeden profesor ze Spojených států, zda jsem vdaná. A já řekla: „Ano, a někdy je to pro mě velmi obtížné se na něj usmát, protože můj ženich Ježíš je někdy velmi náročný.“ A to je něco vskutku pravdivého. Láska přichází tak, že i když je něco velmi náročné, děláme to s úsměvem.

Jednou z nejnamáhavějších činností je pro mě jakékoliv cestování, obzvláště když je spojené s publicitou. Řekla jsem si, že jestli se nedostanu do nebe za nic jiného, tak už jen za všechno to mé cestování provázené publicitou, protože to mě očistilo, tím jsem se obětovala a připravila na cestu do nebe.

Jestliže budeme pamatovat na to, že Bůh nás miluje a že my můžeme milovat jiné tak, jak on nás, pak se Amerika může stát symbolem míru pro celý svět. Odtud musí vyjít do světa znamení péče o ty nejslabší ze slabých, o nenarozené děti. Jestliže se stanete hořící pochodní spravedlnosti a míru, pak budete věrni ideálům, za něž bojovali zakladatelé této země. Bůh vám žehnej!